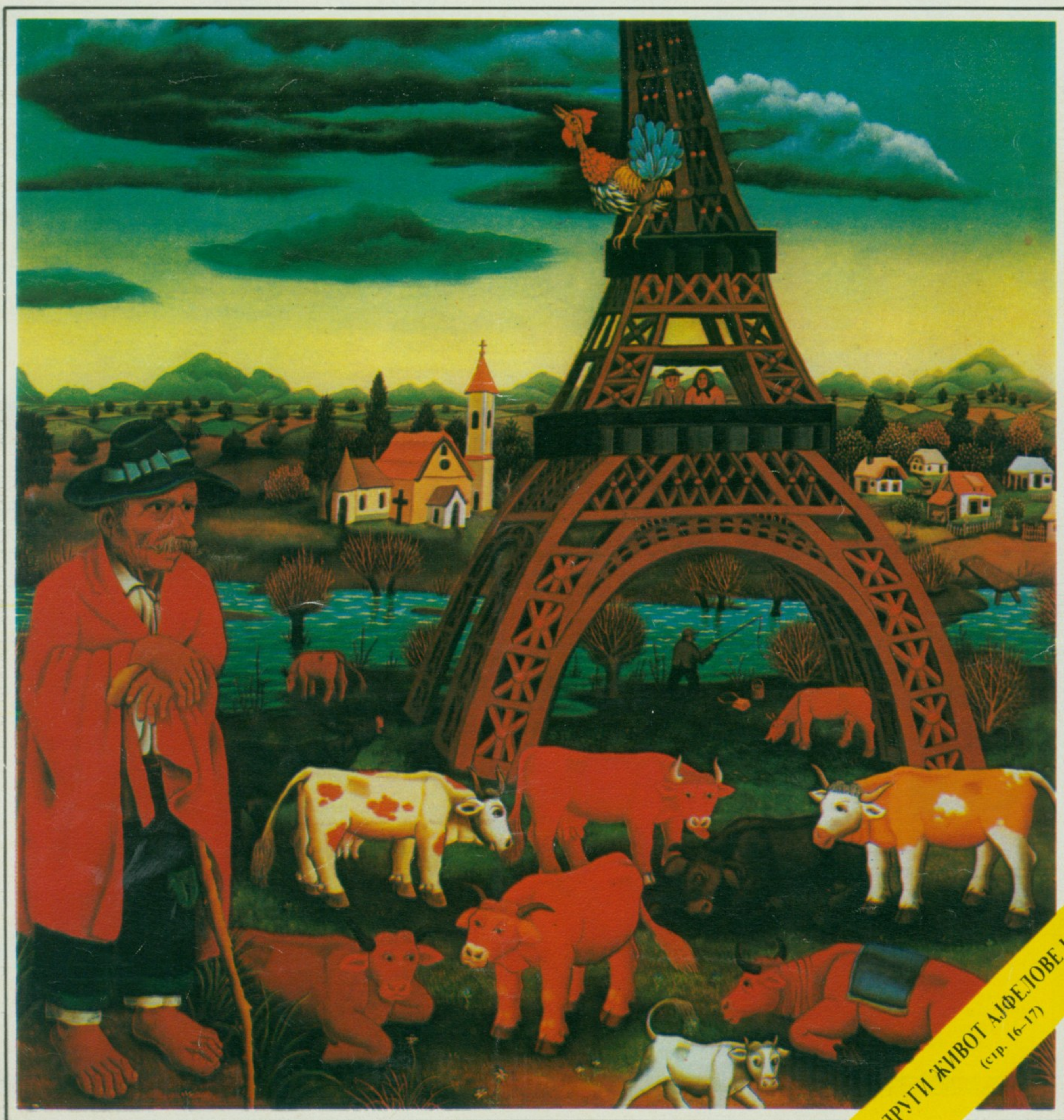

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

9. 5. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 150 ДИН • БРОЈ 1793

ДРУГИ ЖИВОТ АЈФЕЛОВЕ КУЛЕ
(стр. 16-17)

ЗЛОЧИН ЗАВИДЛИВОГ ДВОРАНИНА

НОНИУС АСПРЕНС, ЧИНОВНИК НА ДВОРУ РИМСКОГ ЦАРА АВГУСТА (IX ВЕК НОВЕ ЕРЕ), ПРИРЕДИО ЈЕ РАСКОШНУ ГОЗБУ НА КОЈУ ЈЕ ПОЗВАО 130 ДВОРАНА БОГАТИЈИХ ОД СЕБЕ И ТОМ ПРИЛИКОМ ОТРОВАО СВЕ ЗВАНИЦЕ.

ШИРОКО ЛИШКЕ

БИЛКЕ RAVENALA BUIANENSIS СТАНОВНИЦИ ГИЈАНЕ (ЈУЖНА АМЕРИКА) КОРИСТЕ ЗА ПАКОВАЊЕ УМЕСТО ПАПИРА.

ТОЛАГА

НОВОЗЕЛАНДСКО СЕЛО, ПОДИГНУТО ЈЕ НА ВРХУ НЕПРИСТУПАЧНЕ СТЕНЕ ТАКО ДА НЕПРИЈАТЕЉ НЕ МОЖЕ НЕОПАЖЕНО ДА МУ ПРИЂЕ.

Мелхиор Себизијус

1578 - 1674

ПРОФЕСОР МЕДИЦИНЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У СТРАЗБУРУ (ФРАНЦУСКА) ДИПЛОМИРАО ЈЕ 1610. ГОДИНЕ У БАЗЕЛУ (ШВАЈЦАРСКА) ПОШТО ЈЕ СТУДИРАО МЕДИЦИНУ НА 27 РАЗНИХ УНИВЕРЗИТЕТА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● у телу мумије старе преко хиљаду година научници с Колорадо универзитета открили су један од касније пронађених антибиотика — тетрациклин. Дакле, овај лек не мора да се производи само у лабораторијама. Реч је о деловању бактерија из земље које су храном доспеле у тело и подстакле кости да производе антибиотик.

●●● док се светлост одбије од неког предмета удаљеног 300 метара и стигне до наших очију изгуби се један милионити део секунде. Сунце гледамо са закашњењем од осам минута док је слика најближе звезде Алфе Центаури, коју астрономи посматрају у овом тренутку, стара

преко четири године. Шта се сад догађа у неким галаксијама човек не сазнаје оком, тек кроз више година...

●●● у Италији су изумели и испробали такозвани хидраулични базен, намењен спортистима, у којем се уместо пливача

креће вода. Користеће га за одређене врсте тренинга и за медицинска мерења која је немогуће обавити приликом слободног кретања у води.

●●● агенти америчке обавештајне службе имали су ових дана pune руке посла! НАСА је пријавила да се неко убацио у њихове програме и шпијунира свемирске летове, остављајући поруку: „Нећете нас ухватити!”

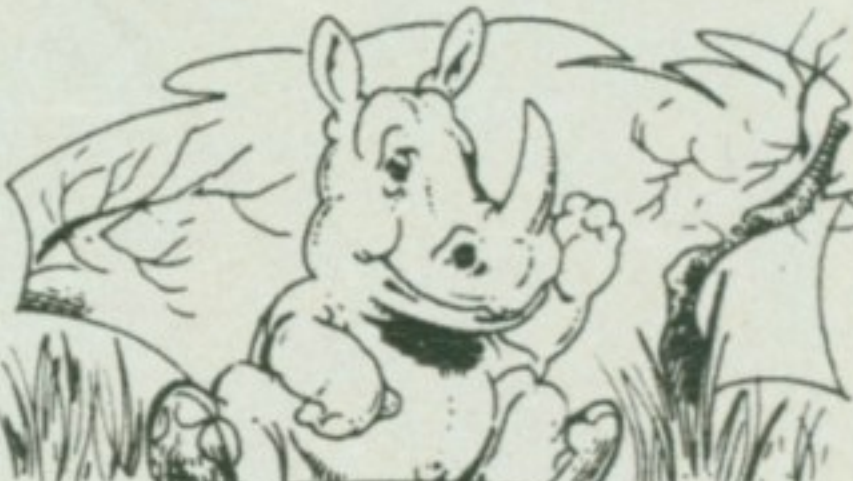

Загонетка је већ решена. Гужву је изазвала група дечака из Хансвила у Алабамин.

●●● у Енглеској је дигнута узбуна: изузетно велики број саобраћајних незгода изазива управо саобраћајна полиција.

●●● у Малеизији је, због повреде главе, из дивљине у зоолошки врт Куала Лумпура пренесен можда последњи примерак патуљастог носорога. Сада се око малог Церема, како су му дали име, отимају најопремљенији зоолошки вртови света.

●●● под стланим ударима монсунских киша које му спирају падине, али и земљотреса који су у области Хималаја доста чести, ова највиша планина света годишње губи на висини пуна два, па чак и три метра.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

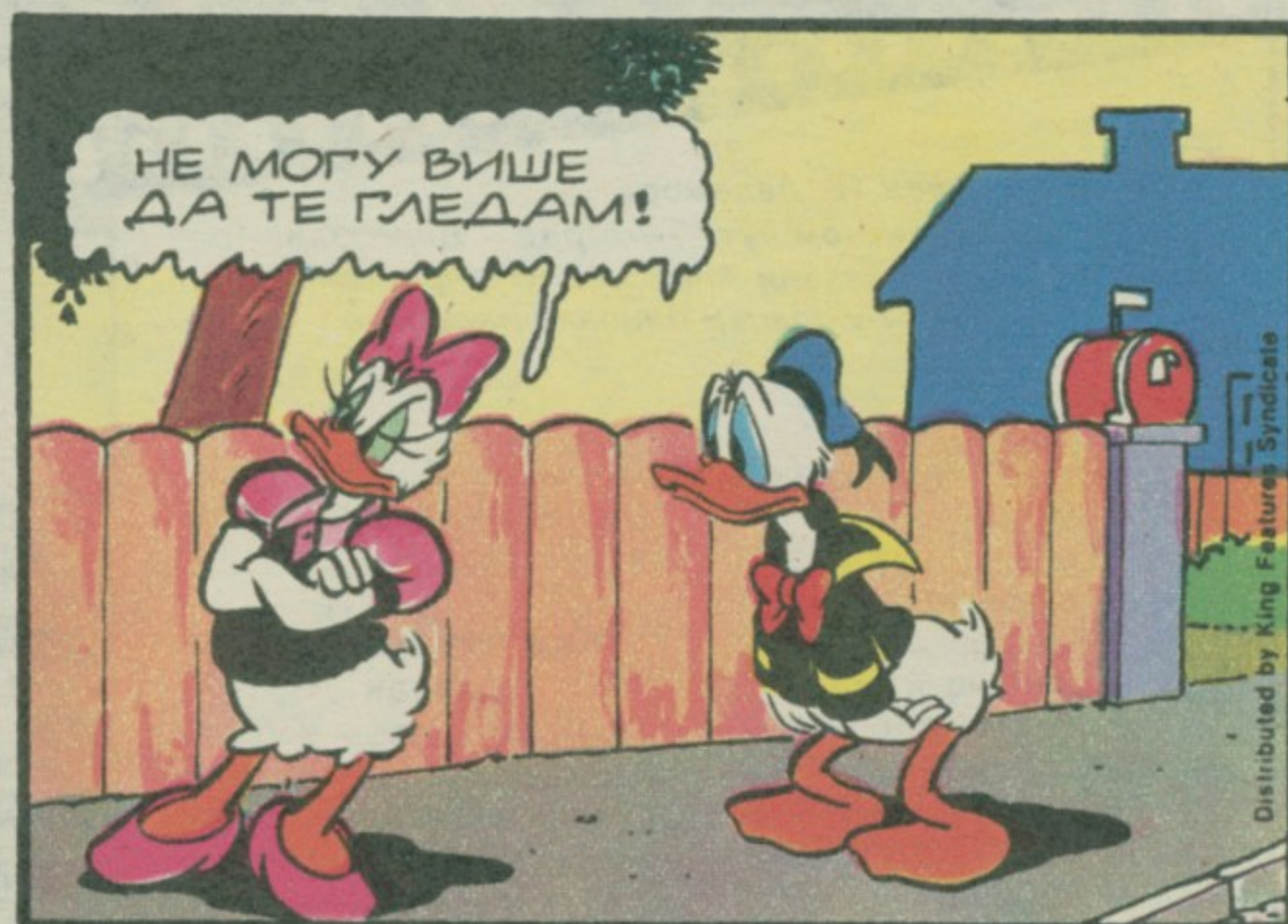
ЗДРАВО, ДУШИЦЕ!

ШТА ХОКЕШ?

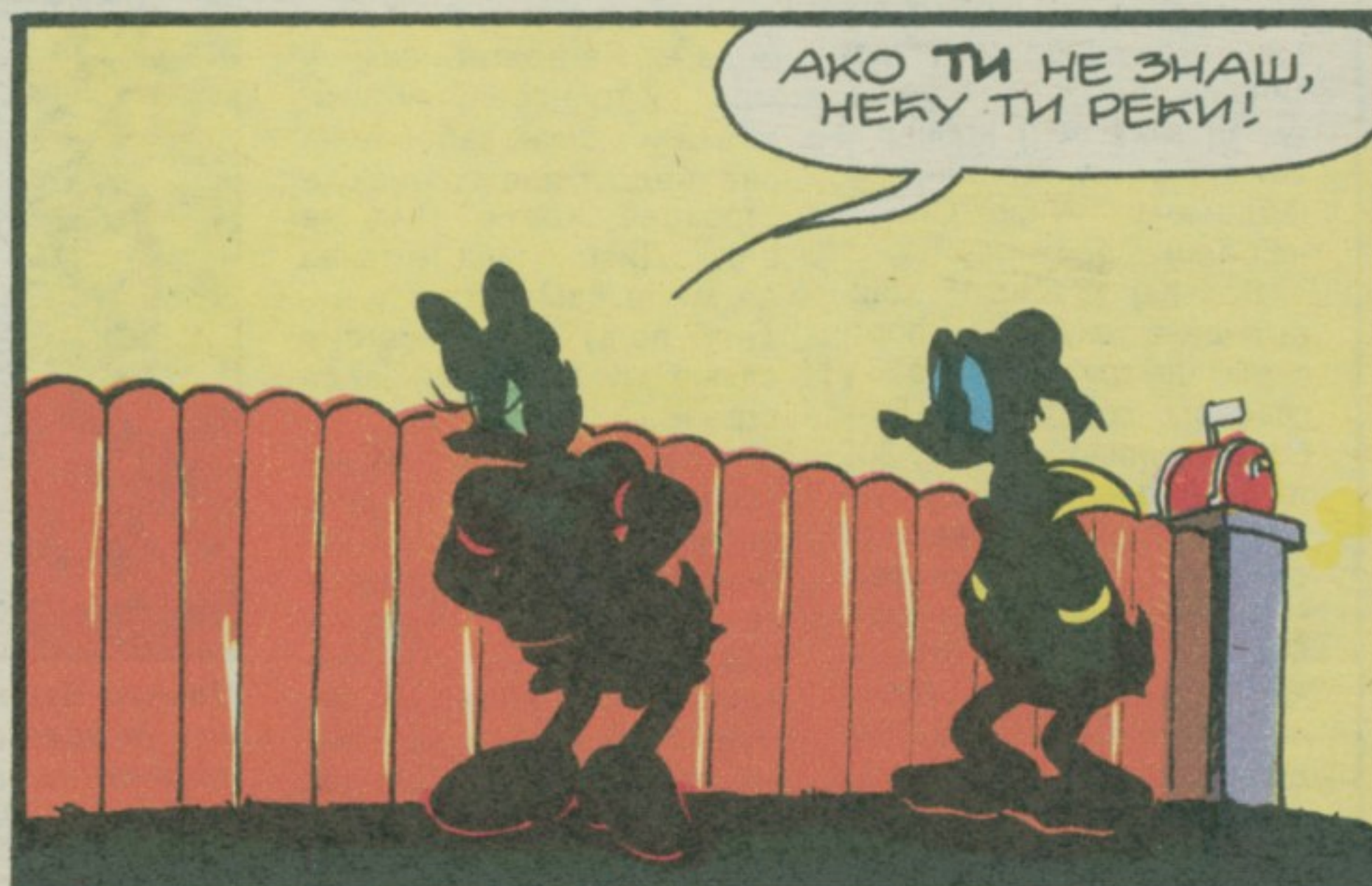
ДОСТА МИ ЈЕ СВЕГА!

НЕ МОГУ ВИШЕ
ДА ТЕ ГЛЕДАМ!

ПА, ШТА САМ ТО УРАДИО ДА
ТАКО ВИЧЕШ НА МЕНЕ!

АКО ТИ НЕ ЗНАШ,
НЕКУ ТИ РЕКИ!

ДА НИСАМ РЕКАО НЕШТО
ШТО НИЈЕ ТРЕБАЛО?

ЗНАЧИ, НИСАМ
ТВОЈА ДУШИЦА?!

Филм

догађаја снимљен 12. децембра 1985. на магистралном путу Титоград – Вирпазар. У главној улози млађани Александар Мирановић светски шампион у вожњи бициклз наопачке.

Благота Ђуричковић, пензионер, руком уздрхтао од узбуђења узима исечак из титоградске „Побједе“. Прстом упира у потпис испод фотографије младића који хода на рукама. Каже:

– Био сам узбуђен, како да нијесам. Ал' то није ништа спрам оног јутра кад сам у новинама видео (их, колико је њих то видјело!) да испод слике мог сина пише: „Први на свијету“. Еј, знаш ли ти колики је свијет? Близу четири милијарде душа. А мој Станко најбољи. Први...

Догађај се збио 15. марта године текуће. У Спортском центру „Морача“, у главном граду СР Црне Горе, скупило се близу 300 људи жељних да буду сведоци обарања светског рекорда. По Гинисовој књизи необичних рекорда. Многи тврде – „откачених“, „ишчашених“. Сличних епитета сва сила. Тек, двадесетогодишњи во зач овдашњег грађевинског предузећа Станко Ђуричковић, спортски одевен како то и приличи овом спортском здању, загревао се намеран да надмаши извесног Енглеза који је на рукама за 35 секунди прешао (претрчао) 45 метара.

Загревање пола часа уз стручну масерску помоћ Бошка Шаљића, познатог травара. Ту су и камере Телевизије Титоград. Брат Александар и сестра Јулијана такође. Отац Благота није. Страх га да му син Станко не посустане. У 13,30 чланови Комисије СОФК-е Црне Горе дају знак за старт. Станко тресе главом – заслепили га рефлектори, узнемирило зуја-

ње камере. Дотад је камеру увек гледао, кад је гледао, отпозади.

Кад крв па'не на мозак

Руке му знојаве. Уобичајена такмичарска нервоза ал' невоља је што је под хале клизав, од пластике је. Оклизне ли се, преврне, оде санак пусти да буде „први на свијету“. Кући се онда може вратити само у мрак. У том тренутку пиштаљка и момак заборавља све недоумице, потискује страхове. Креће. Циљ не види. Дисциплина је таква да му је само старт у видном пољу. Као оријентир служе му беле линије са стране.

Хита. Једва га стижу камермани. И судија са штоперцом се задихао. У сали бриде дланови подршке. Станко не чује. У ушима му бубња од превеликог дотока крви у мозак. Није лако ходати на рукама, па још за рекорд. За такве ствари природа је човеку ипак одредила ноге. Све док се није (по)јавио многуоужвени Гинис.

Вртоглавица. Смењују се светлост и тама хале. Ал' руке грабе напред, корачају, трче. И онда лакоћа. Неподношљива лакоћа постојања. Мноштво руку (као недавно наше „златне“ рукометаше у Цириху) зграбио је Станка Ђуричковића. Дигло га увис. Најбољи је на свету. Штопернице заустављене на 33. секунди. За један секунд 137 центиметара. Људи, је ли то могуће?!

Отац Благота, касно увече, на слављу, у препуној кући, у титоградском предграђу Толоши, једва долази до речи. Припове-

Данило Булатовић, човек који је први обнародовао да је Гинис на велика врата стигао у наше крајеве.

да како је месецима свом Станку одређивао исхрану – два ровита јаја, и полупржена шницла – склањао столице да би, за ружног времена, син могао наопачке да хода по кући, да је Станко прво проходао на рукама. Уз пут отац Благота, мало-мало, па на телефон. Телефонске жице брује према Будви и Београду, браћи, односно стричевима рекордера лети глас да се, ето, осветлао образ Ђуричковића.

Касније, смирен, отац Благота прича:

– То ти је најтежи спорт на свијету. Да не би израњао руке, за вријеме

тренинга, пуна четири и по мјесеца, потрошио је два пара рукавица... А кад тако, наопачке, ода па'не му крв на мозак, желудац на срце... Јадо мој, послје генералне пробе, кад сам му ја мјерио вријеме, кући сам га ставио у врућу воду, масир'о ноге. Није било циркулације. Крв побјегла у главу...

Станко углавном ћути, слуша оца. Ипак, додаје да му и данас, понекад, пође крв на уши. Још није био код лекара. Није озбиљно, да се организам мало среди, доведе у пређашње стање. Каже, још да му слава прија. Долазе пријатељи и рођаци. Зову телефоном. Честитају. Сад и девојке чешће застајују пред његовом кућом на крају града.

Бициклистичког савеза нема

О девојкама, са снебивањем приличним његовим годинама, говори и други Титограђанин, такође кандидат за место у Гинисовој књизи необичних рекорда. И о слави, жељи да буде први. У било чему што је достојно човека. Реч је о двадесетогодишњем Александру Мирановићу и његовом новом рекорду. Такође „наопачке“. Студент II године титоградског Економског факултета унатрашке је возио бицикл пуних – 23 километра и 100 метара. На магистралном путу од Титограда према Вирпазару.

Био је четвртак, 12. децембар протекле године. Око 10 часова, облачно. Колона возила, пут – у једној траци – обезбеђује саобраћајна милиција. Из друге, супротне траке јуре аутомобили, камиони, цис-

терне – индиректни сведоци рекорда који ће „обићи свет“. Ту је и међународна атлетска комисија СОФК-е Црне Горе задужена да региструје, и званично овери, шта се тог дана догађало на тој стази.

Александар Мирановић, на бициклу десетобрзину и у опреми коју је обезбедила овдашња продавница „Елан“, окреће педале и граби циљу – уласку, бар за кратко, у историју. Родитељи му нису ту. Страх их да неће успети па да „у Мирановиће буде још већа брука, да сјутра не могу на улицу“. Страх је, показало се после 1,29, био неоснован. Пређашњи рекорд – 10 километара и 600 метара – точкови су поодавно прешли. Леђима окренут правцу који осваја, Александар је застао, изгубио представу где је и ударио у ивичњак. Комисија је била најбржа и измерила да је нови рекорд у вожњи бицикла унатраг – 23 километра и 100 метара.

Наравно, касније је уследило славље. Признање покровитељства и вера да је стигао у најчитанију књигу света свих времена – Гинисову књигу необичних рекорда. О књизи је, истина, само чуо (као, уосталом, и многи овде), никад је није видео. Ал' не мора човек да зна само оно што је видео. Важно је да је првак света. Уз пут и податак да је намеран да обори још један рекорд (још не зна колики је) – да вози бицикл на једном точку.

У Црној Гори, иначе, не постоји бициклистички савез.

Замешатељству и изненадном присуству многу-

ПРВИ ИЛИ НИШТА

У ПОСЛЕДЊЕ ВРЕМЕ, У ЦРНОЈ ГОРИ ПОСЕБНО, ЗАВЛАДАЛА ЈЕ ПРАВА МАНИЈА ОБАРАЊА НЕОБИЧНИХ РЕКОРДА. ОВАЈ ВОЗИ БИЦИКЛ УНАТРАШКЕ, ОНАЈ ХОДА НАОПАЧКЕ... И СВИ БИ ДА СЕ ПРОЧИТАЈУ У ЧУВЕНОЈ ГИНИСОВОЈ КЊИЗИ РЕКОРДА. ДА СЕ ВИДИ, ДА СЕ ЗНА...

важеног Гиниса у овдашњој свакодневици умногоме је допринео четрдесетшестогодишњи Данило Булатовић, возач из Колашина. Човек који је повукао ногу, признају му наследници. Данило Витални, никад болестан за свог века, у доколици је гледао једну тв-емисију и, запањен, видео да је извесни Шведанин – возећи бицикл унутраг 7 километара – ушао у Гинисову књигу рекорда. Дакле, првак света. Могу и ја, и дуже сам возио наопачке, и бицикл и аутомобил.

Доћи ће они, доћ'

Тако и би. Данило Булатовић је кренуо у праву офанзиву. Издајствовао је потребне дозволе од СУП-а, покренуо ТВ Титоград и са свим тим стигао у СОФК-у тражећи да оформи посебну комисију која ће му признати евентуални будући рекорд. (Његовим трагом, касније, кренули су остали.) И 24. маја прошле године, на путу од Титограда до Даниловграда, наопачке је возио бицикл 10 km и 60 m. Возио би и дуже да га није омела неочекивана сирена.

Новине и остали медији, увек незасити необичношћу, забележили су догађај. Људи читали и гледали. Они изразито такмичарски настројени уз обавезан коментар да то није ништа и да и они то могу. Еј, бити први на свету. Важно је да су чули да и тако нешто постоји. Уз то, Данило Булатовић постао је и медијска личност, обећао да може

оборити постојеће (Гинисове) рекорде у ходању на рукама, у пливању да не окваси патике.

И док је тако Данило, јавно, откривао своје намере, нашли се људи да га претекну. Бити први на свету. Претекли га. И Александар Мирановић и Станко Ђуричковић. Данило се,

миче није успео. Одговор: нека он тамо покуша да ме надвлада, па ћу ја њему онда показати. Показивање, како сад стање стоји, следи.

Занимљив је податак да нико од њих тројице није

КАКО ДА МУ ПИШЕМ

У нашу редакцију свакодневно стижу писма читалаца који желе да сазнају како могу да уђу у, већ и код нас, чувену Гинисову књигу рекорда. Интересује то и наше новопечене „гинисовце“.

За сва неопходна обавештења ваља се обратити на адресу: Guinness Superlatives, Ltd, 2 Cecil Court, London Road, Enfield, Middlesex, England или на телефон 01-441-367-4567, односно телекс 05123573. Наравно, на енглеском језику.

По пропозицијама институције која траје већ преко двадесет пет година (и продајом књига и осталих права зарађује добре паре) онај који мисли да његов рекорд мора да се нађе у књизи обавезан је да на дотичну адресу пошаље: исечке из новина, радио или тв-снимке и потврду неке званичне, најбоље спортске, организације која је верификовала одређени рекорд. У правилу још стоји да на исечку из новина мора да се види име новина, место и датум изласка. Пожељно је, такође, послати и име новинара који је то регистровао као и неку фотографију.

Институција задржава за себе право да тражи неке додатне податке, видео или аудио снимке, и није обавезна да све то пошљаоцу врати. Уз то, има право да објави – у 193 издања и на 24 језика – само оно што њихова комисија процени као крајње необично. А подаци се, ако су застарили, мењају сваких шест месеци.

међутим, не да. Прети, обећава нове рекорде. Ретко ћуте и ови који су му преотели сласт и славу „првог на свијету“. Покушај репортера да их наговори да се напореда так-

обзнанио свој рекорд Гинисовој институцији. Чуће већ они из Лондона шта смо ми овдје урадили. Ил' ће доћ' ил' ће нас, на рјеч, уписат' у ту своју књигу.

Један други „гинисовац“, међутим, није чекао да му многоуважена господица из Лондона стигну на ноге. На праву адресу (заинтересовани је могу наћи у нашем антрфилеу) отпослао је видео-касету свог рекорда и врло брзо му је стигао позив да дође у Лондон и пред тамошњим камерама и званичницима покаже своје умеће. Не сам, они ће већ набавити ривале и ко победи ето га у следећем издању Гинисове књиге необичних рекорда.

Кроза зид уместо кроз врата

Елем. Миодраг Гидра Стојановић, економиста из Београда (чудне ли случајности, рођени Титограђанин?!), негдашњи боксер „Црвене звезде“, такође у Титограду, оборио је дотадашњи рекорд извесног црнопутог Американца. За два минута направио је 151 трбушни згибањ, 9 више од колеге с оне стране Атлантика.

Уз то, тв-гледалишту показао је нову вежбу, опет за Гиниса, и назвао је „Гидрина вежба“. Човек, тридесет пета му је година, стави руке изнад главе, легне на стомак, подигне ноге и одбаци се од земље. Тако 50 пута за 10 секунди.

У ресторану „Звездаратеатра“, власништво супруге му Светлане, каже:

– Гарантујем да то нико на свету не може. Уосталом, ево га и позив Трећег програма РАИ да за пет милиона лира то покажем и пред њиховим камерама. Не, није новац у питању. Престиж, сазнање да си најбољи на свету. То је оно право. Па ја, човече, најмање пет сати дневно проведем на тренингу, поред свог редовног посла. Спорт ми је изнад свега... У боксу нисам постигао оно што сам могао. Ето, на заласку каријере сазнао сам за тог Гиниса... И зашто да пропустим прилику кад знам да могу... И хоћу...

На заласку каријере је и Боро Мирановић, власник јединог боди-билдинг студија у Црној Гори. Обишао свет, билдовао са светским величинама и, потакнут најездом „гинисоваца“, решио да ни он не заостане. Хоће Боро да се бори да једном руком на врату подигне себе, своју тежину, другом, истовремено, девојку терет од неких шездесетак килограма.

Вели, ових дана у Титограду:

– То нико на свијету не може. Био сам и са чувеним Арнолдом Шварценегером, краљем боди-билдинга, и он је био запањен

Наставак на стр. 6

ПРВИ ИЛИ НИШТА

кад сам се једном руком, с додатним теретом, подигао на вратилу... Хоћу, и могу, да будем најбољи на свету. У томе...

Фудбалери „Будућности“, све ближи Другој лиги, ћуте.

□□□

О изненадној епидемији „гинисоваца“ на овом простору редитељ Благота Ераковић каже:

– Желим да нађем писца који ће направити текст о нашим наравима. Да публика у позоришту, као сасвим нормалну, прихвати чињеницу да глумца, без обзира што на кулиси постоје врата, мртав-ладан прође кроза зид. И да му сви верују...

Доктор Јован Стриковић, неуропсихијатар и аутор познатих расправа о Његошевим путевима психоанализе, рећи ће:

– Људе на такве ствари нагони такмичарска крв. Рата, на срећу, поодавно нема, а човек овог поднебља у њему се доказивао. С добрим биолошким наслеђем и интелектуалним потенцијалом просто вапи за такмичењем... Зато је и прихваћен тај Гинис...

Ми Југословени можемо кад хоћемо, само треба да хоћемо...

Доктор Ратко Божовић, признати социолог културе, каже:

– Херојско време је прошло. Мало је, бар оног класичног, начина исказивања храбрости. А крв, опет, вели да се мора бити први. По систему: најбољи или никакав... Данас је другачија скала вредности, другачији узор, идеали... Нема у томе ничег лошег. Напротив. То је свет који хоће. А у историји људске цивилизације увек је напред ишао управо свет који је хтео...

У Титограду, и шире, однедавно се на „црној берзи“ најбоље котира Гинисова књига необичних рекорда. И учи енглески јер се код нас, ево пет-шест година, дотична књига не преводи.

Лале Мартиновић, секретар СОФК-е Црне Горе, тим поводом:

– Најбоље је, јадо, да тај Гинис ође отвори своју испоставу. Имат' ће посла да не зна кућ му је глава...

Петар Милатовић

Давно, још пре 185 година, Сједињене Америчке Државе су управо славиле двадесетпетогодишњицу своје независности, кад је председник Т. Џеферсон (1743–1826) одржао свој познати говор у Вашингтону, о томе „како земља живи у миру и напретку али само тамни облаци који се појављују на Средоземном мору муте опште стање мира и задовољства“.

„Наиме“, додао је Председник, „...онај лудак из Триполија објавио нам је рат и...: поставио захтеве. Разуме се“, завршио је председник Џеферсон свој ратоборни говор, „да ми нећемо попустити пред претњама те афричке вуцибатине...!“

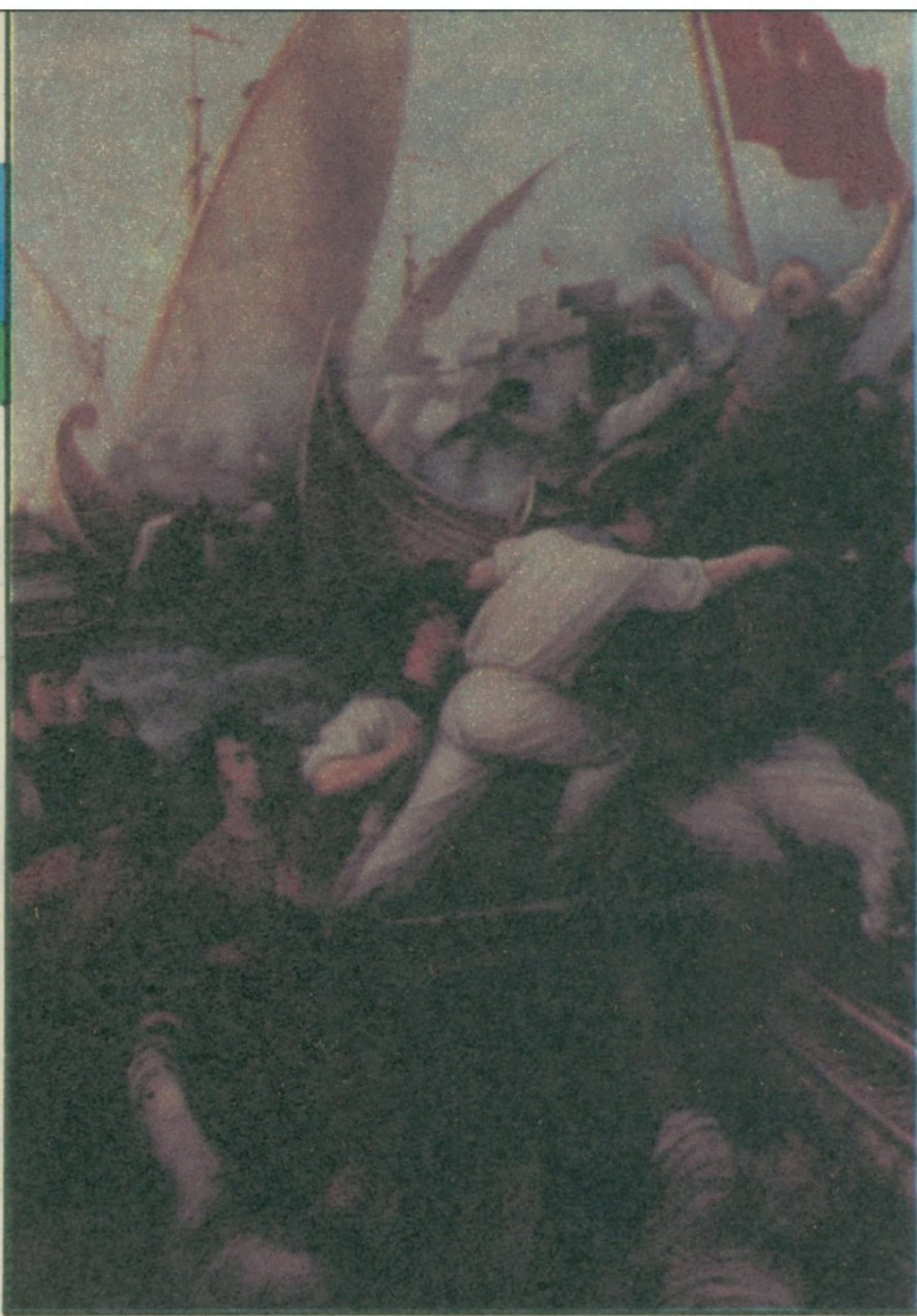
Држава против гусара

И отпослао је – одмах затим – у Средоземље, у правцу Великог Сирта, и Триполија: „највећу и најмоћнију америчку флоту!“

Наиме тих година је цветајућа млада америчка држава свестрано развијала своју трговину житом, памуком, дуваном а велику претњу њеним трговачким транспортима су представљали гусари чији је главни центар био у Триполију и Либији а предводио их је Јусуф-паша Караманли.

Зато је, одмах после свог претећег говора председник Џеферсон послао два ратна брода да „окончају пљачку и дрскост вуцибатине из Триполија“. Модерни и моћни амерички бродови су уништили неке гусарске бродове, блокирали и бомбардовали Триполијску луку. Сигурни у успех своје „лекције“, коју су одржали „разулареној банди“ амерички бродови су се повукли. Међутим, Јусуф-паша не само што се није покорио и предао, већ је, крајем 1802. године, иако је рат трајао, послао Сједињеним Америчким Државама захтев да му надокнаде ратну штету. Све у свему: 200.000 долара у злату као и стални годишњи данак за слободан пролаз америчких бродова Средоземљем у висини од 25.000 златних долара!

Америчка влада – записали су савременици – је „побеснела“, због ове дрскости!

КРАЂА

И

ПОДСЕЋАЊА

ПРЕКРАЂА ЛАЂА

Министар морнарице Самуел Смит је наредио да се образује велика ескадра од најмоћнијих ратних и помоћних бродова коју су предводиле две тек изграђене фрегате: „Конститушн“ и „Филаделфија“.

Предајући ескадру под команду адмирала Пребла

(Edward Preble) министар му је наредио да мора да покори Триполи а „да непријатељу одржи праву лекцију како би коначно

НАЈНОВИЈИ
СУКОБ
АМЕРИЧКЕ
ШЕСТЕ
ФЛОТЕ
И
ЛИБИЈ-
СКЕ
АРМИЈЕ У
СРЕДО-
ЗЕМЉУ
ИЗВУКАО
ЈЕ ИЗ
ЗАБОРАВА
ДОГАЂАЈЕ
У ЛИБИЈ-
СКИМ ВОДАМА ОД ПРЕ ГОТОВО ДВА ВЕКА! □

кидно пуцајући из моћних топова, први, под пуним једрима напросто упао у луку, насео је, у пуној брзини на подводну хридину која га је зауставила и онеспособила за маневрисање. На „Филаделфији“, због нагиба под којим је брод насео, нису могли деловати велики топови, што је знатно смањило ватрену моћ и дејство изненадног напада Американаца. Док су морнари „Филаделфије“ чекали ноћну плим да их одвуче са хридине, на коју су се насукали – користећи мрак и непажњу Американаца, педесетак чамаца препуних гусара, изненада се привукло и пребацило на палубу „Филаделфије“. Збуњени, уплашени виком и запаљеним бакљама амерички

и већ у зору – на највеће запрепашћење Американаца осули паљбу из 36 тешких „Филаделфијиних“ топова по америчкој ескадри.

Човек који је ушао у химну

Тако је пропала америчка „муњевита акција – давања лекције!“ и рат се продужио. Упркос тешким губицима адмирал Пребл није ни попуштао нити се предавао. Заклео се да ће осветити тешки и срамни пораз „Филаделфије“. Помогао му је поручник Декатир.

Декатир је, после дужих и темељитих припрема, једне ноћи, 16. фебруара 1804. године, успео да се са својих 60 добровољаца преобучених у гусаре прокријумчари на једном раније заробљеном гусарском броду, све до главне луке Триполија. Ту је, вешто маневришући успео да се привуче уз бок заробљеној фрегати „Филаделфија“. Његови добро увежбани добровољци су ножевима и томахама (индијанским секирицама) без икакве буке ликвидирали целу стражу и посаду брода. Затим су брод запалили а складишта са муницијом дигли у ваздух и – без жртава се повукли ка главнини америчке флоте!

Због овог херојског дела, које је британски адмирал Нелсон назвао „најхрабрији и најдрскији морнарички подухват у историји!“ – поручник Декатир је ушао у америчку историју, а морнаричка химна САД и данас помиње „јунаке са обале Триполија!“

У међувремену су Американци, плаћајући огромна средства, успели да ангажују Јусуф-пашиног брата који је живео у избеглиштву у Египту. Он је америчким новцем сакупио војску која је, предвођена америчким војним инструкторима копном кренула ка Триполију.

Ослабљен губитком „Филаделфије“ и притиснут силом с копна Јусуф-паша је пристао на преговоре и рат је окончан.

Одрекао се посебних захтева а Америка је пристала да му за пуштање свих заробљеника плати суму од 100.000 долара у злату...!

Антон Колендић

Америчка војна флота пред Триполијем – фебруар 1804. године

морнари су се – на челу са капетаном Беинбриџом – предали! Укупно 305 официра и морнара!

Гусари Јусуф-паше су тада, користећи плим и мрак, брод извукли и одвели у заштићени део луке. Поправке су брзо обавили

Јусуф-паша и његови упознали и нашу снагу и наш национални карактер!“ У јуну 1803. моћна америчка ескадра пристигла је

у Велики Сирт и, користећи поподневне повољне ветрове, са пуним једрима упловила и блокирала велику луку Триполи. Међу-

тим, на несрећу капетана Беинбриџа (William Bainbridge), команданта фрегате „Филаделфија“, његов дивни брод, који је, непре-

ОЛОВКА ЛЕТИ У НЕБО

**АЛУМИНИЈУМСКА
ЛЕТЕЛИЦА
ЗАГРЕПЧАНИНА
ДАВИДА ШВАРЦА
ПОСЛУЖИЛА ЈЕ
ГРОФУ ЦЕПЕЛИНУ ДА
КОНСТРУИШЕ ЛЕТЕЋИ
БАЛОН.**

старо, јер у њему није писало ништа о покушајима да се балони учине летелицама којима може да се управља. Шварц је у својој усамљености ипак с највећим интересом „гутао“ садржај књиге.

Кад се снег отопио, Шварц се вратио с неколико вагона исеченог дрвета у Загреб и, по свом обичају, није се више појављивао у круговима својих пријатеља. Затворио се у свој стан на Зрињевцу број 17 и почео неуморно да ради на пројекту ваздушног брода круте кон-

Бечу, али без успеха. Ипак, за његове преговоре сазнао је руски војни аташе и о томе обавестио своју владу, која је Шварца одмах позвала у Русију и ставила му на располагање све што је било потребно за остваривање његовог пројекта.

Градња ваздухоплова трајала је две године. Тим ваздушним бродом, који је имао облик зашиљене оловке, а читав је био израђен од алуминијума, с уграђеним Дајмлеровим бензинским мотором, Шварц је обавио два ус-

о градњи свог ваздушног брода. Уз помоћ фабриканта алуминијума Карла Берга, Шварц је успео у августу 1896. године да доврши ову летелицу. Када је примио телеграм у ком му се саопштава да ће летети пред немачким царем, силно узбуђење изазвало је срчану кап од које је преминуо у 47. години живота.

Шварцов други ваздухоплов лично је на први, био је дугачак 48 метара, тежак 3.560 килограма, а укупна запремина му је износила 3.690 кубика. У гондолу, која је висила круто напред алуминијумског цилиндричног балона, био је уграђен Дајмлеров бензински мотор од 16 коњских снага који је помоћу ремења покретао четири елисе.

Ваздухопловни официр Барч фон Зигсфелд, пријатељ покојног Шварца, понудио је да при пробном лету он управља тим ваздухопловом. Но, пруске војне власти нису то дозволиле. У последњем тренутку, пред само узлетање, јавио се за управљање ваздухопловом бивши ваздухопловни под-официр и бравар Јагелс.

Већ 3. новембра 1897. све је било спремно за експериментални лет. Јагелс је ставио мотор у погон, конопци за везу били су одређени, брод се дизао лагано и сигурно заплвио у висине послушно као пароброд. Изненада, на висини од 460 метара, пао је најпре ремен левих елиса, а мало затим и десних. Ваздухоплов је остао као слободан балон изложен снажном ветру. Пилот Јагелс, неискусан, претрашио се и испустио плин из балона, након чега је брод почео нагло да се спушта, а затим ударио у једно узвишење и потпуно се разбио. Јагелс, скочивши при удару из гондоле, остао је неповређен.

Тај експериментални лет извршен је на берлинском летелишту Темпелхоф. Међу мноштвом гледалаца био је и гроф Цепелин који је отишао дубоко замишљен. Наиме, мада је тај експериментални лет завршио катастрофом, ипак је доказано да је градња и употреба сличних ваздушних бродова могућа. Све то што је видео Цепелина је силно инспирисало, већ после неколико месеци размишљања он је започео изградњу свог пројекта ваздушног брода који се нешто касније и остварио. Био је то његов први брод круте конструкције који је покретао бензински мотор, а којим је могло да се управља.

Зоран Трбић

Француски и енглески војници дисциплиновано су заузимали позицију за битку. Французи су се унапред радовали успеху – било их је 30.000, а са оне стране поља било је само 10.000 Енглезе. Те 1346. године, француски петао требало је да отпева песму победе, а житељи оближњег Кресија припремали су велико славље у част своје војске.

Мукла тишина. Пошто су трубе означиле почетак битке настао је прави – хаос! Са енглеске стране сукнуо је ватрени стуб и бојиштем се проломио до тада нечувени прасак. Француски војници, изненађени од те неочекиване и непознате опасности, почели су да беже бацајући оружје.

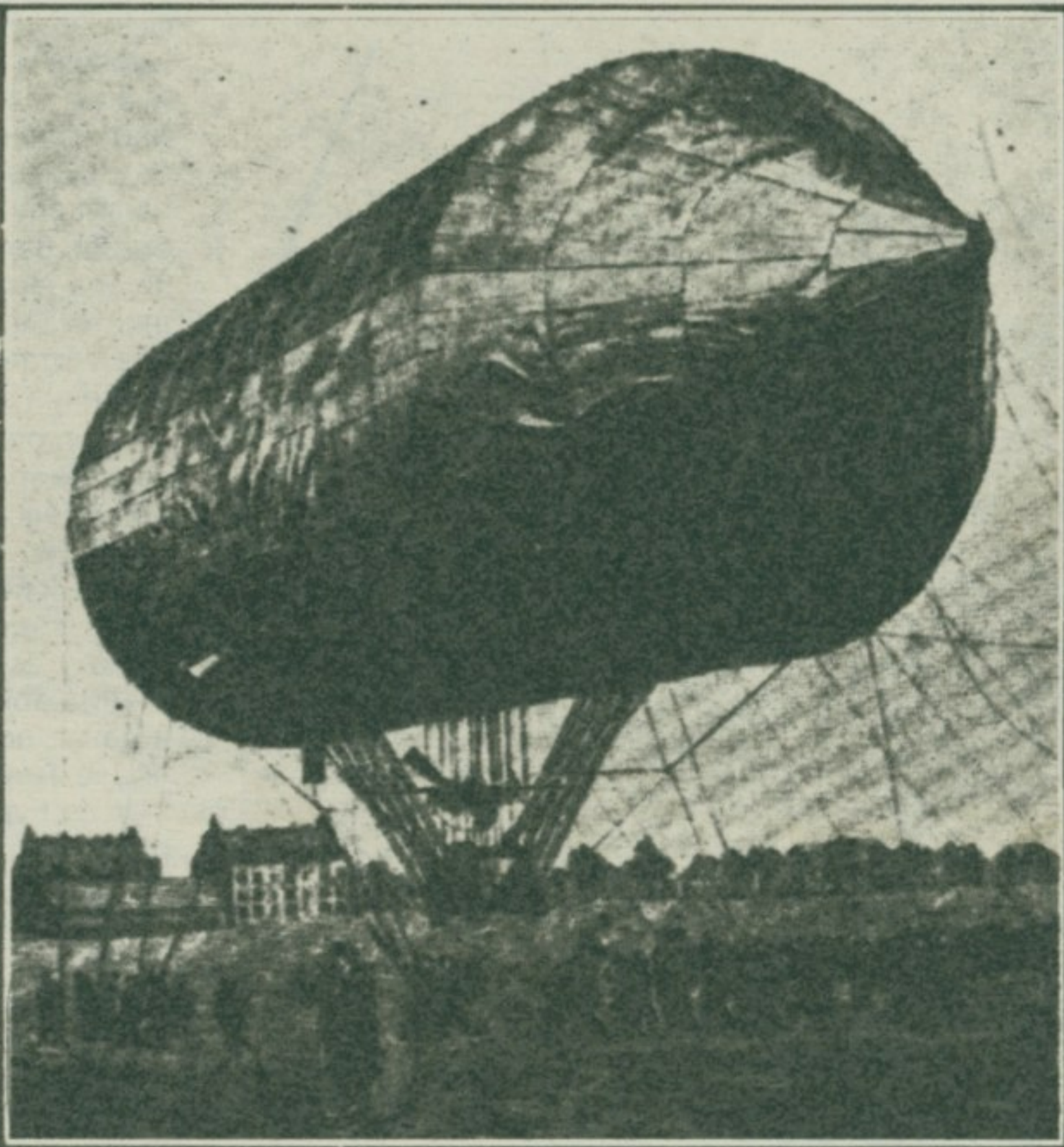
За све је крив барут

То је била прва употреба и прва битка добијена топом. А за његово рођење крив је нико други до – барут!

Често се наводи да је ту експлозивну смешу измислио велики проналазач и мислилац Роџер Бекон. Поред тога, постоји и једна веома раширена легенда о братру Црном Бертолду који је 1353. године случајно дошао до тајне првог експлозива. Чудновато је што се то десило сто двадесет година после Бекон и седам година после поменуте битке између Енглезе и Француза.

Али по ономе што се са сигурношћу зна, откриће барута треба приписати старим Кинезима. Они су ову експлозивну смешу познавали већ у десетом веку, када су увелико израђивали „петарде и жабице“ за своје светковине. Иако и Кинези препричавају разне легенде о проналаску барута, вероватно су до њега дошли поступно, мешајући шалитру, сумпор и дрвени угаљ, да би на крају добили нешто што није горело већ је стварало експлозију. Вероватно су Арапи касније пренели овај „кинески снег“ у Европу, а заузврат Кинезима донели европске топове.

Барут су брзо прихватили и увелико користили алхемичари, па онда конструктори нових оружја. Али иако се он пушио и димио на све стране, нико тада још није тачно знао зашто се све баш тако догађа. Свако је имао своје објашњење у које је веровао. Једни су тврдили да је барут потенцијална ватра која се креће кад се претвори у ватру, а други су уверавали ове прве да су у

Шварцов
„Металбалон“
који је
први
пут
полетео
3. новембра
1897.
године.

У усамљеној шумској колиби, завејаној снегом, недалеко од Расиња у Хрватској, седео је загревачки трговац дрвом Давид Шварц чекајући да се отопи снег. Читао је неку књигу која није имала никакве везе с његовом струком. То је било дело о основним принципима авијације, но дело прилично

струкције од алуминијума, који ће покретати бензински мотор и којим ће моћи да се управља. Сав свој новац уложио је у градњу модела тог брода у умањеној размери, а када је требало остварити прави велики ваздухоплов, за то више није имао новца. Покушао је да за градњу заинтересује министарство у

пешна лета. Али тада је случајно сазнао да га руске власти сматрају аустријским шпијуном те да се спремају да га награде – салвом метака. Нашао је толико времена да свој ваздухоплов уништи и да маскиран, са лажним пасошем, побегне из Русије у Берлин. Тамо је склопио уговор с пруском владом

БЛУВАЧ ВАТРЕ СА 7 ЦЕВИ

заблуди јер барут гори зато што је шалитра „хладна“ а сумпор „врућ“. То објашњење је било веома блиско кинеском које каже да је шалитра женског рода – јин, а сумпор мушког – јанг! А добро се зна да се спојем мушког и женског добија ватра.

Тадашњим научницима било је тешко да објасне и како топовско зрно излеће из цеви. Праву „истину“ открили су професори са Сорбоне! Ево како су то објаснили: када барут изгори настаје празан про-

вали неку стварну штету. Танад се нису распрскавала и могла су нешто да учине једино директним поготком. То је било, према тадашњим могућностима топова, више него случајно. Зато су и нишанције веровале да место поготка више зависи од бојје воље него од људске вештине. То је потврдила и чувена пољска артиљерија Карла VIII Француског која је

ји. А постоје поуздани докази да су дрвене топове користили Кинези против Јапанаца 1946. године!

Дрво је било веома несигуран материјал, па су топове почели да израђују од дугих, међусобно закованих челичних шипки и обруча. Пуњење се изводило са задњег дела цеви који је био израђен у обли-

Али није се користио само метал за израду топова. Зна се да су 1771. године, за одбрану Гибралтара, биле у литицама ове велике стене избушене флашолке шупљине које су играле улогу топовске цеви. Нешто раније, 1750. године, појавила се руска конструкција леденог топа, а поуздано се зна да је

**ОД ПРОНАЛАСКА
ПРВОГ ТОПА, ПА ДО
ДНАС, ЉУДИ СУ
ЈЕДНИ НА ДРУГЕ
ПУЦАЛИ ИЗ ДРВЕНИХ,
КАМЕНИХ ПА И
ЛЕДЕНИХ ЦЕВИ.**

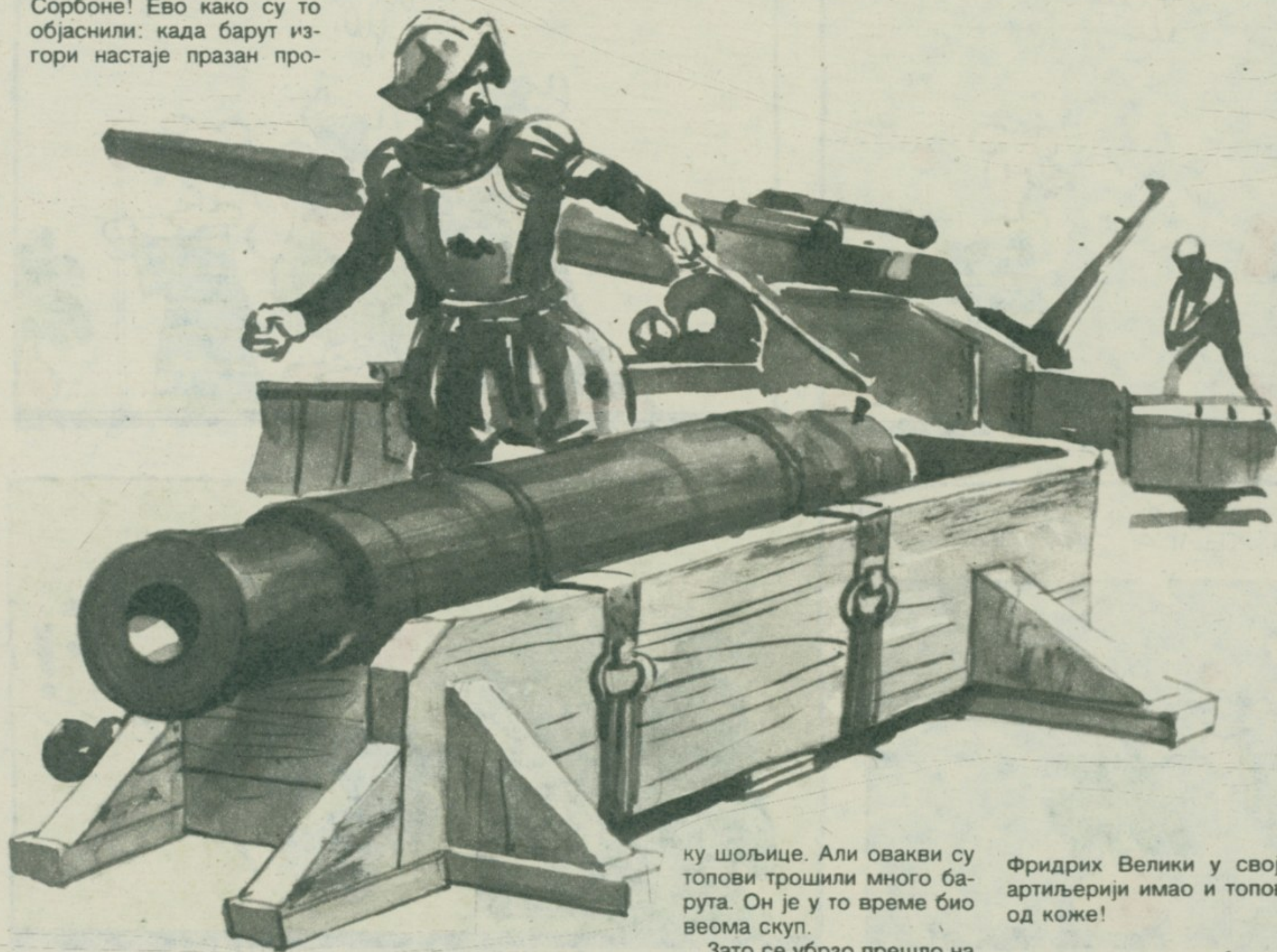
и: коњица још су биле слабо рањиве куглама које су летеле како им се прохте-ло. Требало је пуцати више и брже.

Најнеобичнија конструкција била је она по којој се у једну цев слагало више слојева барута и олова. Кроз њих је пролазио барутом напуњени канал који се палио са предње стране. И како је он догоревао палио је пуњење за пуњењем.

Судбину ових необичних и помало бизарних конструкција запечатио је 1784. године енглески поручник Хенри Шрапнел. Он је изумео гранату која је добила име по свом проналазачу и која је била најважнији и пресудни корак у даљем развоју артиљерије. До тада је за гранате требало много барута будући да се њихов принцип састојао у томе да је сама експлозија требало да разнесе делове зрна на све стране. Шрапнелова идеја је била да гранати треба само толико барута колико је неопходно да се отвори њен оклоп и да се избаце метална зрна. А она ће сама летети даље истом брзином којом је долетела и сама граната.

Шрапнели су први пут употребљени 1804. године код Форт Амстердама у Суринаму против Холанђана. А одмах затим биле су понуђене најразличитије модификације. Године 1819. британска армија имала је чак двадесет и једну! Затим је црни барут замењен бездимним барутом, касније тринитротололом (TNT), а 1819. године кордитом. Њега користе и данас.

Зоран Карапанчев

Илустровао Брано Јовановић

ку шољице. Али овакви су топови трошили много барута. Он је у то време био веома скуп.

Зато се убрзо прешло на цеви. Испрва су биле ливене од гвожђа, а касније све више од нарочите, много чвршће „топовске бронзе“. Овакве топове лили су ливци црквених звона јер су им материјал и технологија били савршено познати. Уз посебан земљани калуп саградиле би се топлиничке пећи у којима би се на дрвеном угљу и уз помоћ великих мехова топио потребни материјал. Сав процес производње топа трајао је и више месеци, а та технологија била је највиши домет тог времена.

Фридрих Велики у својој артиљерији имао и топове од коже!

Пуцати више и брже

У Европи су се лили топови тешки и неколико десетина тона. Такве грдосије избацивале су на зидине кугле тешке више стотина килограма. Оне су утврђења савињивале са земљом за само неколико дана. Једини недостатак била је мала брзина паљбе – два хица на сат!

Зато су се конструктори прихватили посла и почели да смишљају вишецевне топове. Али и појавом седмоцевног блувача ватре није постигнут учинак какав се очекивао. Пешадија

1495. године у бици код Форнова пуцала без престанка и убила чак десет непријатељских војника.

Први топови били су израђени од дрвета. Личили су на боце и палили су се усијаним гвожђем. Касније је пронађен и фитиљ, који је провучен кроз цев, се-зао до барутног пуњења. Ови дрвени топови брзо су били избачени из употребе, али зато су вековима бивали успешна импровизација на бојиштима. Дрвени топ се употребљавао у првом српском и илинденском устанку у Македони-

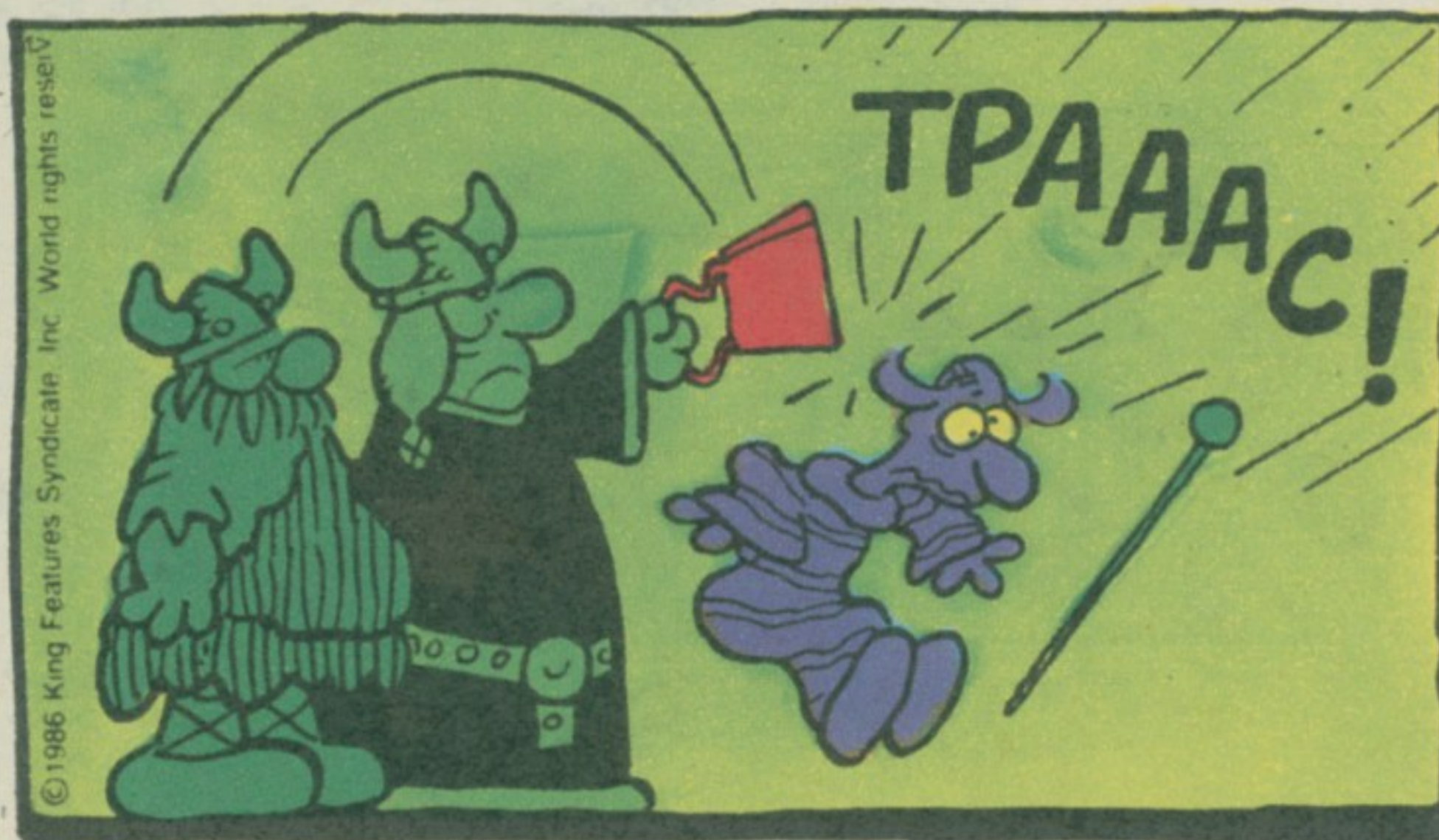
стор, а како природа не трпи празнине у топ мора да продре ваздух. Само ваздух не може да уђе јер у топовској цеви стоји кугла. Зато прво кугла мора да излети и тако ослободи простор ваздуху да би након тога могао да задовољи природне законе!

Руски ледени топ

А сада вратимо се нашим топовима. На почетку они су више плашили војнике него што су причиња-

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Сопи задрхта на клупи у парку...

Кад дивље патке лете ноћу високо ка небу, кад жене које немају крзнене бунде постану нежне према својим мужевима, кад Сопи почне да подрхтава на својој клупи у парку – знајте да то значи: зима је ту.

Сопи је схватио да је за њега наступио тренутак кад мора од своје сопствене личности да створи удружење за изналагање начина и средстава за заштиту своје особе од наступајуће зиме. Због тога је уздрхтао на својој клупи...

Већ неколико година честољубива тамница на Острву била је његов зимски сан: као што су његови срећни суграђани из Њујорка куповали путне карте за Флориду или Ривијеру, тако је и Сопи вршио скромне припреме за свој редовни годишњи одлазак у затвор. И ето, и сад време за тај одлазак дође.

Пошто је, на тај начин, одлучио да пође на зимску сезону на Острво, Сопи је одмах приступио остварењу тога плана. У затвор су водили многи добро утапкани путеви. Најпријатнији пут био је онај који је пролазио кроз ресторан. Поручите у добром ресторану раскошан ручак, наједете се добро, а затим објавите да сте банкрот. Вас саслушају, и без икаква скандала предају у руке полицајцу. Судија зна свој посао и доврши остало...

Сопи је имао поверења у себе од доњег дугмета на прслуку па навише. Био је добро избријан. Капут је имао пристојан, а његова црна кравата била је поклон једне даме добротворке. Ако би му пошло за руком да неопажено седне за сто, успех би био осигуран. Она порција његове личности која би се уздизала изнад стола не би изазвала код келнера никакво подозрење.

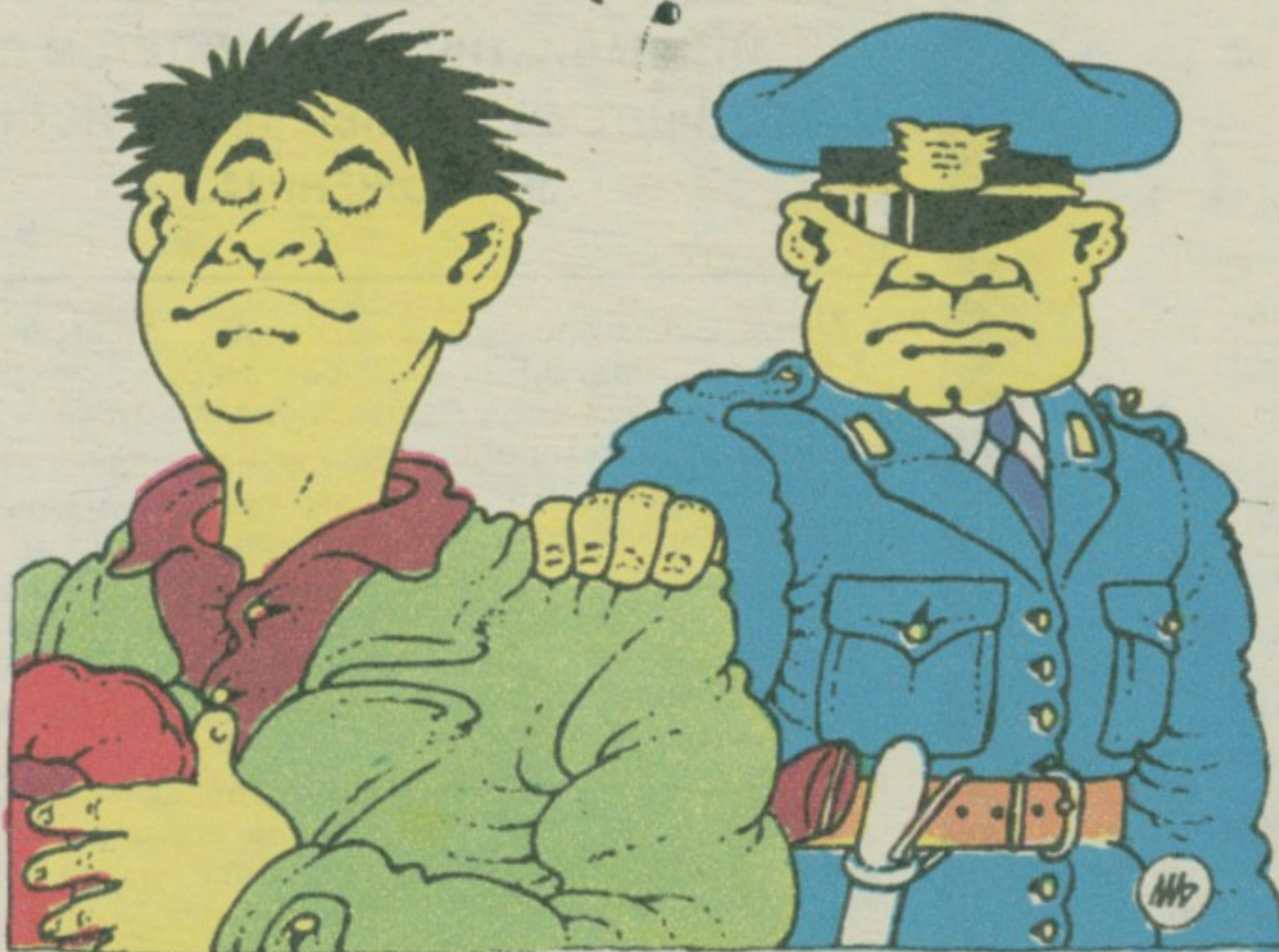
„Печена патка“ – маштао је Сопи – „уз њу боца белог вина. Сир, коњак, цигара по долар комад – било би потаман“...

Али тек што је Сопи прекорачио праг ресторана, искусно око келнера одмах се заустави на његовим излизаним панталонама и подераним ципелама. Снажне руке га одмах зграбише и ћутке брзо избацише на тротоар, те су на тај начин спасле патку од зле судбине коју јој је Сопи припремао...

Преко пута се налазио један

– О’ХЕНРИ

ПОЛИЦАЈАЦ И ЦРКВА

ресторанчић не баш много шик. Био је удешен за велике апетите и мршаве бућеларе. Посуђе у њему било је тешко. Ваздух исто тако. Али, супе су биле лаке. У тај храм трбуха уведе Сопи своје сумњиве ципеле и своје излизане панталоне без муке. Седе за сточић, поједе бифтек, палачинке, неколико слатких колача. Кад је био сит, он отворено признаде послужитељу да између њега, Сопија, и најситније монете нема ничег заједничког.

– Е, а сад – рече Сопи – брзо! Зовите жацу. Будите добри, пожурите: не терајте центлмена да чека.

– Не требају за тебе никакве жаце! – одбруси келнер, очи му синусе као вишње у коктелу. – Хеј, Кон!

Сопи се опет нађе на тротоару... Прешао је пет улица пре него што је поново

прикупио храброст да опет окуша срећу. Овог пута указа му се просто величанствен случај. Млада жена, скромно и укусно одевена, стајала је пред излогом и са живим интересовањем разгледала изложене шољице за бријање и мастионице, а на два корака од ње налазио се полицајац сурова изгледа, наслоњен на пожарни хидрант.

Сопи се одлучи да игра улогу уличног љубавника кога сваки мрзи и презире... Сопи

У првој улици он се ослободи своје сапутнице и побеже. Зауставио се у кварту позоришта и мјузик-холова. Да га неко није опчинио? Да није постао имун од затвора? Готово га је била ухватила паника...

У продавници дувана спазео је господина који је палио цигарету на електричном упаљачу. Свој свилени кишобран оставио је на улазу.

Сопи уђе унутра, зграби кишобран и полако изиђе напоље. Човек са цигаром брзо пође за доповом.

– То је мој кишобран – рече он строго.

– Је л’? – безобразно се насмеја Сопи и ситној крађи додаде крупну псовку. – Зашто онда не зовете полицајца? Ено га стоји на ћошку.

Власник кишобрана успори корак. Сопи учини то исто. Предосећао је да ће ћуркаста судбина опет глупо с њим да се нашасти. Полицајац их је радознало посматрао.

– Разуме се – рече господин са цигаром – напоследку... ви... једном речју, дешавају се такви неспоразуми...

...ја... ако је то ваш кишобран... надам се да ћете ми опростити... ја сам га узео јутрос у ресторану... ако сте га познали да је ваш... онда... надам се да ћете ви...

– Разуме се, ово је мој кишобран – рече Сопи. Човек са цигаром одступи.

Сопи пође у источни део града.

На једном необично мирном ћошку Сопи одједном мирно стаде. Ту се уздизала старинска црква необичног изгледа, са шиљастим кровом. Кроз један прозор обојен љубичастом бојом разливала се блага светлост. Вероватно да је оргуљаш остао поред свог инструмента да понови недељну песму...

А молитва коју је свирао оргуљаш чврсто је приковала Сопија за гвоздену ограду, јер је он њу раније често слушао – у оне дане кад су у његовом животу постојале такве ствари као мајка, руже, част, пријатељи, чисте мисли и чисти оковратници...

И његово срце закуца у складу са тим новим осећањем. Неочекивано за њега самога, он одлучи да се бори са својом судбином. Он ће се извући из блата, опет ће постати човек, победиће зло које га је учинило својим робом. Још има времена, он је још прилично млад...

Сопи осети како се нечија рука спусти на његово раме. Брзо се окрете и виде пред собом широко лице полицајца.

– Шта ту радите? – упита полицајац.

– Ништа – одговори Сопи.

– Онда пођите! – рече полицајац.

– На Острво, на три месеца – осуди Сопија сутрадан судија...

ИЗ АРХИВА
ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Вилхелм Пик, један од оснивача немачке КП, морао је да бежи из своје земље када су нацисти дошли на власт. Када је 1944. године председник немачке КП Ернст Телман мучки убијен у логору Дахау, Пик је изабран на његово место. Октобра 1949. постао је први председник Немачке Демократске Републике.

ЗВАЛИ СУ ИХ ЦРВЕНИ ВЕРМАХТ

Валтер Улбрихт је био један од оснивача немачке КП. После другог светског рата вратио се у Немачку из СССР где је провео 12 година. Остао је најближи сарадник Вилхелма Пика, а после његове смрти 1960. наследио га је на месту шефа државе, до 1971. године. Умро је 1973.

ПОСЛЕ КАТАСТРОФАЛНОГ НЕМАЧКОГ ПОРАЗА КОД СТАЉИНГРАДА КАО БОМБА ЈЕ ОДЈЕКНУО ГЛАС ДА ЈЕ ЧУВЕНИ ФЕЛДМАРШАЛ ФОН ПАУЛУС „ИЗДАЈНИК“ И ДА РУКОВОДИ ЈЕДНИМ АНТИНАЦИСТИЧКИМ КОМИТЕТОМ СА СЕДИШТЕМ У МОСКВИ. ПРАВА ИСТИНА ЈЕ СЛОЖЕНИЈА...

Ујутро 31. јануара 1943. године Радио-Берлин је преносио указ вође Рајха о високом унапређењу генерала Фридриха фон Паулуса у чин фелдмаршала. У том часу овај немачки војсковођа, носилац Гвозденог крста, један од твораца плана „Барбароса“ о нападу на СССР, налазио се код Стаљинграда, као главнокомандујући немачких јединица. У Немачкој се сматрало да је питање дана када ће се Фон Паулус наћи на челу Вермахта уместо генерала Јодла.

У образложењу за унапређење Хитлер је рекао: – Историја војевања не зна ни за једног немачког маршала који је прихватио предају...

Док су одјекивале његове речи, хиљадама километара источно, у подрум једне рушевине стаљинградског предграђа стигао је телеграм. Упућен је главном штабу немачких армија на стаљинградском фронту – који се налазио баш ту. Обавештавао је о унапређењу Паулуса. Генералов ађутант пуковник Вилхелм Адам уписао је нови, последњи чин у војничку књижицу свог претпостављеног, ударио печат, а потом га хитнуо у пећ! Више није био потребан. На вратима су већ

стајали совјетски официри. Немци су послушно предали оружје.

У истом дану Паулус је постао фелдмаршал и – први немачки маршал који се предао. Тачније: заробљен је, а није себи испалио метак у чело. Заједно с њим оружје су положила још 23 генерала, две и по хиљаде официра и 99 хиљада војника. Да се нису предали, умрли би од глади и зиме.

Били су више од два месеца у окружењу, а да готово до самог краја то нису знали!

Тајну је понео у гроб

У Немачкој је настао шок. Тамо још нико није веровао да се њихова моћна солдатека налази на прагу највећег пораза у другом светском рату... Хитлер је прогласио три дана жалости. Нешто доцније пронео се глас о „издаји“ фелдмаршала Паулуса, о томе да је он променио страну и да руководи антинацистичким комитетом из Москве. Разуме се, та вест изазвала је запањеност и у савезничким круговима.

Па и годинама после рата, када је „гвоздени“ Паулус живео у Немачкој Демократској Републици као пријатељ Совјетског Саве-

за, његово „преобраћење“ изазивало је и чуђење и различита осећања. Сам Паулус оставио је и књигу сећања о Стаљинграду, али о томе како је дошло до тога да „погази војничку заклетву“ није рекао ни речи, што је само подстакло нагађања. Међу историчарима који су се позабавили овим догађајима (ни до данас довољно расветљеним) био је и Француз Марсел Верије. Написао је књигу коју је назвао „Црвени Вермахт“! Црвени Вермахт? Да није претерао? Ево редоследа познатих догађаја. Почетак те приче сеже у време много пре стаљинградске битке.

Почев од октобра 1941. године Немци у Немачкој могли су преко радио-пријемника да чују глас својих сународника – али глас из неке удаљене станице – који су говорили супротне ствари од онога што су редовно слушали. Тај глас позивао их је да схвате како воде рат који ће изгубити јер је неправедан и сулуд, рат који ће и њих саме као народ и као земљу уништити. Сличан садржај

Фелдмаршал Фридрих Паулус заробљен је у својој парадној униформи, као и цео његов штаб. Свеже избријан, строгог лица и равног хода, био је, изгледа, спреман на стрељање по кратком поступку. Али, совјетски командант Шумилов једноставно му је понудио – доручак! Било је то прво изненађење за Паулуса. Уследило су и нова...

могли су да прочитају немачки војници на источном фронту, у левима који су падали из совјетских авиона.

Они који су слушали или читали тада нису знали да иза свега стоје немачки комунисти на челу с Вилхелмом Пиком и Валтером Улбрихтом који су после доласка Хитлера на власт морали да побегну из земље и сада су се налазили у Совјетском Савезу.

Та група немачких комуниста није била велика. У

дов, који је 21. јуна 1941. године препливао реку Буг – за тај подвиг требало му је сат и по времена – да би Совјетима јавио за напад који се спремао сутрадан. А те ноћи, уочи 22. јуна, подофицир Вилхајм Шуц је, неочекивано, наједном потрчао и бацио се на совјетску линију. Његови земљаци су муњевито реаговали ватром, али је Шуц успео да викне:

– Ја сам комунист, за један сат ће рат, они ће вас напасти, другови!

СТАЉИНГРАДСКА БИТКА

Битка која је у историју ушла као прекретница другог светског рата водила се од 28. јуна 1942. до 2. фебруара 1943, када су се предали последњи остаци немачких јединица. Шеста немачка армија, под командом Фридриха Паулуса, ту је начинила тактичку грешку: продрла је, у брзом налету, до самог Стаљинграда, освојила предграђа и – нашла се готово одсечена од осталих немачких јединица. Тада је Црвена армија почела операцију под називом „Уранус“, на фронту дугачком око 400 километара, и после више од месец и по дана страховитих борби успела да сасвим окружи 22 немачке дивизије, а затим и да онемогући нових 13 дивизија које су под командом генерала Манштајна кренуле у помоћ Паулусу. У Стаљинградској бици учествовало је по милион људи са сваке стране. Црвена армија имала је више тенкова и артиљеријског оруђа, а Немци више авиона.

тренутку напада Немачке на СССР још неки комунисти мобилизовани у Хитлеровој солдатеки успели су да се пребаце на совјетску страну. Лисков, ре-

Обавештења која су упутили Лисков, Шуц, па и неки други пре њих, прослеђена су Стаљину. Али, он им није веровао... Међутим, кад су Немци доспели

воре и уверавања међу својим земљацима. У почетку није било готово никаквих резултата. Хитлерови војници доживљавали су успехе на свим фронтовима и залуђеност Немаца била је још непољуљана.

Међутим, временом су ствари почеле да се мењају. Тако је у 1942. години двадесетак официра и неколико стотина војника прихватило позив комуниста да се прикључе антифашистима.

Ти људи, упућени на курсеве, тек ту, у совјетском заробљеништву, чули су за историју немачког радничког покрета. Постепено, они су постали најгорче нији противници нацизма. С пуним жаром бацили су се на посао који су почели Вилхелм Пик и Валтер Улбрихт.

Ипак, прави преокрет донела је тек стаљинградска битка. Многи немачки војници, са првим заложима совјетске хране, почели су да преиспитују савест и сагледавају шта су

кад дође дан капитулације.

Баш на то су упозоравали комунисти и позивали их да се ставе у службу антифашизма и спасу оно што се још може. Тако је тог лета могао да буде основан Национални комитет за слободну Немачку. Међу заробљеницима који су му приступили свакако је највеће изненађење изазвао Бизмарков чукунунук поручник Ајнзидел.

Како је време одмицало, Комитету су приступали и други. Друго изненађење – овога пута могло се говорити о правој сензацији – уследило је када је свој пристанак дао генерал Фон Зајдлиц. Ратни извештач „Санди тајмса“ овековечио је фото-апаратом тренутак када овај припадник старе немачке лозе, прави „аријевски јастреб“ – потписује документ о ступању у Комитет.

А на крају, суђење!

Фон Зајдлиц је чак изабран за једног од три потпредседника Националног комитета, и за председника Савеза официра основаног при Комитету. Био је то пун погодак. Његов пример привукао је још неке немачке генерале.

А фелдмаршал Паулус?

Права истина о њему каже да је Комитету приступио тек у августу 1944. године. Али, оног часа кад је потписао, бивши Хитлеров фелдмаршал био је сасвим начисто зашто то чини. Отворено је позвао немачки народ да се одупре и уништи националсоцијализам који је свима нанео толико зла. Децембра те године Паулус је, заједно са педесеторицом немачких генерала, потписао и позив свим Немцима да се побуне против Хитлера, Химлера и осталих главешина.

Последњи састанак Националног комитета одржан је новембра 1945. године када је рат већ био завршен. И док су војници и подофицири, чланови Комитета, пуштени одмах кућама, старешине су морале пред судом да одговарају за злочиначко вођење рата до заробљавања! Тако су и Зајдлиц и Паулус осуђени на дугогодишњу робију. Зајдлиц се вратио у Немачку тек 1955. године. Паулус је напустио СССР 1953. с речима:

– Не бих хтео да се опростим од Совјета а да им не кажем да сам у њихову земљу ушао као непријатељ, слепо слушајући своје претпостављене али да одлазим као пријатељ...

М. Крстуловић

до Москве, изванредан број комуниста на челу са Валтером Улбрихтом добио је необичан задатак.

Јастреб постао голуб

Задатак се састојао у томе да крену по заробљеничким логорима и тамо одржавају митинге, разго-

све чинили под Хитлеровом командом. Стали су да се питају шта раде у тој земљи, зашто убијају, и томе слично. Али – не само то! Интелигентнији међу њима схватили су да је рат који они воде изгубљен и да су се Немци поново замерици човечанству. Шта ће с њима бити

Генерал Зајдлиц, а не Паулус, био је први немачки командант који је постао један од руководилаца Антинацистичког комитета у Москви. Хитлеровци су га, за то, у одсуству осудили на смрт. Кад је рат завршен – одговарао је и пред совјетским судом и ту такође осуђен да главом плати за недела пре „преобраћења“! Али, казна му је замењена робијом и он је ипак стигао кући 1955.

ЕЛЕГАНТНО ШАКЕТАЊЕ И НОГЕТАЊЕ

**НЕМА ИГРЕ КОЈА
НЕМА СВОЈУ
ПУБЛИКУ. СТРАСНИ
НАВИЈАЧИ БОДРЕ
ТАКМИЧАРЕ КОЈИ СЕ
БОРЕ ПО ПРАВИЛИМА
НАМА, ТАКО РЕЋИ,
НЕПОЗНАТИМ.**

За разлику од „обичног бокса“ (енглеског), сават (француски бокс) дозвољава удареце и рукама и ногама. Бокс и ноге, као фудбал и руке. Неспорно! Али, тако је то још од 18. века. Постоји чак и Федерација савата, а њен председник Серж Риу радо понавља да су се овим спортом бавили и тако славни писци као што су Александар Дима, Теофил Готје, Ежен Си...

У ствари, сават је комбинација две врсте француског бокса: такозваног шосона у коме су ударици задавани искључиво ногама – што је био обичај на југу Француске и – „северног“ где је било дозвољено и шамарање и шутирање.

Меч се састоји из пет рунди од по два минута и неретко се завршава нокаутом. Постоје и три категорије које се веома разликују између себе. У првој се ударици (горњим и доњим екстремитетима) само имитирају, у другој, жешћој, такмичари обавезно носе кацигу и ватирано одело, а трећа, најпопуларнија, права је туча без икакве заштитне опреме. Сваки такмичар на рукама обавезно има рукавице, а на ногама ципеле с меким ђоном и без потпетице. И још нешто: правила налажу да ударици морају да буду елегантни!

Мада у Хонгконгу постоји сличан спорт, правим

саватом баве се само Французи. Пардон, и Францускиње: преко осам хиљада припадница нежног пола у овој земљи активно се бави овим грубим спортом. Ни деца не заостају. Дозвољено им је да се „саватају“ већ од шесте године...

Аждаје изнад Вашингтона

Сваке године, претпоследње суботе у марту, на пољани испред споменика Џорџу Вашингтону, одржава се традиционално такмичење у пуштању ваздушних змајева. Право да учествују имају сви грађани САД без обзира на узраст под једним условом: да су змаја направили својим рукама. Интересовање је огромно. За ову прилику у престоницу земље стижу на десетине хиљада такмичара и посматрача из свих крајева Сједињених Држава, али и иностранства.

На знак који да судија од званичних учесника у такмичењу очекује се да пусте змаја на висину од

најмање 30 метара и да га одрже у ваздуху најмање један минут. На крају жири даје оцене од један до десет: аеродинамичност змаја, оригиналност конструкције, „уметнички дојам“...

Небом изнад споменика првом председнику САД, високог преко 160 метара, лебде јарко обојене направе најфантастичнијих облика. Гиганти дугачки преко десет метара од најлона којима управља и по троје-четворо, космички бродови од папира, пирамиде од разнобојног платна испуњеног ваздухом. Ове године, на 19. по реду такмичењу, победила је једна фантастична летећа направа састављена од обичних пластичних чаша!

Корида с мишем

Тарбаган. Ако вам кажемо да је то једна врста мрмота, не верујемо да вам је много јасније. Описно, то је глодар сродан верерици само што не живи на дрвећу а најчешће није ни будан (спава и по 10 месеци годишње у дубоким јамама које сам ископа). А кад се пробуди,

поједе све на шта наиђе. Зато су Монголи традиционално љути на њега и сваке године приређују лов на овог мало већег миша. Али, какве то везе има са спортом?

Такмичар догледом тражи тарбагана и кад на брежуљку од ископане земље угледа живи „стубић“, зна да је то он. Јер, мрмот најчешће стоји у истој пози: усправљен на задњим шапама док предње склопи на стомаку. Такмичар, који је огрнут белим платном, а на глави има капу за коју су пришивене зечје уши, полако креће ка зверчици. У десној руци држи пушку, а у левој мотку за коју су густо привезане зечје шапе. На прстима, као балерина, полако се приближава мрмоту вртећи бесомучно ручни пропелер тако да животиња уопште не може да га види. Кад му приђе на свега двадесетак метара, непрекидно вртећи мотку ловац десном руком подиже оружје и пуца... и тако 100 до 160 пута на дан!

Искусни ловци такмичећи се између себе успева-

ју за једну сезону да прикупе и до 5.000 мрмотских кожица! Победници у монголском триатлону (балетско пешачење, стрељаштво и жонглерско врћење мотком) популарни су у овој далекој земљи као, рецимо, фудбалери код нас.

100 година унапред

Кад се у Кокугикану одржавају турнири, према овој, највећој сумо дворани у Јапану похрле читаве реке навијача. Али, нема гужве, нема редова за карте: фирме и појединци резервишу места месецима унапред. Неки се чак претплате на 100 година унапред!

У доњем делу ближе рингу, где су најскупља седишта, њих заправо и нема. Седи се по јапански, на поду. У горњем делу су клупе. Свако место је испуњено, а завршна такмичења која увек падају у недељу, обавезно преноси телевизија.

Правила сумоа су веома једноставна. Има свега 48 захвата. Треба или избацити противника из круга пречника око 4,5 метра или га натерати да дотакне земљу било којим делом тела (осим стопала). Али, од свега је у ствари најтеже стићи на круг. Иако је сумо најпопуларнији спорт у Јапану, има свега 37 сумо школа (такозване „хе-је“, буквално коњушнице, које држе бивши прваци) и свега око 800 такмичара. Са тренингом се почиње негде око 15. године, с такмичењем престаје у 35. И данас овај спорт изгледа као у средњем веку: компликована церемонија, посипање круга сољу пре почетка сусрета, исти покрети, иста фризура, иста одећа, заправо њено одсуство – такмичари имају само уску траку око бедара.

Сумо рвачи су прави џинови високи два метра, тешки по 200 килограма што долази од специјалног тренинга и исхране. Али кажу Јапанци – за сумо се треба родити.

Највиша титула је „јокозуна“ и њих је у целој јапанској историји било 59. Моментално само два рвача носе ову титулу. Супершампион не сме себи да дозволи бруку, изгуби ли неколико борби, мора да се повуче.

За време такмичења, сваки гледалац добије по два цегера хране и пића! Најпознатије фирме надмећу се која ће више да поклати јер је све то изванредна реклама. Већина производа има облик сумо рвача – од флашица вискија до чоколаде!

В. Милићевић

НАВИЈАМО

ЗА

МИР

■
ИЗ БРОЈА У БРОЈ СВЕ
ВИШЕ НАГРАДА КОЈЕ ЋЕ
ОБРАДОВАТИ НАШЕ
ЧИТАОЦЕ. НЕ ПОСУСТАЈТЕ!
И ОД ОВОГ БРОЈА МОЋИ
ЋЕТЕ ДА СЕ УКЉУЧИТЕ У
НАШ ЛИКОВНИ КОНКУРС

Д о сада смо у два претходна
броја објавили два дела за-
датка. Данас објављујемо трећи.
Још мало стрпљења. У „Политики-
ном забавнику“ који излази 16. ма-
ја наћи ћете и **четврти** део задат-
ка и упутства како се шаљу радо-
ви.

Право учешћа имају сви млади
читаоци „Политикиног забавника“
— како појединци тако и ШКОЛЕ,
ЛИКОВНЕ СЕКЦИЈЕ и ОДЕЉЕ-
ЊА.
НА ОСНОВУ НАЈЛЕПШЕГ ЦРТЕ-
ЖА „ЈУГОМАРКА“ ЋЕ ШТАМПА-
ТИ

ПРВУ ЈУГОСЛОВЕНСКУ МАРКУ ПОСВЕЋЕНУ МИРУ

ОРГАНИЗАЦИЈА УЈЕДИЊЕНИХ
НАЦИЈА 1986. годину је прогласи-
ла ГОДИНОМ МИРА У СВЕТУ.

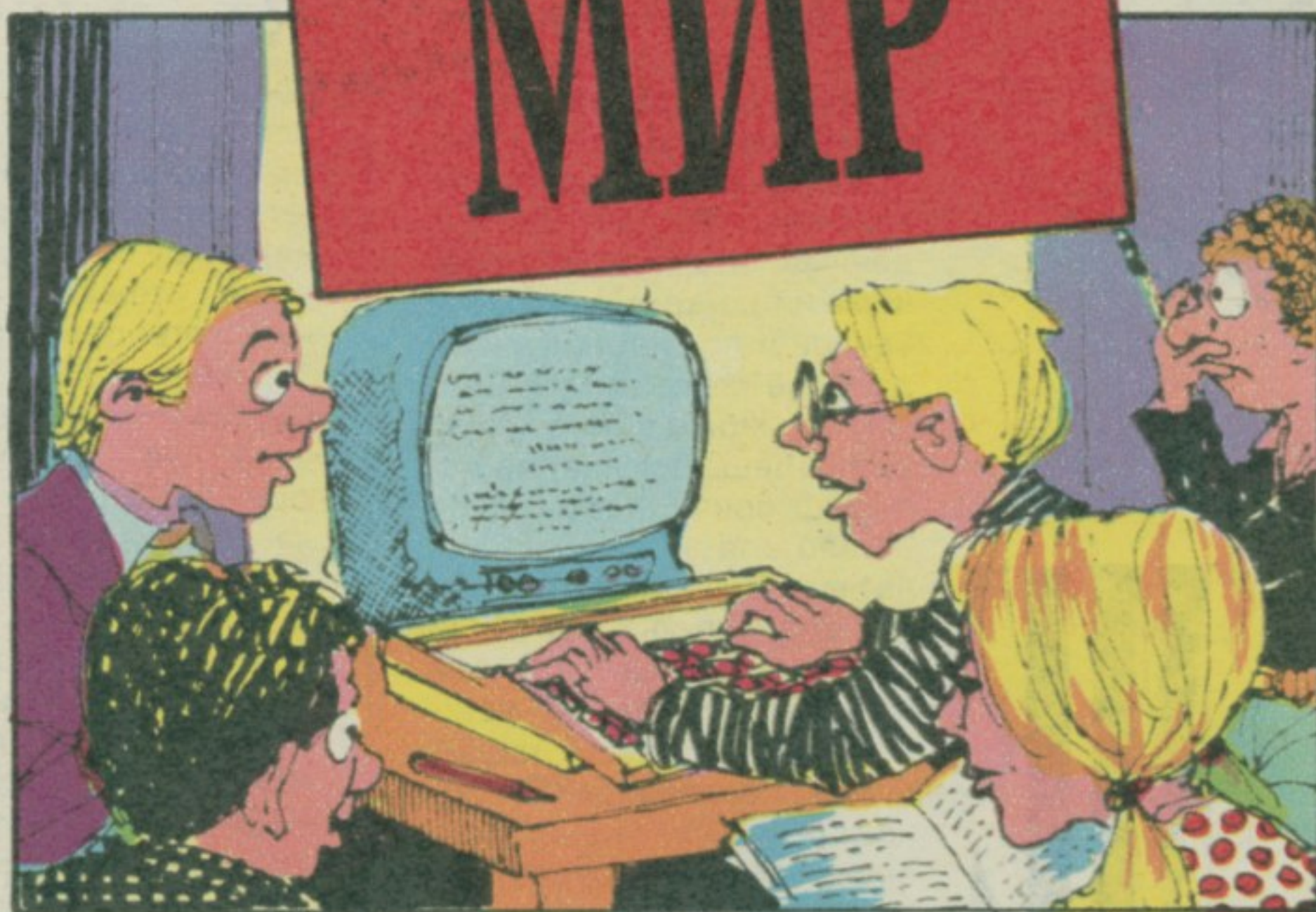
ЦРТАЈТЕ СВИМ ВРСТАМА
ШКОЛСКИХ БОЛИЦА НА БИЛО
КОМ ФОРМАТУ ШКОЛСКОГ БЛО-
КА.

Поред цртежа, које ћете уради-
ти на тему МИРА, потребно је да
решите и један мали задатак који
се крије у **исечцима**. Зато не ша-
љите радове док не објавимо све
делове задатка.

Пет транзистора

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, „ЈУ-
ГОМАРКА“, „ЈАТ“, „ЦЕНТРОПРО-
ИЗВОД“ и ОСНОВНЕ ШКОЛЕ из
Београда „ДРИНКА ПАВЛОВИЋ“
и „БУРО ЂАКОВИЋ“ припремили
су и велики број корисних и за-
нимљивих награда које ће при-
пасти ПОЈЕДИНЦИМА, ШКОЛА-
МА, ОДЕЉЕЊИМА и ЛИКОВНИМ

Два компјутера

СЕКЦИЈАМА. У претходним броје-
вима објавили смо део награда а
данас погледајте шта вас још оче-
кује:

НАГРАДЕ ЗА ПОЈЕДИНЦЕ:
5 ТРАНЗИСТОРА
30 МАЈИЦА СА ЗНАКОМ „ПОЛИ-
ТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“
10 ТРОМЕСЕЧНИХ ПРЕТПЛАТА
НА „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
5 ГОДИШЊИХ ПРЕТПЛАТА НА

airlift

АВИОНОМ У СВЕТ

СЕЗОНА ЛЕТО '86:

ТУНИС
ЕГИПАТ
ИТАЛИЈА
ТУРСКА
ХОЛАНДИЈА
МАЛТА
ШПАНИЈА
ПОРТУГАЛИЈА
ЕНГЛЕСКА

ГРЧКА
СССР
ПОЉСКА
ЧЕХОСЛОВАЧКА
МАЂАРСКА
СИНГАПУР
МАЛЕЗИЈА
ИНДОНЕЗИЈА
БАЛИ

ИНФОРМАЦИЈЕ
Тел. (011) 135-876

Првонаграђеног
и његовог
наставника
ЈУГОСЛОВЕНСКИ
АЕРОТРАНСПОРТ
води
у ЊУЈОРК

У ИДУЋЕМ БРОЈУ ОБЈАВИЋЕМО
КОНАЧАН СПИСАК НАГРАДА И
ТАЛОН.

ПЛАШИ МЕ

Селма Лагерлеф, прва жена НОБЕЛОВАЦ

БОЛЕСТ

Шведска академија наука и уметности објавила је имена лауреата за 1909. годину: златна медаља са ликом Алфреда Нобела за књижевност додељена је први пут једној жени. Била је то Селма Лагерлеф, педесетједногодишња шведска књижевница. Шведска је била одушевљена – прва жена добитник Нобелове награде, међу толиким светским писцима, је једна Скандинавка.

– Како сте примили ово велико признање? – питао је Селму Лагерлеф дописник часописа „Шведска књига”.

– Са помешаним осећањима – одговорила је. Признање је лепо, али бојим се да се, с обзиром на порекло новца, не деси да...

– Он експлодира – допунио је новинар.

– Добро је што сте то ви рекли. Не, новац не може да експлодира, али паре једног произвођача динамита нису срећан новац. Двоумила сам се да ли да прихватим почаст...

– Ако је новац часно зарађен, није важно одакле је.

– Да, ви сте као римски цар Веспасијан који је наметнуо порез на писоаре,

па кад му је син Титус предвидео да није требало да удара такав намет онда је Веспасијан... Али, ви то сигурно знате...

– Не, молим вас, продужите.

– Отац је потурио Титусу прегршт новца и упитао га да ли новац заудара? Не, рекао је овај. Па то је новац од поменуте порезе, драги мој Титусе.

Селма се насмејала.

– Зашто сте почели да пишете? – продужио је дописник.

– Да заборавим на своје јаде и болове. Још као девојчицу парализа ме је приковала за постељу. Требало је подносити неиздрживе болове, лежати данима, недељама, месецима и бројати мрље на таваници и по зидовима. Онда ми је мајка рекла: Селма, ти можеш све само ако хоћеш. Покушај да напишеш причу, песму, скеч – било шта. И да знаш, успећеш. Упамти: треба само добра воља. То ми је стално говорила. Тада сам највише желела да устанем из постеље. А нисам могла... Волела сам Бајрона. Он је мој песник. Још више сам га заволела кад сам сазнала да је био ћопав. Значи, имао је муку као и ја. Велики песник...

Почела сам да пишем. Најпре, наравно, песмице, па скице за новеле. Већ тада сам почела да размишљам о већој ствари, био је то мој први роман „Геста Берлинг”. Кажу – добар. Ја, ипак, више волим „Авантуре Нилса Холгерсона”. Као учитељица, увек сам волела децу. И често се сетим своје учитељице. Знате, анегдоте о познатима обично су измишљене, али испричаћу вам једну која је тачна. Моја учитељица Карин рекла ми је на једном часу матерњег језика: Селма, ти си потпуно неписмена, никада нећеш умети чак ни најскромније да се изражаваш на шведском, о другим језицима да и не говоримо...

А она ми је, ето, међу првима честитала Нобелову награду и написала у честитки: „Увек те се радо сећам као свог најбриљантнијег ђака из матерњег језика. Поносна сам што сам била твој први водич кроз његове лепоте... Тако је написала моја учитељица Карин. Ако, ја се таквих не плашим. Бојим се једино болести на „итис”. Полиомиелитис ме је као дете приковао за постељу. Бојим се „итиса”...

Била је у праву. Умрла је у дубокој старости, 1940. године од компликације бронхитиса.

Д. Е.

ДРУГИ

ПАРИЗ ЧУВА СВОЈЕ ЗНАМЕЊЕ

Када се рађала нису мислили да је много лепа. Обдарена челичним здрављем живи већ готово сто година. Чак и на дијети, јер је због претераног кићења у међувремену сувише отежала. Ајфелова кула, отворена за публику 15. маја 1889. приликом Светске изложбе уприличене на стогодишњицу француске револуције, била је подвргнута једном необичном „лифтингу”. Тако је повратила заводљивост и гипкост из младих дана.

Изгубила је хиљаду тона, вративши се на тежину из 1899. године – од 7.300.000 килограма. Посетиоци сада на њен врх могу да се попну за неколико минута.

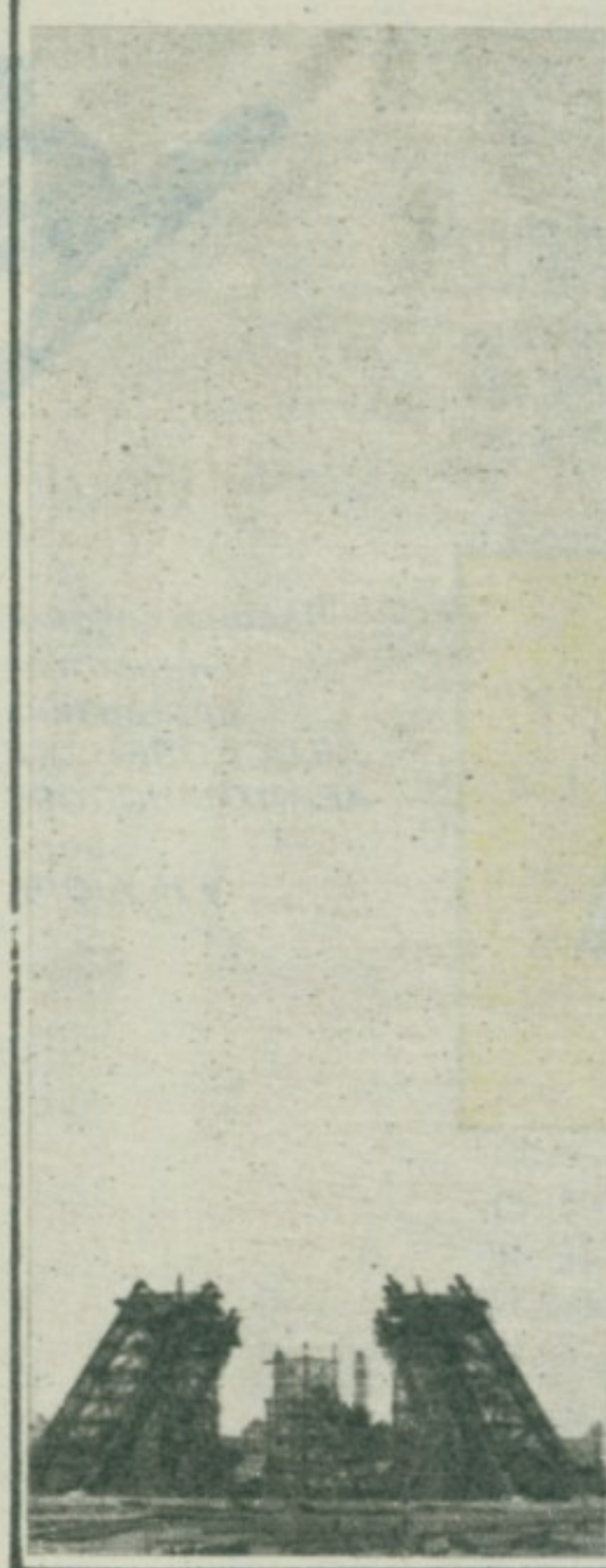
Тајна велике инспирације

Стара госпођа с главом у облацима, а стопалима готово у водама Сене, увек је била инспирација онима који воле да себи праве рекламу, несхваћеним проналазачима, неуравнотеженим особама,

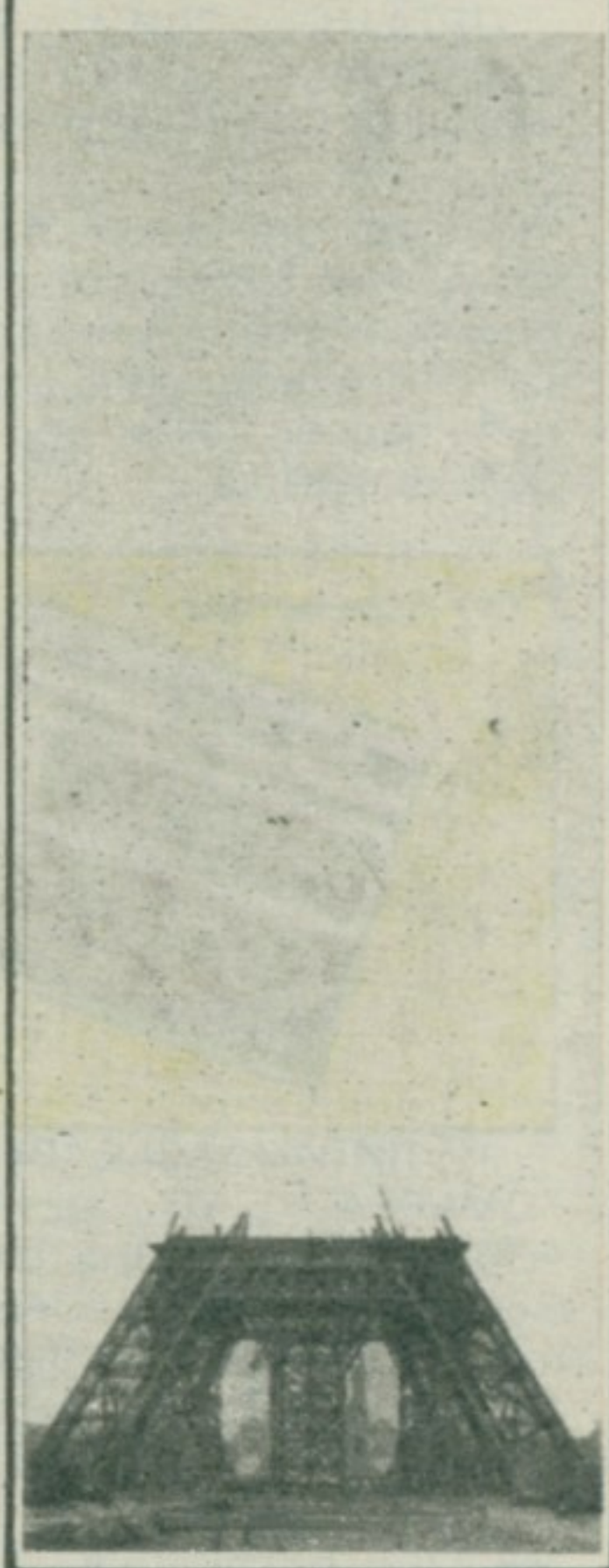
брљивцима. Једном пиљару, на пример, пошло је за руком да је прода за педесет милиона и пет година затвора. Двадесетих година је један преварант, из весни Дејвид Стимсон, понудио циркуларним писмом, са прописним заглављем, продају ове олупине за 20 сантима по килограму. Наручбина је било много, а понеко је одмах упutio и знатне суме као капару. Пјер Лабрик, председник општине Монмартр, опкладио се 1924. да ће се од прве платформе до подножја куле спустити преко 347 степеница бициклом. Опкладу је добио али је морао да плати казну. Више се и не броје они који су се уз њу пенетрали упркос забрани вежбања алпинизма. Извесни Жан Дибоа, који се 1949. попео и спустио истим стубом, оптужен је за беспослицење. Био је без запослења и сталног боравишта.

Ајфелов торањ био је највећи термометар и највиши сат на свету, држао је највећу заставу (35 ме-

7. децембар 1887.

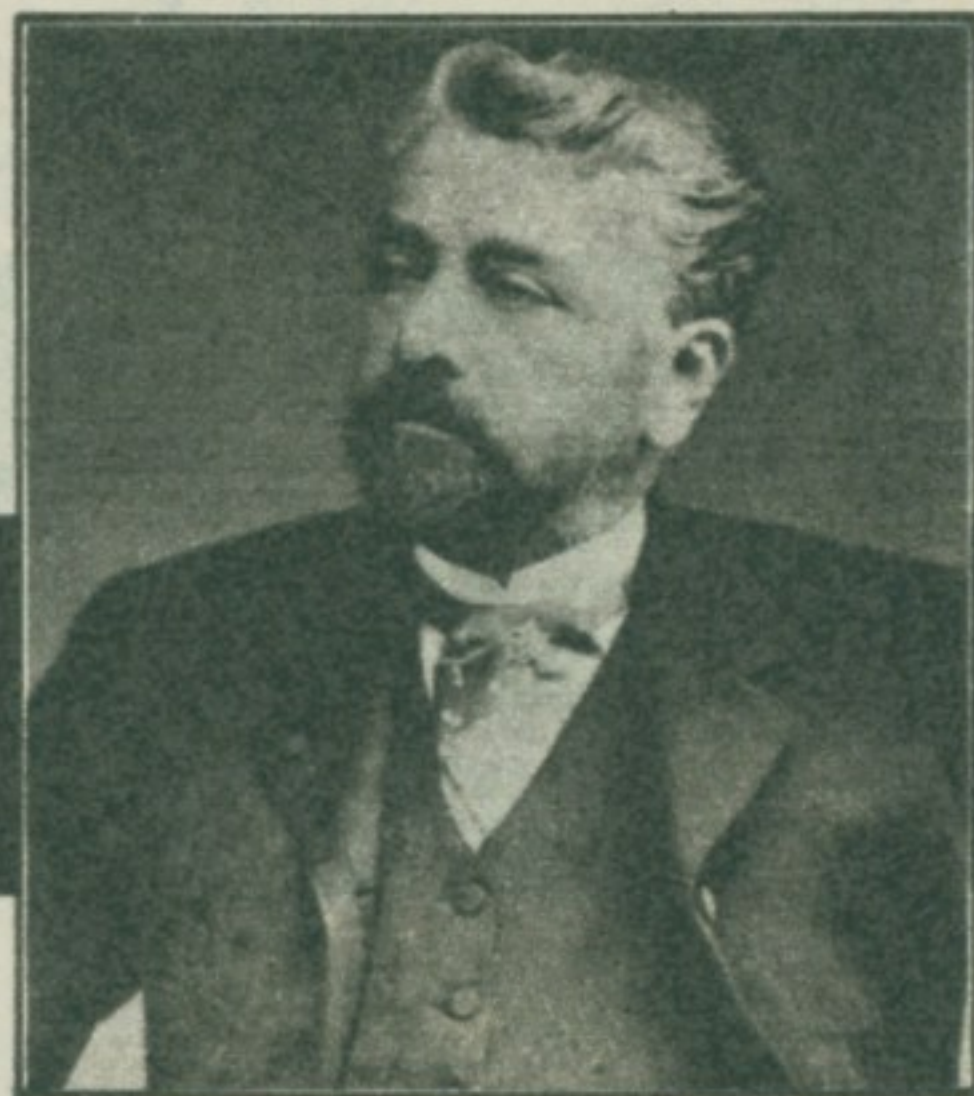

26. март 1888.

Фазе изградње торања

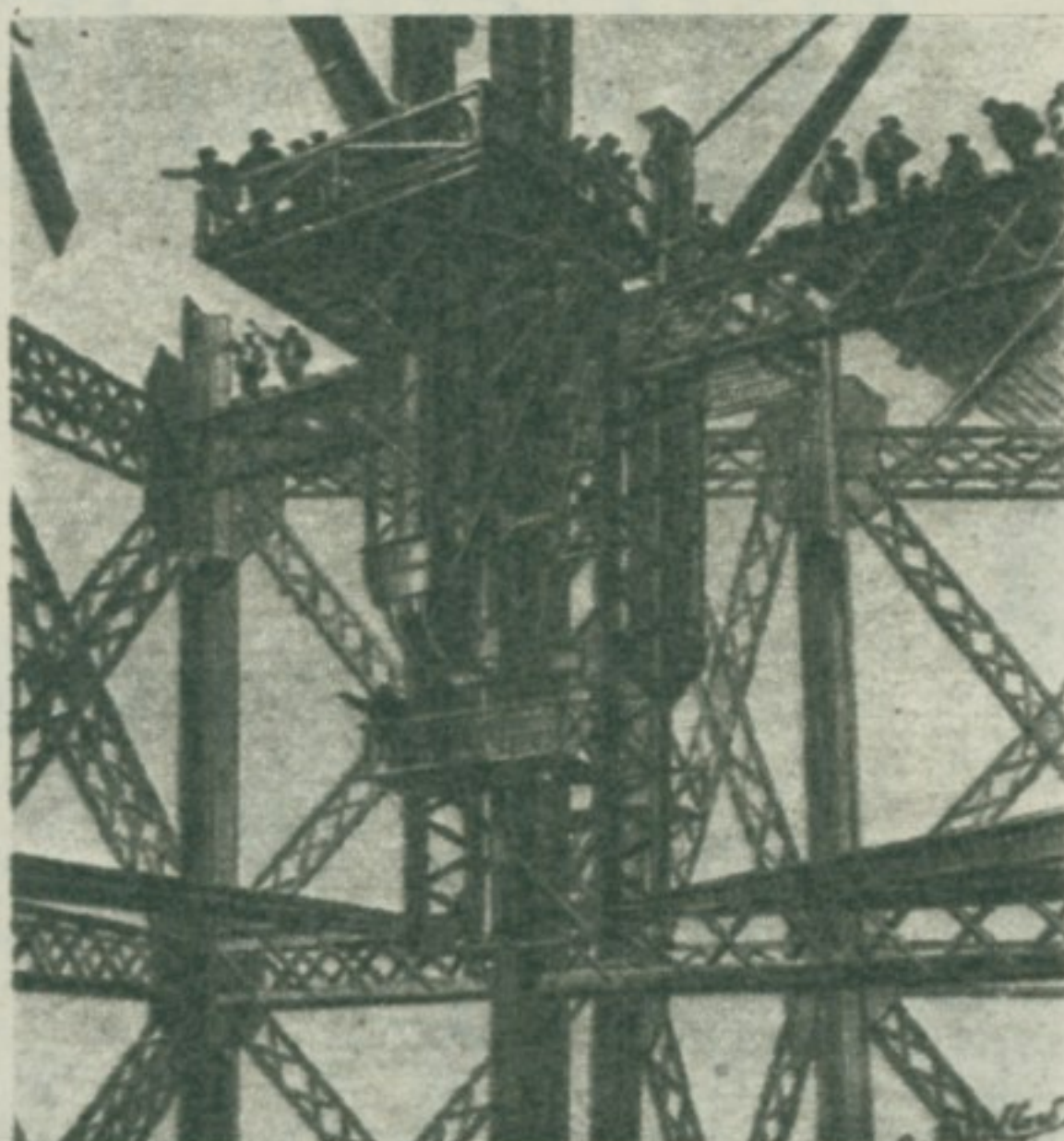
ЖИВОТ АЈФЕЛОВЕ КТЕРИ

Густав Ајфел, инжењер који се истакао изградњом многих мостова. Ипак, највише га памте по Ајфеловој кули.

**ПРИПРЕМАЈУЋИ СЕ ЗА
ПРОСЛАВУ СТОТОГ
РОЂЕНДАНА
ФРАНЦУЗИ СУ
СВОЈОЈ КУЛИ
МОРАЛИ ДА ВРАТЕ
„КИПАЖУ“ ИЗ
МЛАДОСТИ. И НЕ
САМО ТО, ДАНАС
ОЖИВЉАВАЈУ И
МНОГЕ ВЕЋ
ЗАБОРАВЉЕНЕ ПРИЧЕ
О ТОРЊУ КОЈИ ЈЕ
ДОШАО ГЛАВЕ И
ЧУВЕНОЈ МАТА ХАРИ.**

тара са 40), драгоцени агент контрашпијунаже пошто су радиотелеграфски уређаји који су тамо били инсталирани за време првог светског рата, допринели хапшењу многих шпијуна, између осталих и Мате Хари. Ајфелова кула била је глумица. Рене Клер је узео као главног јунака у свом филму „Париз који спава“. Године 1938, запретила јој је опасност да доживи исту судбину као торањ у Пизи. Инжењери су открили благи нагиб према Сени од три центиметра. Посебна комисија је издала саопштење да посетиоци нису ни у каквој опасности. То је била мало необазрива изјава, јер је натерала Бернарда Шоа да каже: „Ја ћу се на кулу попети само када ме убе-

де да није опасна ни за Парижане“.

Нешто касније су двојица падобранаца успела да пронађу процепе у заштитној мрежи и да скоче са треће платформе. Неки чуда се 744 степеника, који раздвајају другу од треће платформе, пењао и силазио читаву недељу. Јуриј Гагарин, први човек који је летео у свемир, пошто се

попео на трећу платформу, изјавио је да је то на њега оставило снажнији утисак него вожња у свемирском броду „Спутњик“. Париски бискуп, господин Фелтин је, пошто му се учинило да лифт иде сувише споро, упитао, шалећи се, возе ли га то можда у рај.

Међу онима који су још приликом градње сматрали да је кула ужасно ружна, било је и чувених имена. У петицији против новог торња били су и уметници као што су Верлен, Гуно, Сарду, Мопасан. Говорили су да је Ајфелов торањ „велики димњак који ће поружнети небо престонице и славу њених споменика“ или „да је гвоздена жирафа са четири ноге оболела од слоновске болести“.

Међутим, неки уметници су били усхићени. Аполинер га је звао „пастиром облака“. Робер Делине је међу сликарима кубистима био највише опседнут његовим линијама. Жан Кокто је 1924. године поставио и позоришну представу „Младенци Ајфелове куле“.

Изградња челичне конструкције високе 320 метара стајала је ондашњих 7.999.401 франак и 31 сантим. Током шест месеци трајања Светске изложбе посетило ју је 1.968.287 људи (што је готово потпуно покрило трошкове изградње). Касније је достигла цифру од четири милиона посетилаца годишње.

Приликом отварања Ајфел је био дошао на идеју да је прекрије платном које би председник Већа Тирар свукао једним једноставним покретом. Саветници су чувеног инжењера једва одвратили од ове замисли. Јер, за такво одело би било потребно 75 хиљада квадратних метара платна.

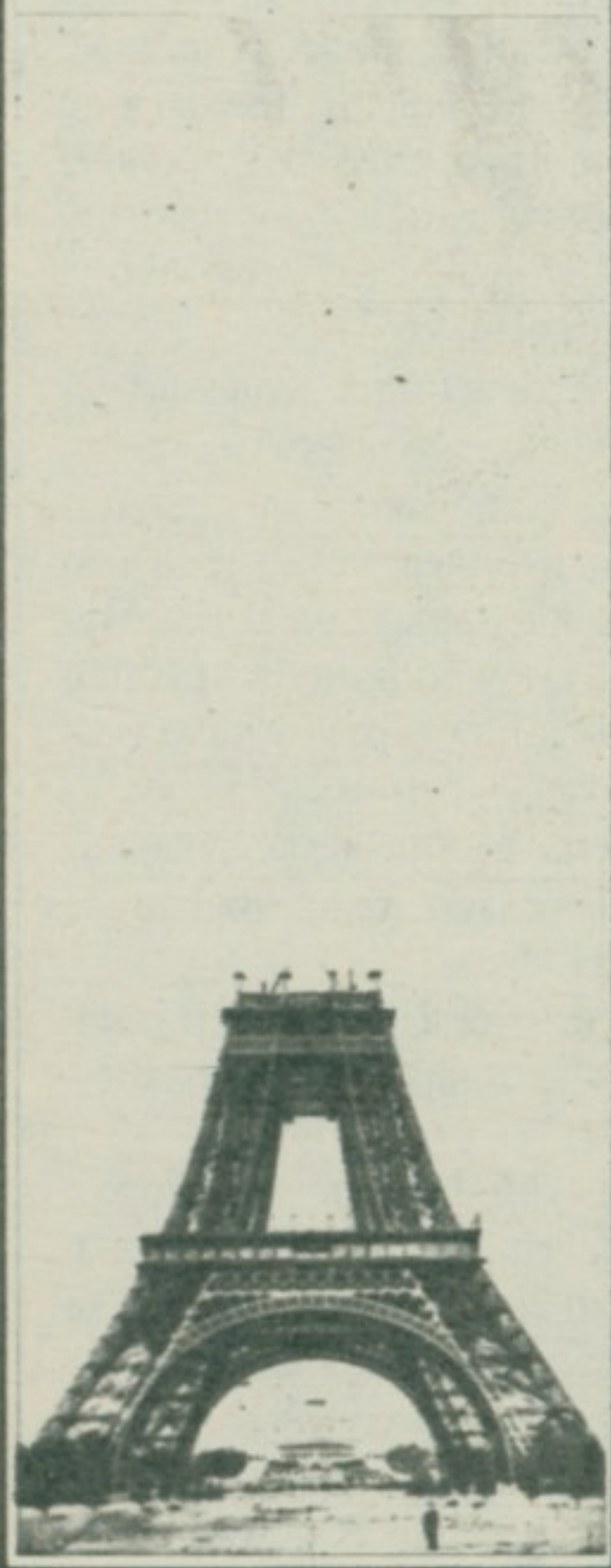
Да не би науке....

Кура мршављења донела је торњу неке важне промене. На првој платформи, на 57 метара од тла, старе просторије замењене су новим ресторанома, салом за стручне скупове или модне ревије, једним кафеом, биоскопском салом у којој се приказују филмови са историјатом куле, малом поштом. На другом спрату, на 116 метара, направљен је нов ексклузивни ресторан до којег се стиже експресним лифтом. На трећој платформи (276 метара) посетиоци су се раније предуго задржавали, па су уклоњени бар и продавнице сувенира, а салон Густава Ајфела, где је он некада примао своје пријатеље, преуређен. У њему можете да се дивите инжењеру и Томасу Едисону у природној величини, направљенима у Музеју воштаних фигура Гревин. Али фонограф који стоји на сточићу је баш онај који је Едисон поклатио Ајфелу.

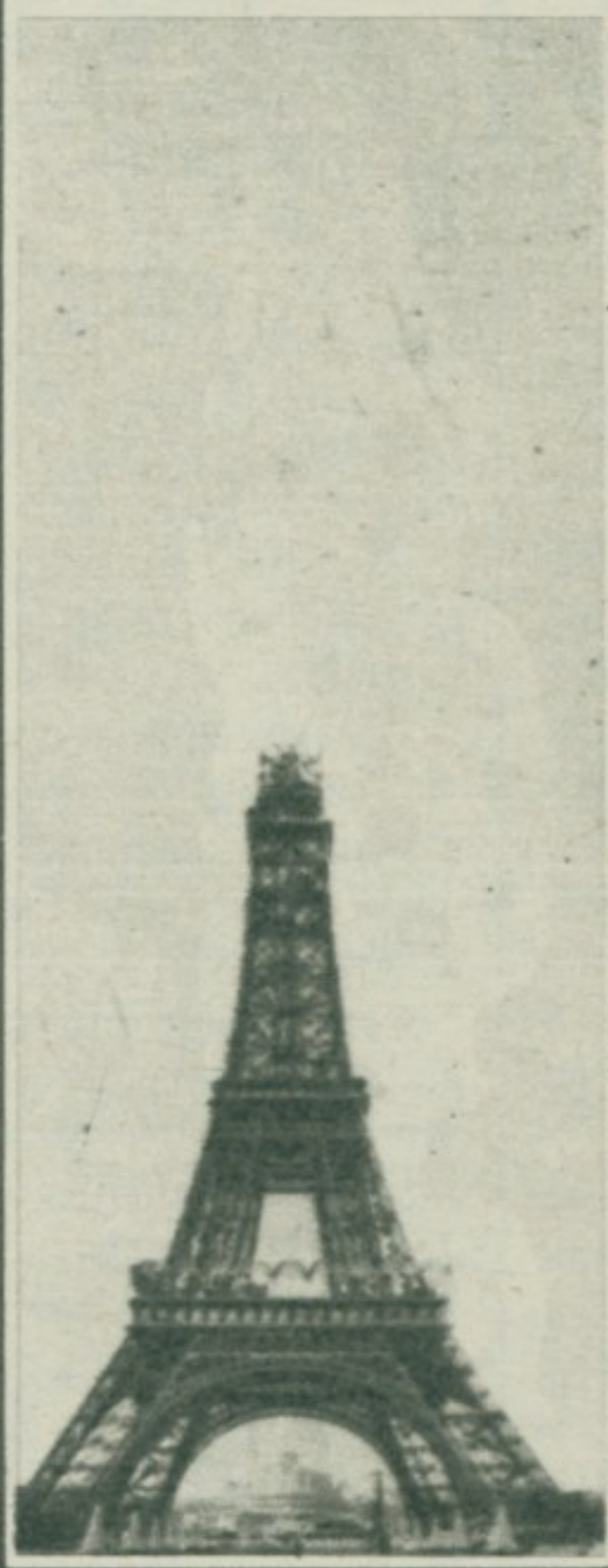
Ајфел је био добио дозволу да торањ ту може да остане двадесет година. Зато се 1909. године говорило о евентуалном рушењу торња. Стручњаци који су се бавили појавама радиотелеграфије сматрали су да он ту треба да остане из научних разлога. И остао је. Да није науке, била би очигледно почињена велика грешка.

М. И. Ш.

21. август 1888.

26. децембар 1888.

15. март 1889.

Животи је и животи је животи

ЧЕТРНАЕСТОГОДИШЊИ БРАЈАН
ВОКЕР ЈЕ ПРЕСТАО ДА СЕ НАДА.
ЖЕЛЕО ЈЕ ДА МУ СЕ МУКЕ ШТО
ПРЕ ОКОНЧАЈУ. А ОНДА ГА ЈЕ
ПОСЕТИО ЊЕГОВ ИДОЛ,
ФУДБАЛЕР ЦИМ МИЛЕР...

НЕ
СМЕШ
ДА

ОДУСТАНЕШ

Илустровао Асанино Поповић

Баш лепо што не идем у школу, помислио је Брајан Вокер протежући се у кревету једног прохладног јануарског јутра 1982. године. Само, не свиђа ми се што имам тако ужасне болове!

Лекар је дошао да га обиђе око дванаест. Родитељима овог четрнаестогодишњака рекао је да се брине. Брајан се осећао слабије него претходних дана. Требало би га што пре одвести у болницу, на испитивање.

Дечак није хтео ни да чује за болницу. Макар не тог дана. А био је 30. јануар и играла се важна фудбалска утакмица америчког првенства. У тиму „Сан Франциска“ играће и његов идол Цим Милер.

Брајан је сањарио да једног дана крене Милеровим стопама – као и амерички фудбалер број један и он је из малог места Понтото на крајњем југу Америке. У школском тиму већ се говоркало да је највећа нада.

Цим Милер је и на тој утакмици дао све од себе да његов тим тријумфује. Брајан се готово прилепио за екран. Први пут, после скоро недељу дана, није се жалио на болове. На жалост, „затишје“ је било кратког века. Само што се утакмица завршила, Брајан је почео да се преврћа. Плакао је од муке.

Родитељи су га брже-боље утопили и сместа се упутили у медицински центар у Тупелу.

За пар дана лекари су поставили дијагнозу. Брајана Вокера је напао такозвани Гиле-Бареов синдром. Били су му угрожени нерви и због тога је осећао страховите болове.

Заробљеник свога тела

– Гиле-Бареов синдром испољава се тако што пацијент прво осећа слабост у доњим деловима тела – др Антон Танхил је објашњавао Брајановим родитељима. – Кад се парализују ноге, одузетост се шири и захвата читаво тело. Једино утешно у случају вашег сина је што та болест, често смо то имали у пракси, како дође тако сама и нестане. Али, код Брајана постоје додатне компликације јер су му нападнути и дисајни органи. Налази показују да има и запаљење плућа. Остаје нам само да се надамо да ће му бити боље. Будите што више уз њега!

Бети и Мајк Вокер били су изbezумљени. Безазлена прехлада, тако су бар мислили, прерасла је у болест која може и однети њиховог сина. Знали су да не треба губити главу, важно је да Брајану помогну колико могу.

– Тата, да ли ћу ја умрети? – Брајан је још с врата упитао свог оца. – Да ли ћу поново шутирати допту? Кад ћу у школу? Знаш ли докле ћу бити у болници?

И тако, хиљаду „зашто“. Бар првих неколико дана. А онда, 7. фебруара Брајан више није могао ни да говори, још мање да гута храну. Стање му је било све горе. Није могао ни прст да помери. Др Ричард Велл, дечаков неуролог, прикључио му је вештачка плућа – дечак је постао затвореник своје болести.

Вокерови су чинили све да врате осмех на лице свог сина. Доносили су му касете с омиљеном музиком, фотографије са излета, читали му књиге које је волео. Тек кад су му изнад главе ставили фотографију Цима Милера, његовог идола, приметили су да се осмехнуо.

То је дало идеју Мајку Вокеру. Можда је узалуд, али позваће познатог фудбалера. Некако је осећао да Цим Милер неће моћи да одбије да дође кад чује каква је ситуација.

Хоћаћу и по плафону

Како се приближавао Понтотуку, цим Милер је био све нерасположенији. Кад га је позвао Брајанов отац и замолио да посети његовог сина, без размишљања је пристао. Сада се плашио шта да каже дечаку. Лако му је било на терену, ту није имало шта да се говори. А у овој ситуацији важно је да на прави начин пружи подршку оболелом дечаку.

Престрашио га је приказ. Брајан је био повезан за разне „машине“. Лежао је сав у зноју, затворених очију.

– Брајане, види ко је дошао да те посети!

Дечак је отворио очи. Лице му се озарило. Мислић је да сања. Цим Милер у његовој соби! Да ли је могуће?

– Здраво, другар, како си? – Милер се приближио кревету и пружио руку. Брајанови родитељи и лекари који су се ту затекли нису могли да верују. Дечак је, онако узбуђен, успео да подигне руку и пружи је свом идолу. То је било први пут за две недеље да је направио неки покрет.

Фудбалер је седео код дечака око један сат и непрекидно му нешто причао. О утакмицама, тренинзима, о томе како је поломио ногу и сатима вежбао док поново није био у стању да трчи као пре. На крају, кад је одлазио, довикнуо му је да ће доћи за недељу дана.

– Обећај ми да ћеш се борити за то време!

Брајан је желео да му одговори да хоће, да ће ходати и по плафону ако то Милер зажели.

Само, једно је била намера, а друго да покрене своје умртвљено тело.

Кад су сви отишли, Брајан се загледао у слику Цима Милера покушавајући да покрене прст. Није могао. Само пре неколико сати успео је да подигне руку и пружи је омиљеном фудбалеру а сада није могао ни прстом да мрдне. Није смео да одустане. Презнојавао се, грчио неколико сати. Сву енергију усмерио је у том правцу. „Покрени се!“, говорио је свом прсту. „Молим те, покрени се!“

Скоро два сата трајала је та агонија. Коначно, један прст је подигао с чаршава. Онда други, трећи, па читаву шаку. Заспао је задовољан.

Сваких седам дана Брајан Вокер могао је нечим новим да обрадује свог новог пријатеља Цима Милера. Овај је редовно долазио у болницу и храбрио га. Лекари просто нису могли да верују у тако неочекиван обрт. У тренутку кад су сви мислили, укључујући и самог Брајана, да наде више нема, дечаку је било све боље. У његово слабо тело враћао се живот.

Средином марта, само што се Цим Милер појавио на вратима, Брајан му је довикнуо: – Здраво! – Могао је поново да говори.

Крајем марта отишао је кући. Наставио је упорно да вежба непрекидно мислећи на Цима Милера. Кад год би му било тешко или кад је пожелио да дигне руке од свега, помисао на идола враћао му је самопоуздање.

У јуну је Цим Милер дошао да одигра почасну утакмицу у школском тиму. Брајан Вокер је одабран да изведе почетни ударац.

В. С.

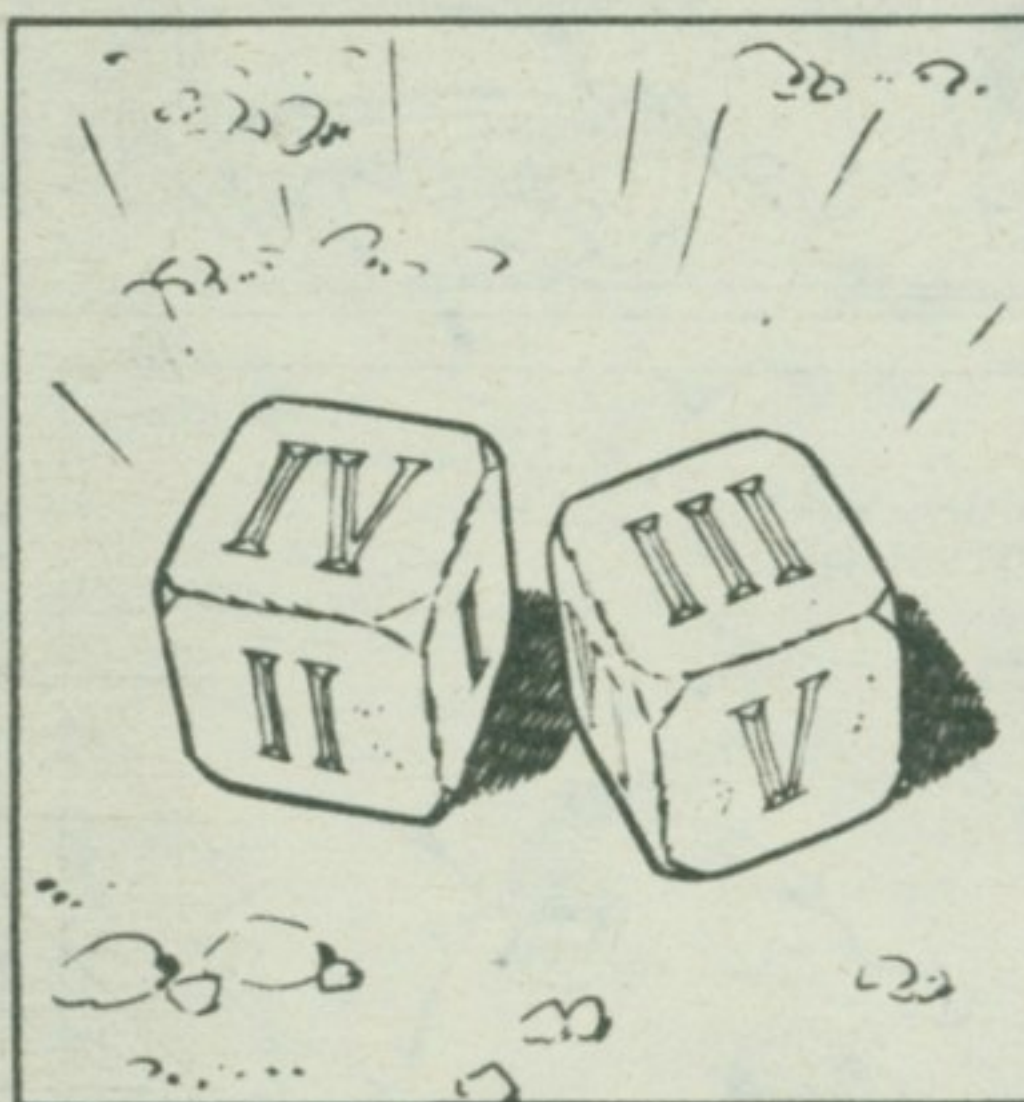
АСТЕРИКС

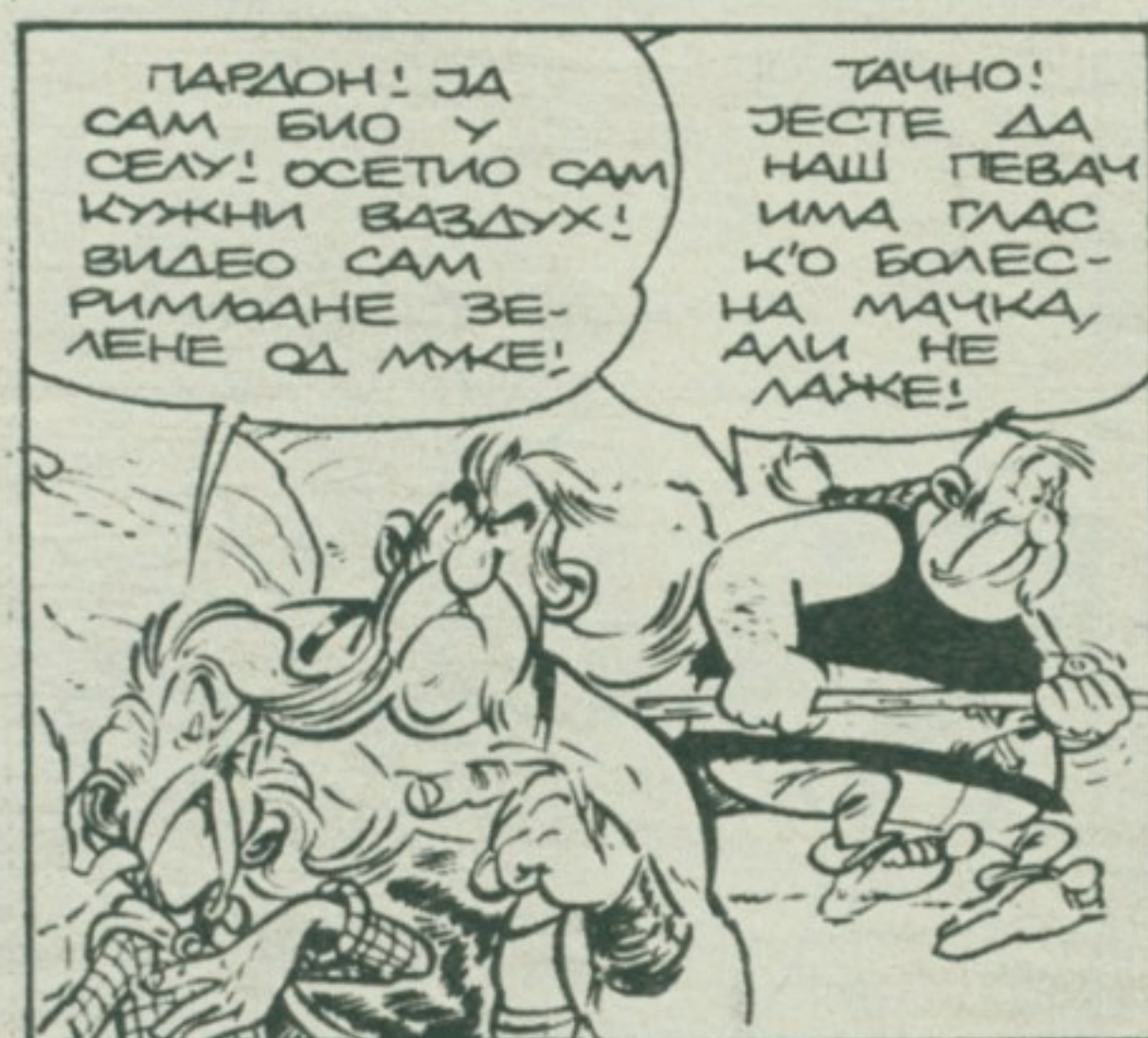
ПРОРОК

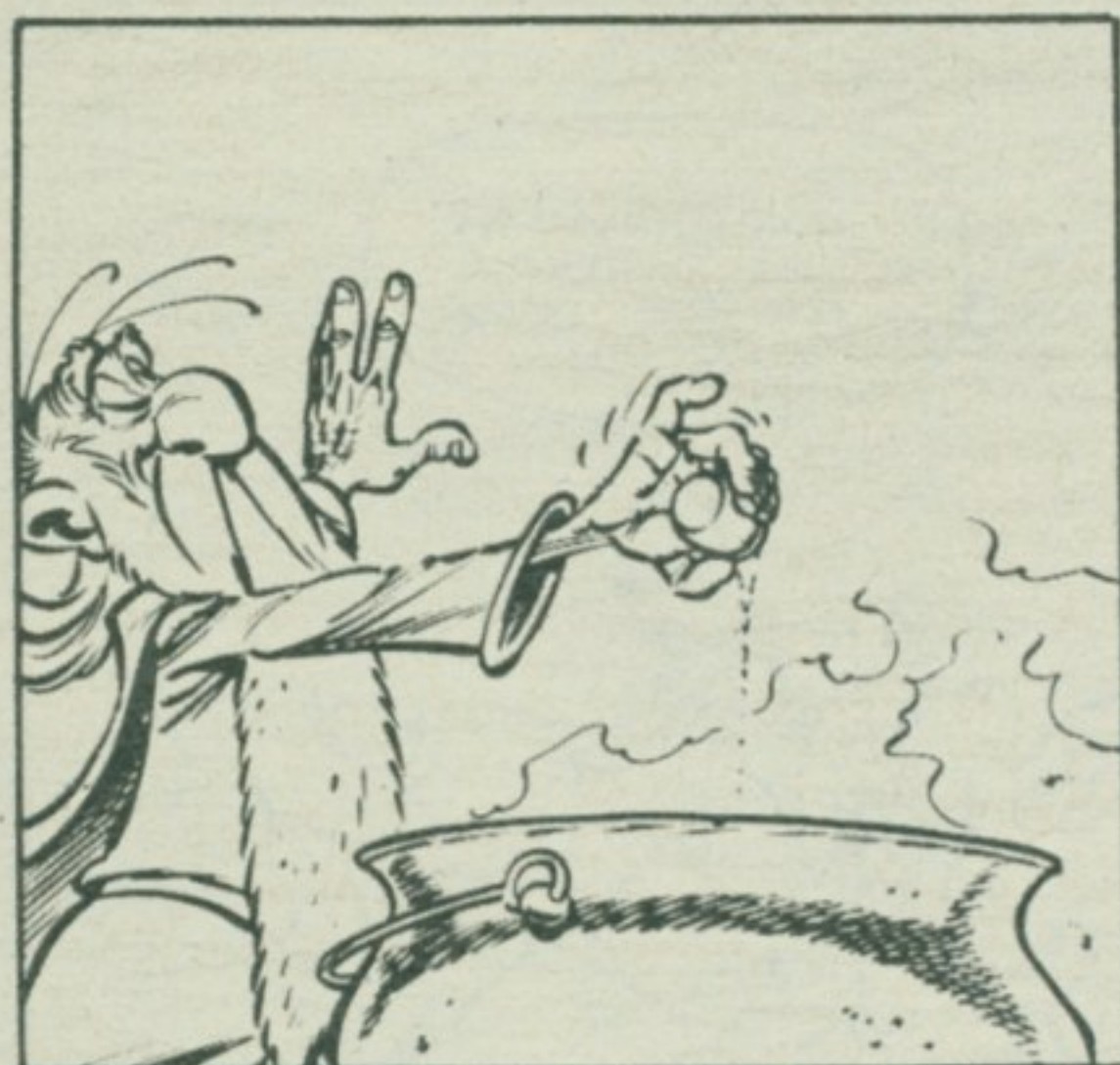
III ДЕО

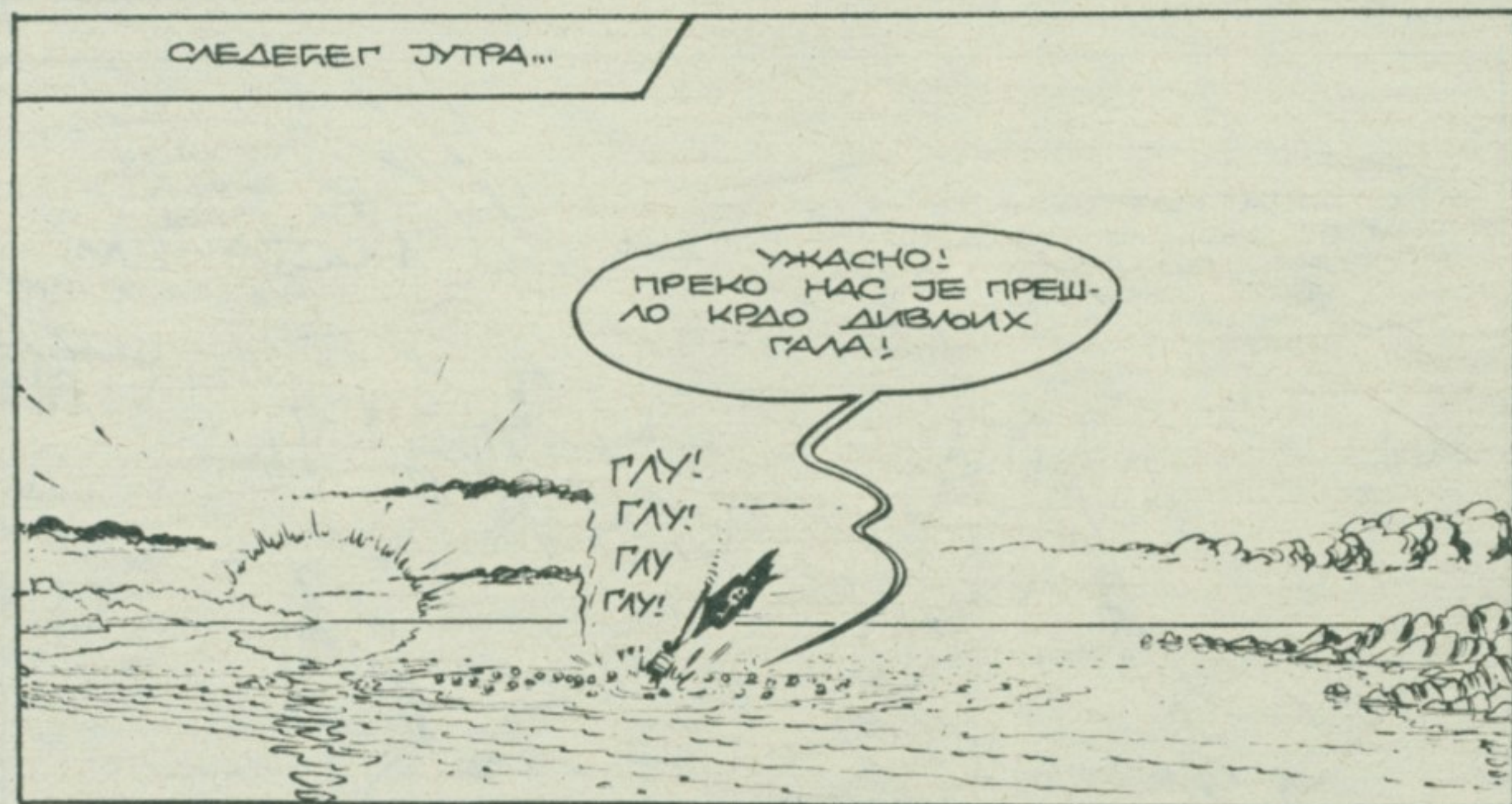
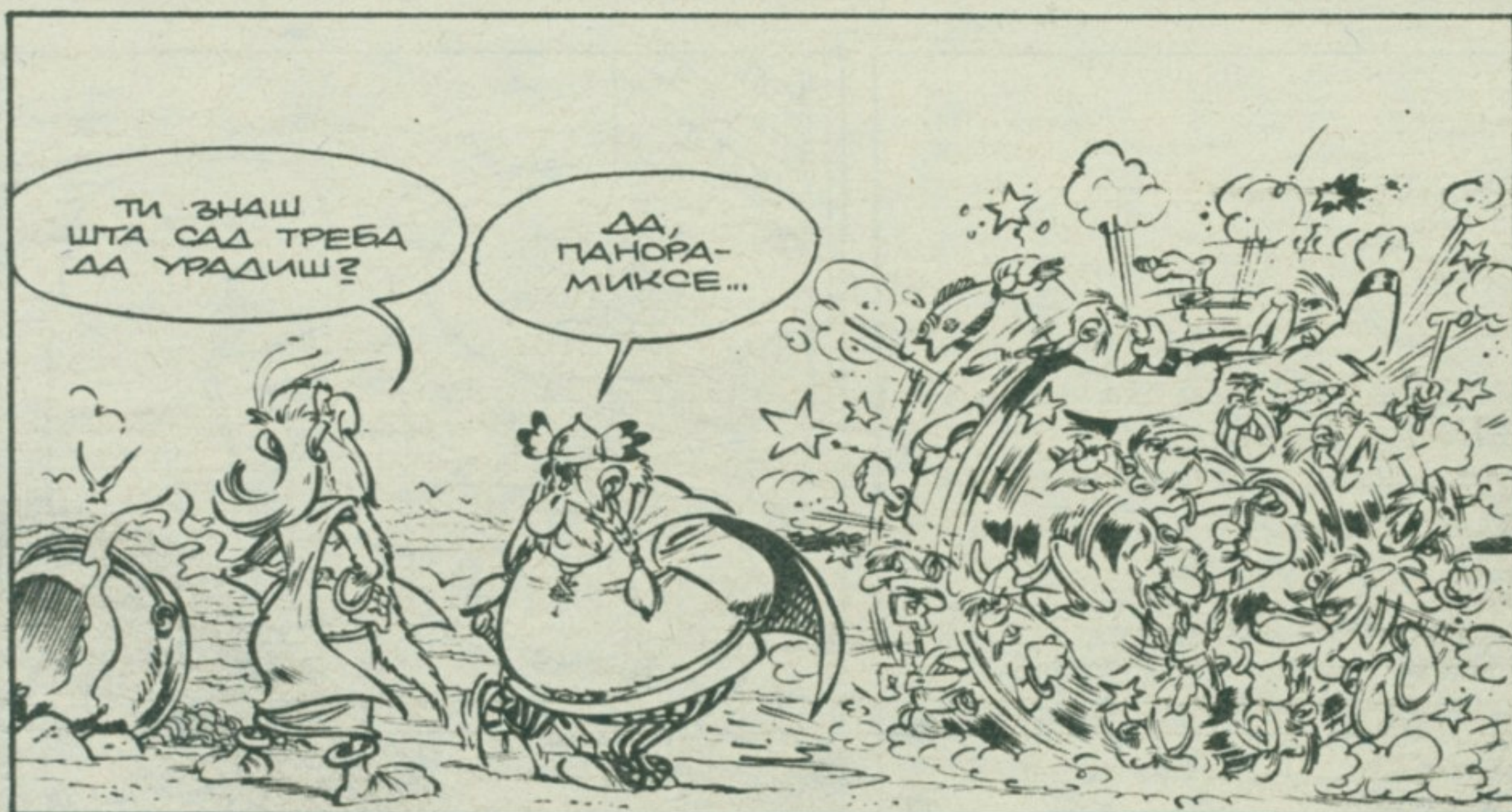
ПИШЕ: Р. ГОШИНИ (R. GOSCINNY) ЦРТА: УДЕРЦО (UDERZO)

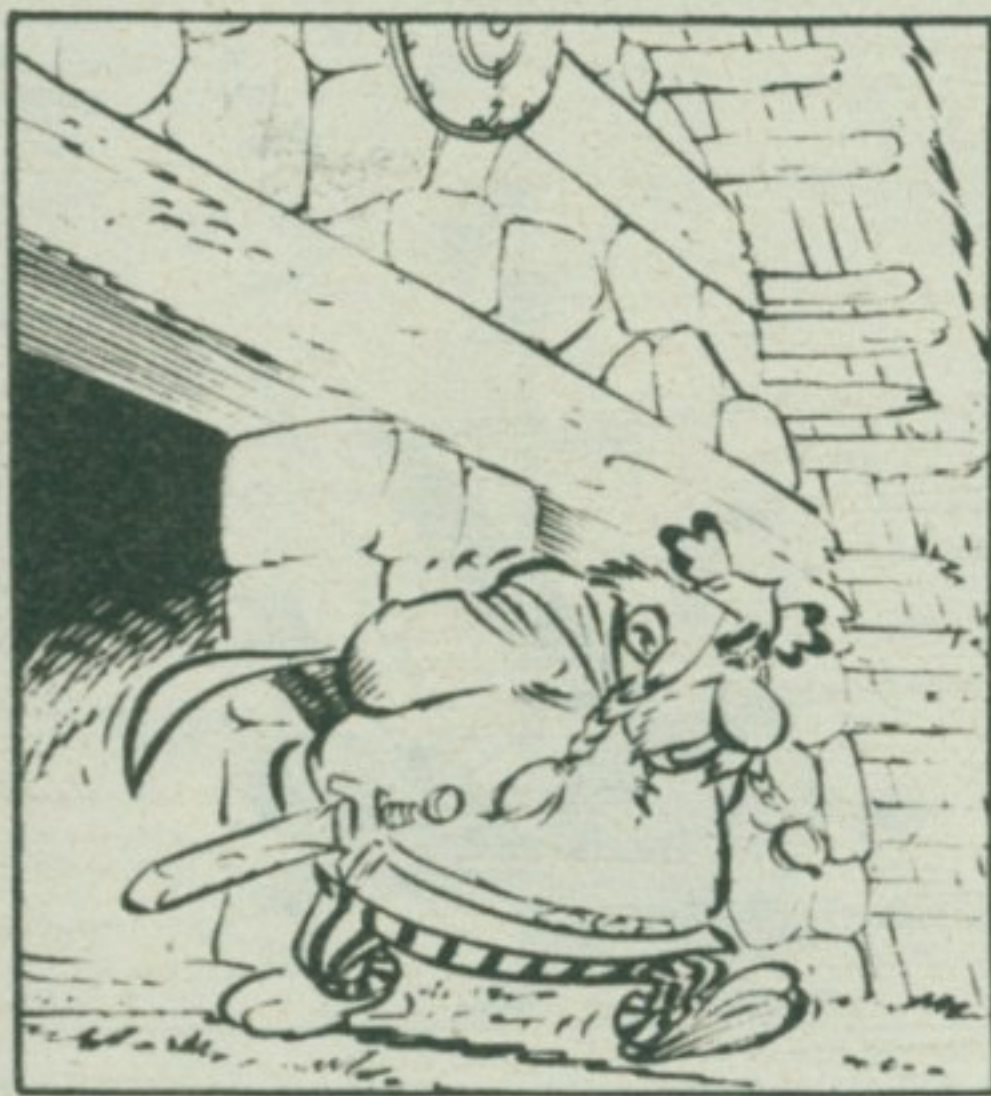
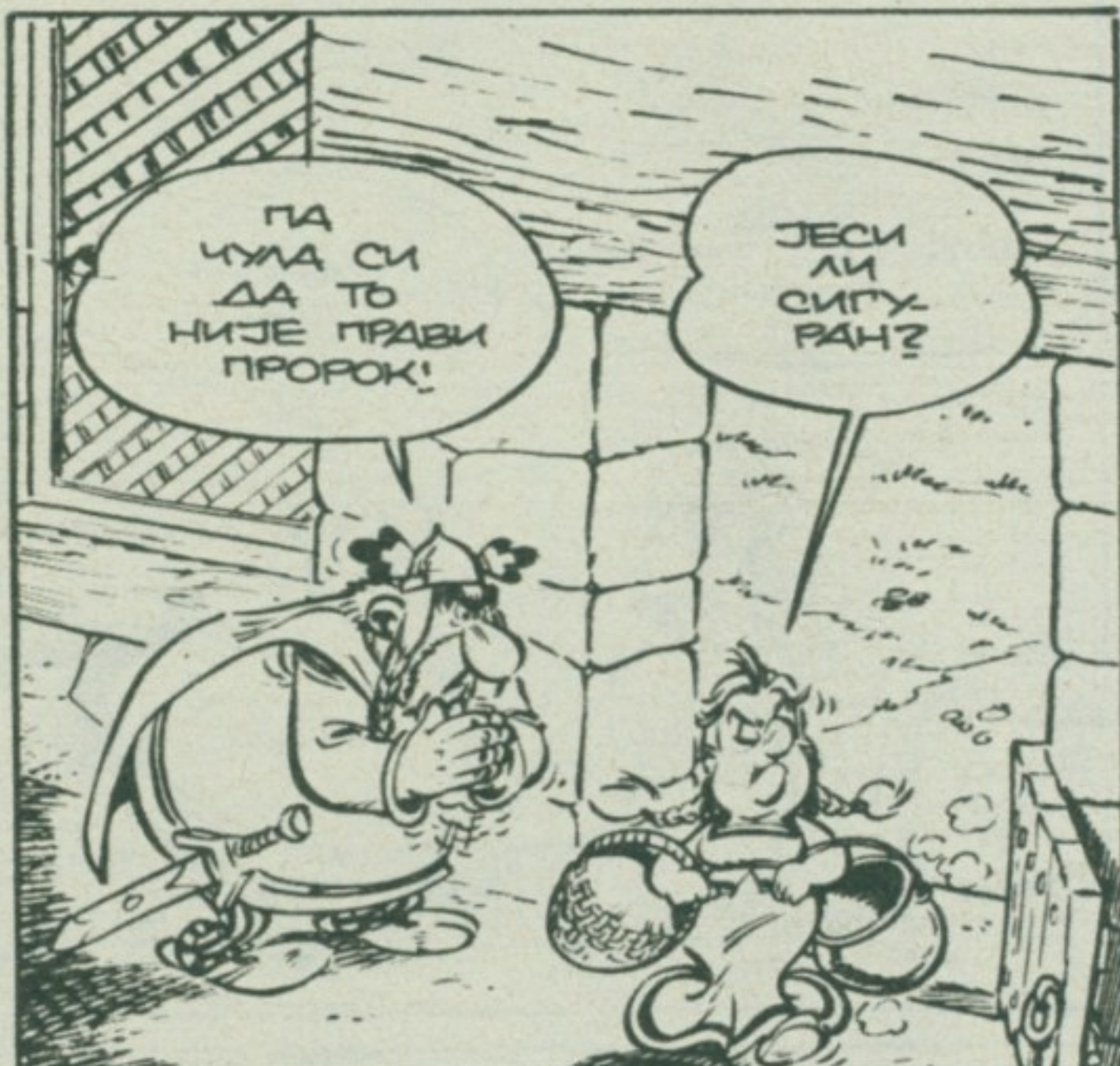

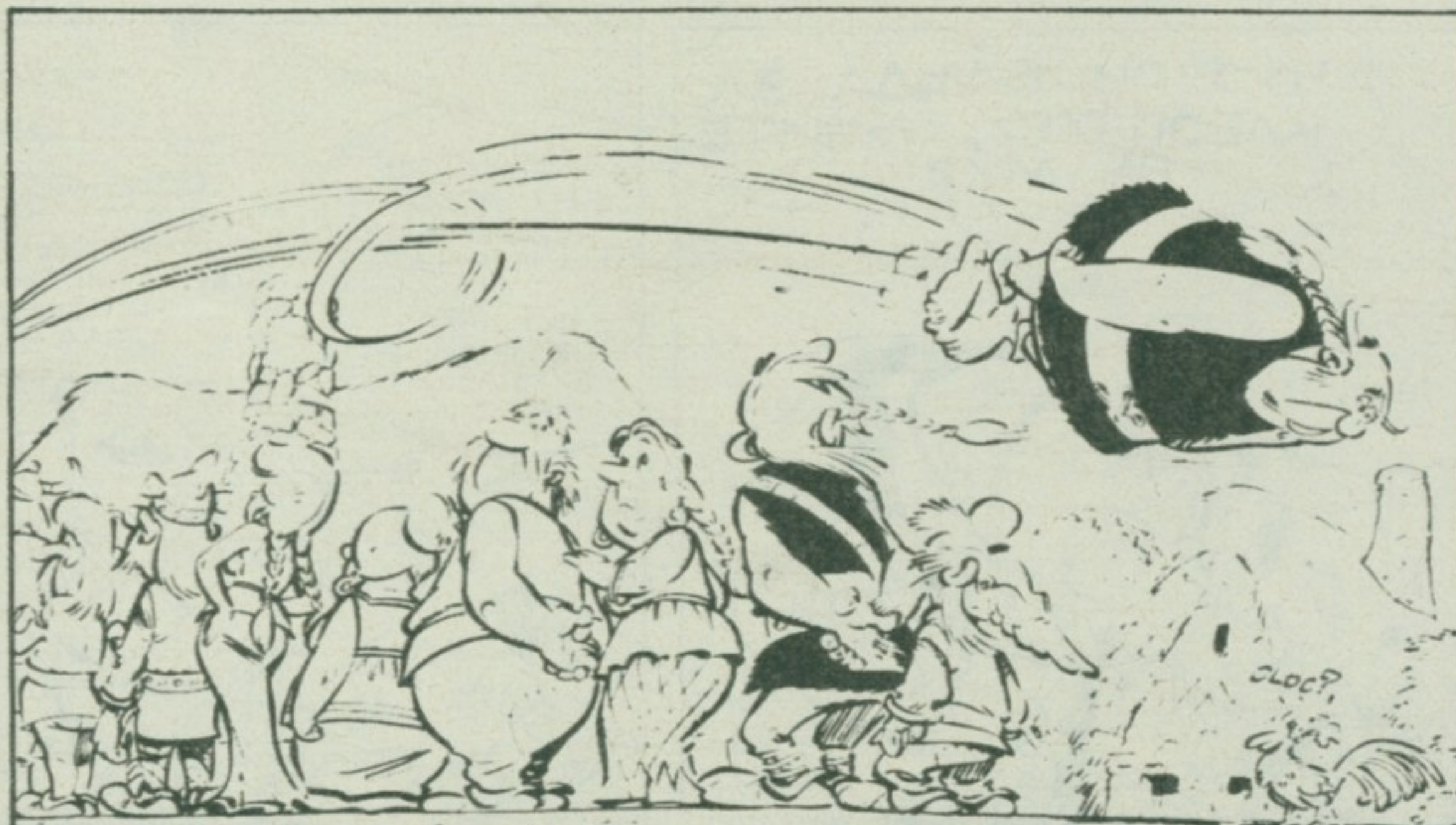

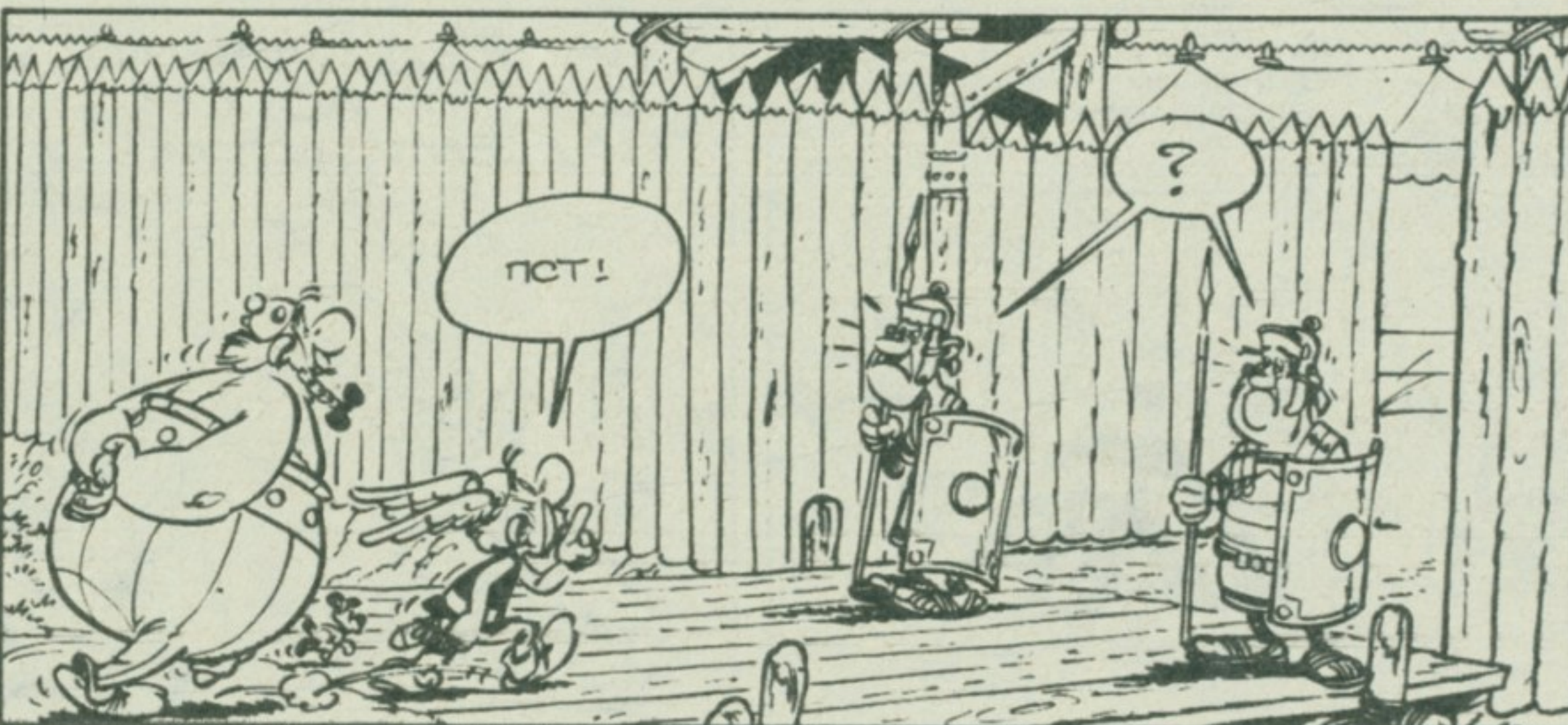
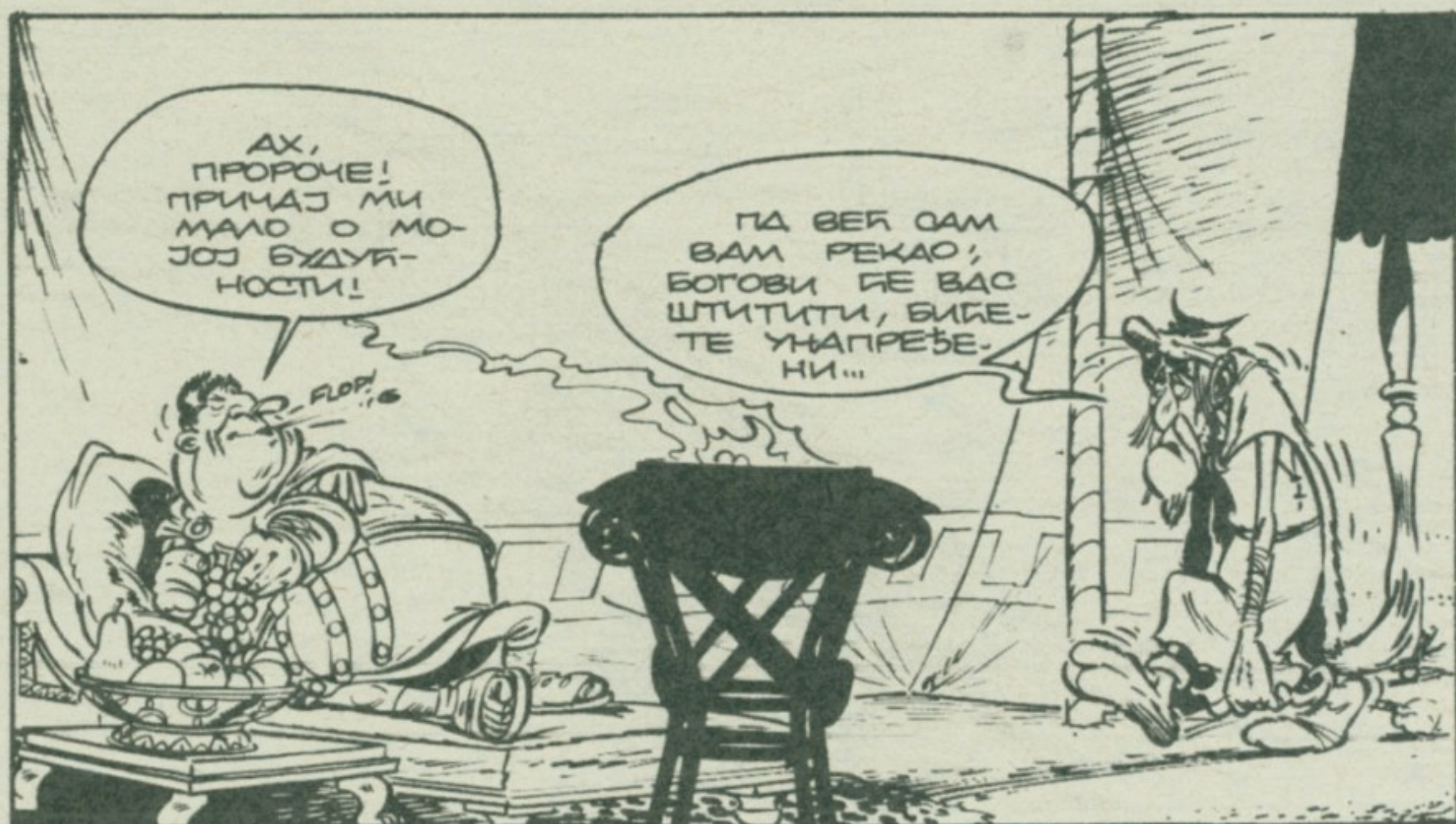

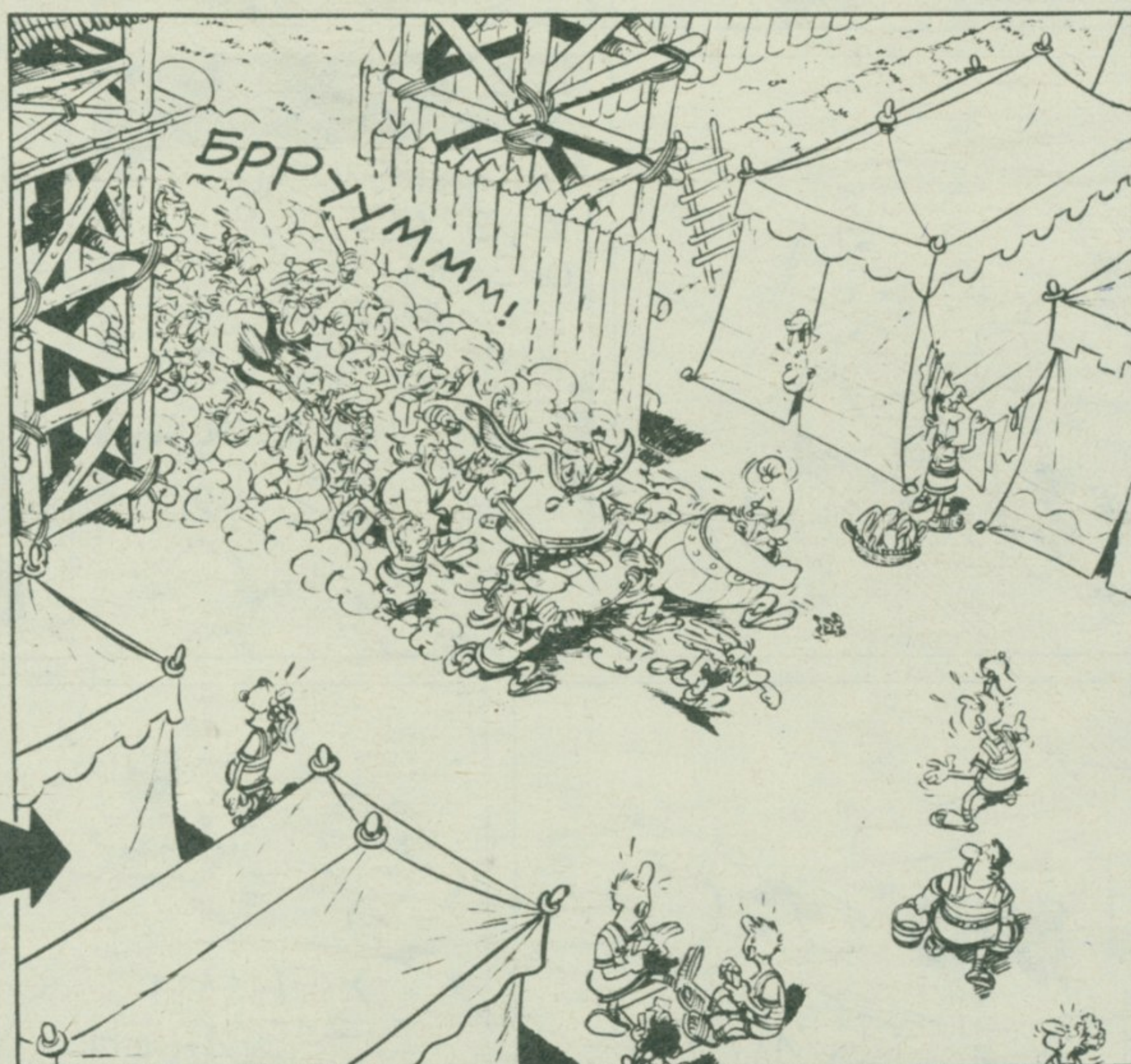
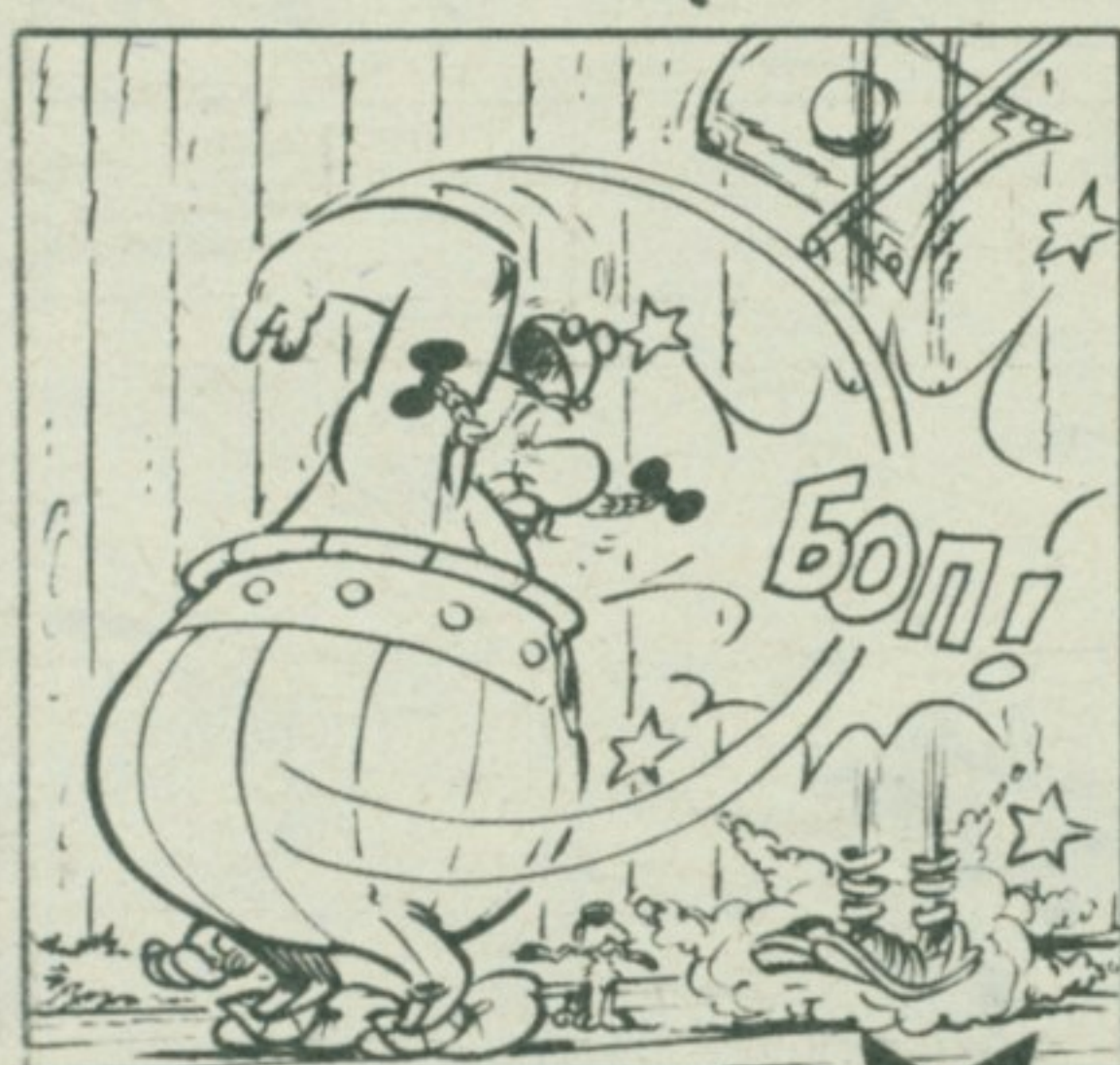

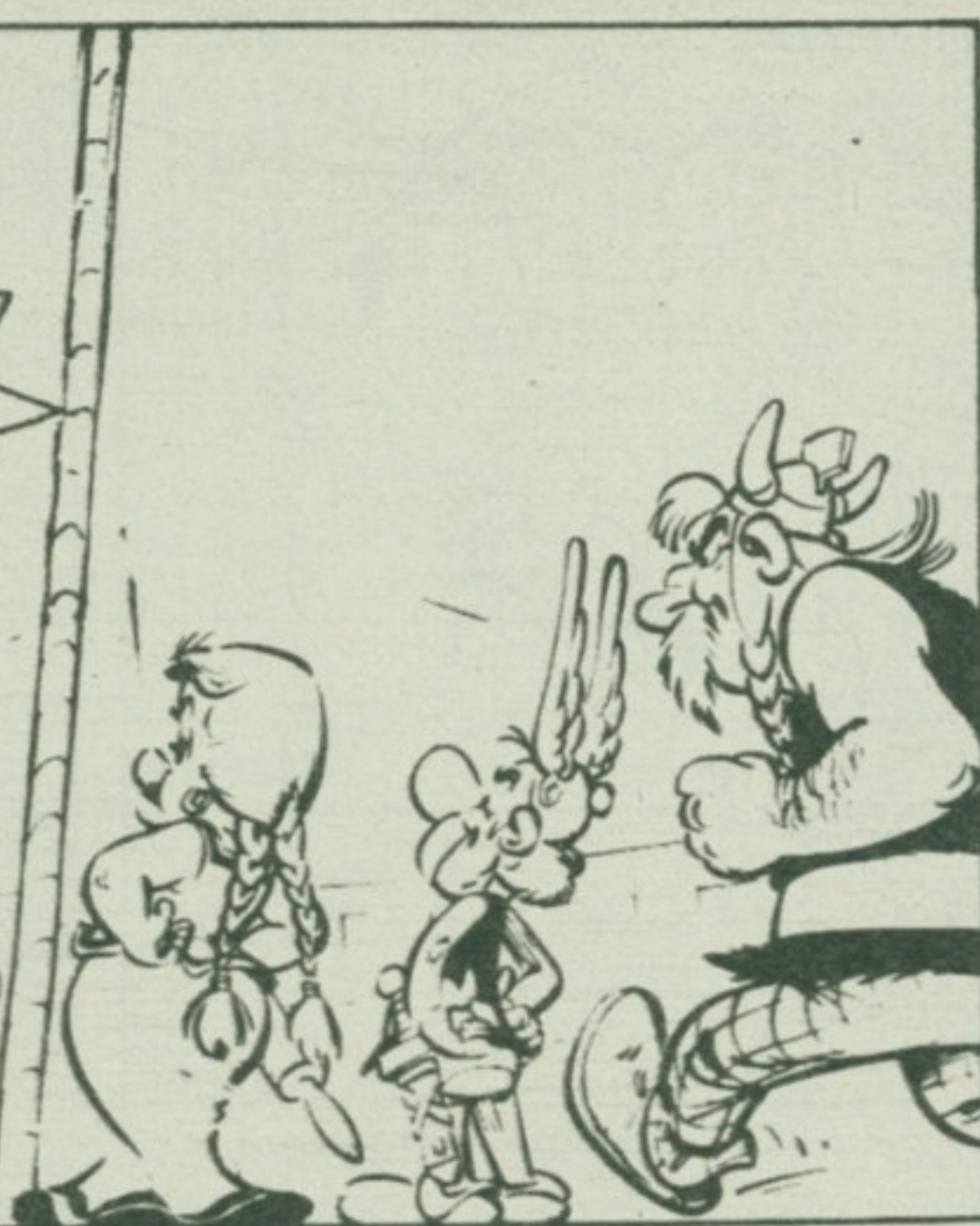

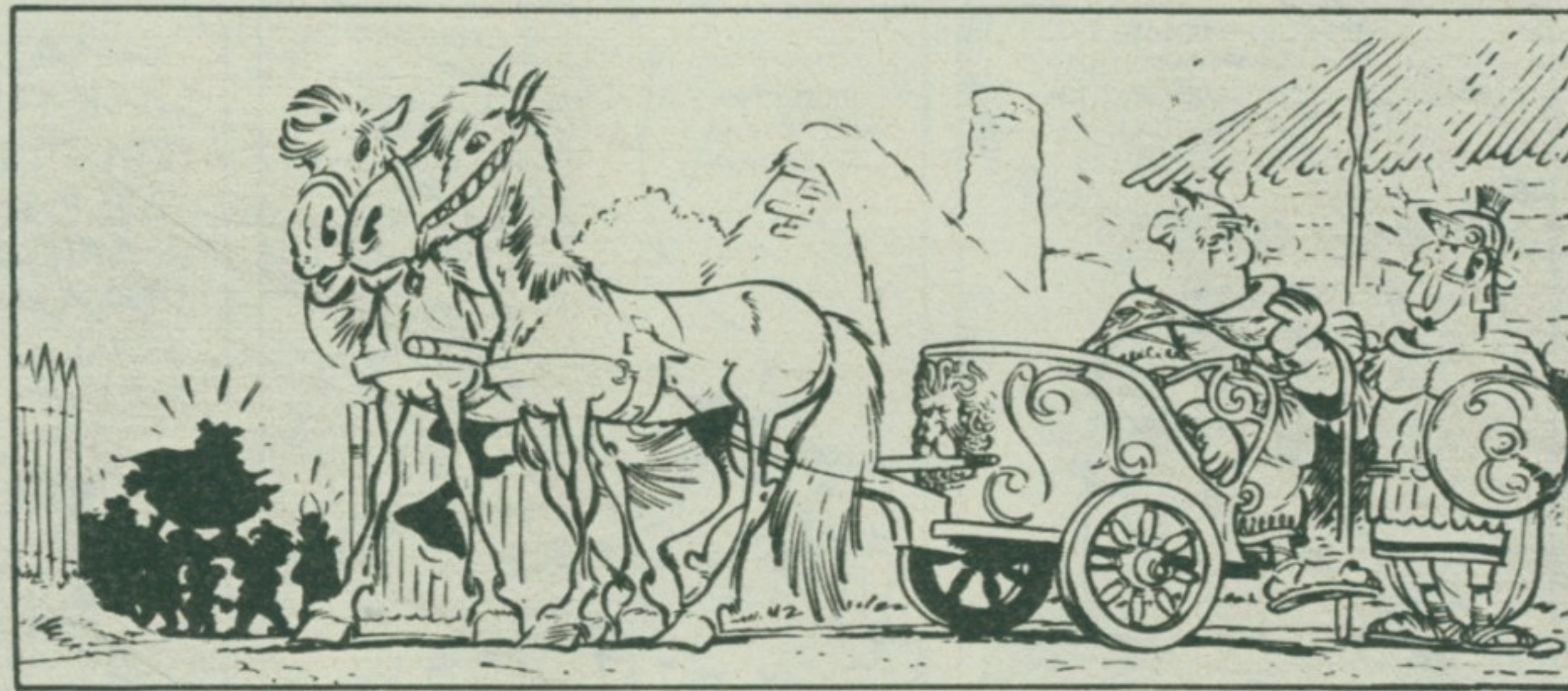

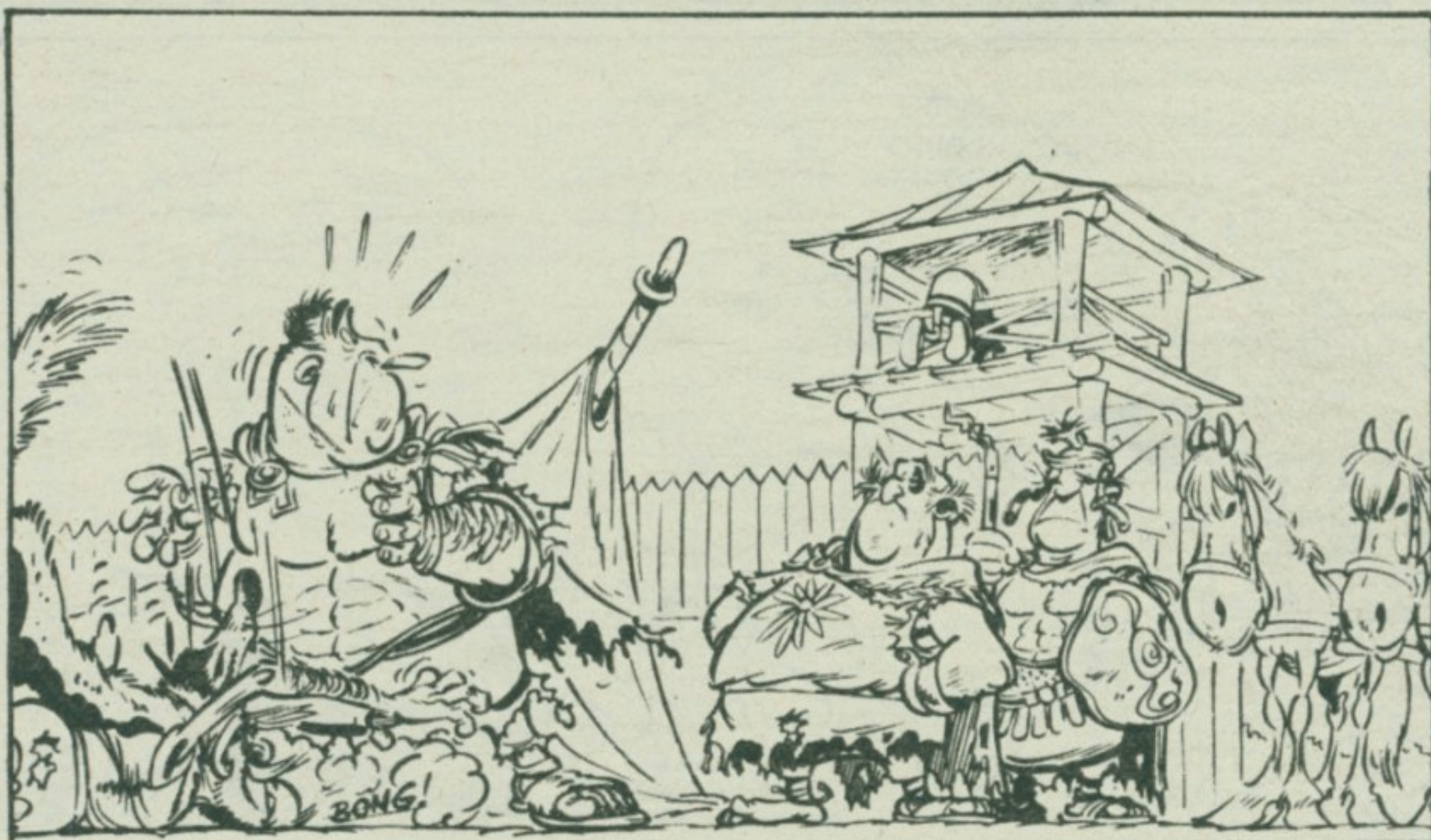

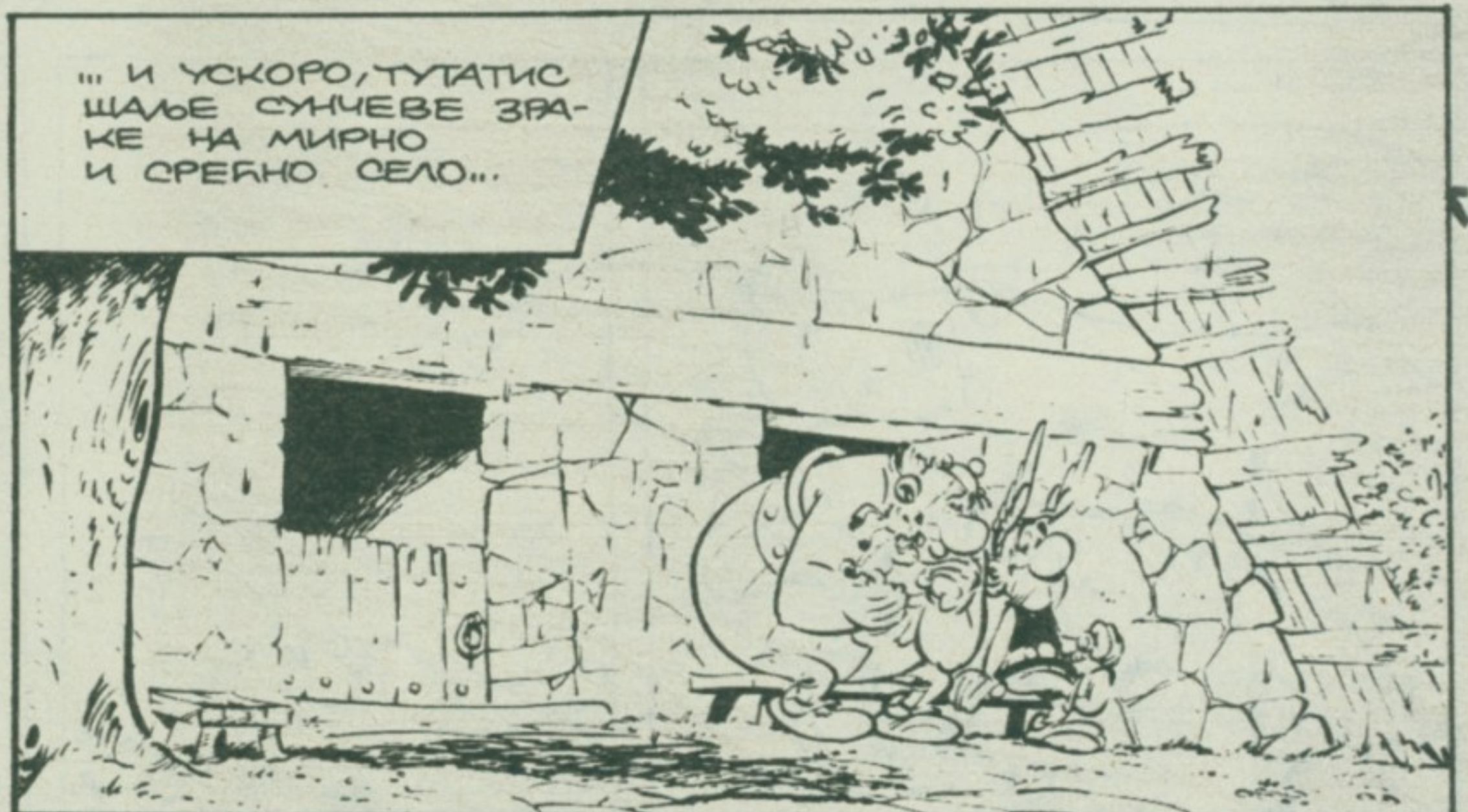
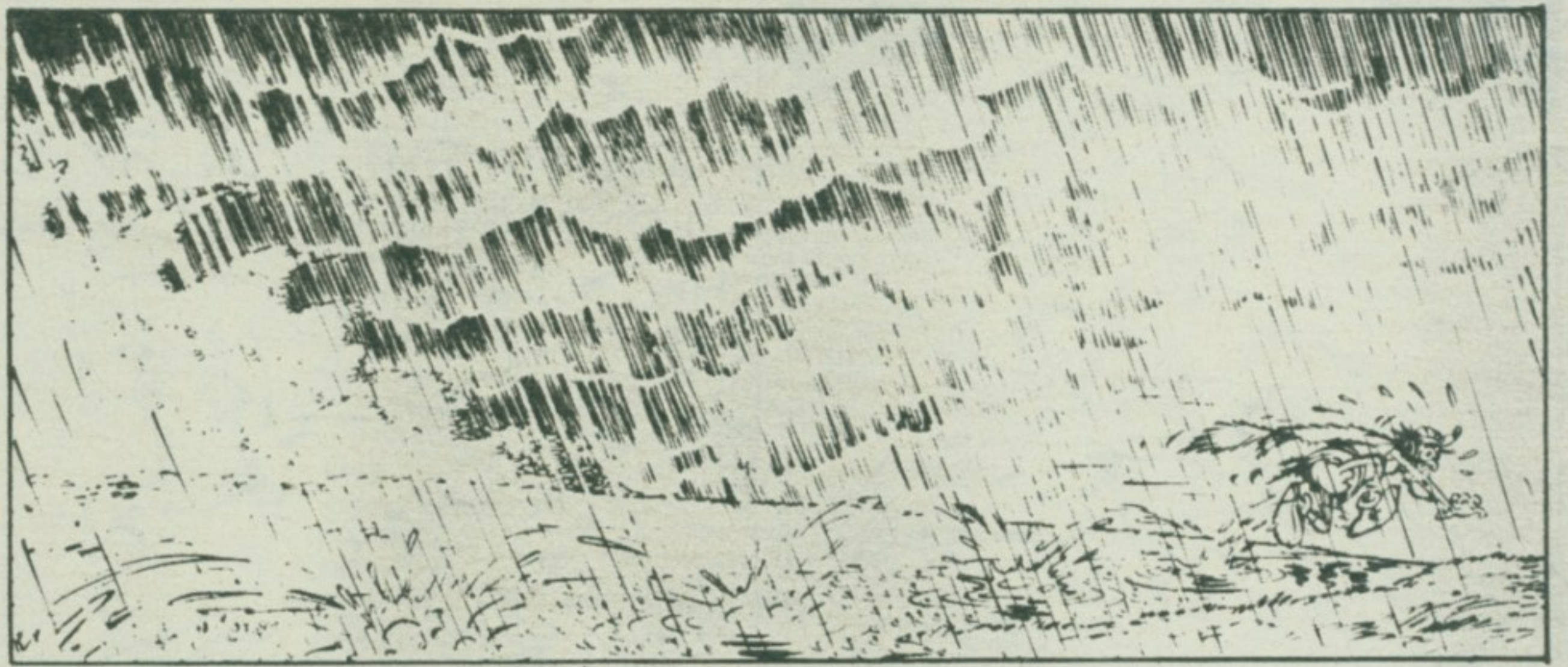
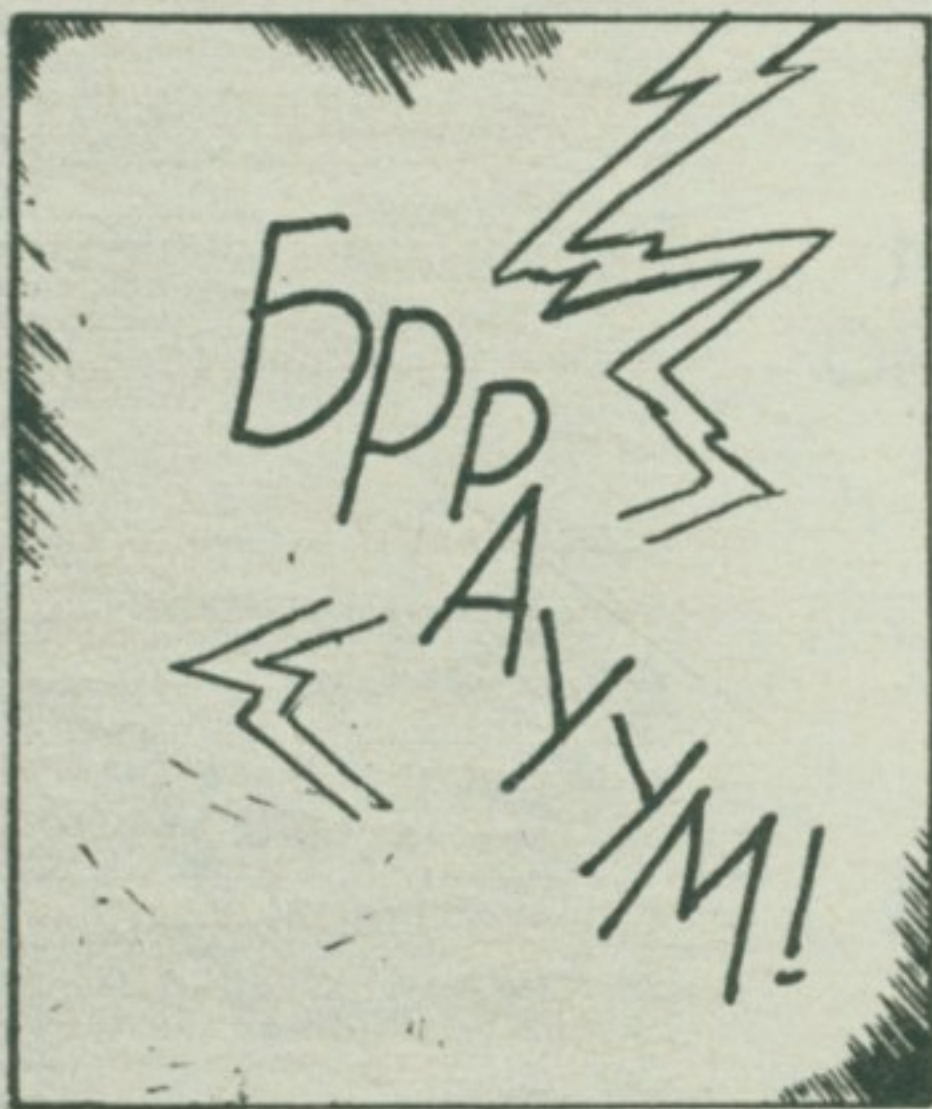

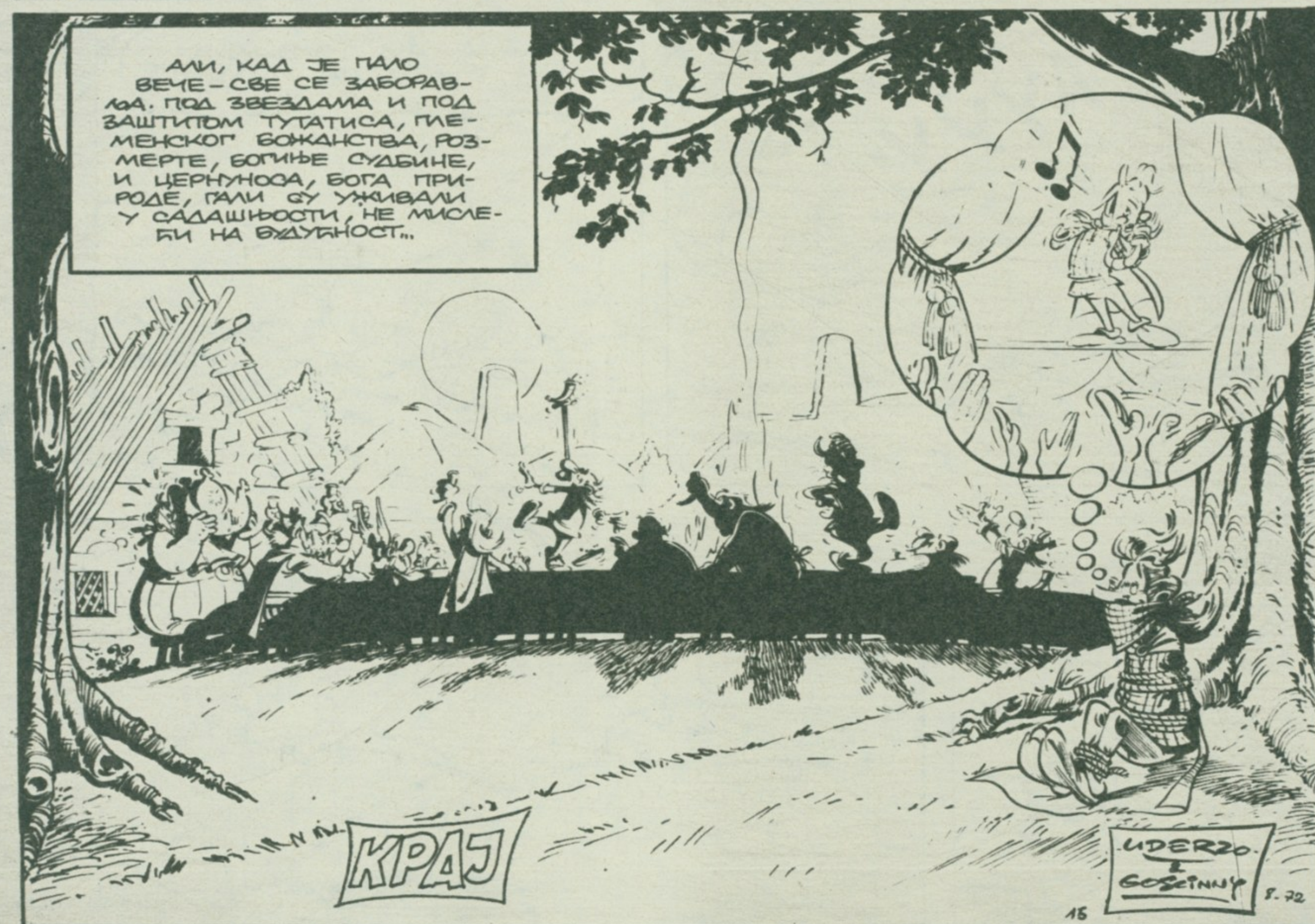
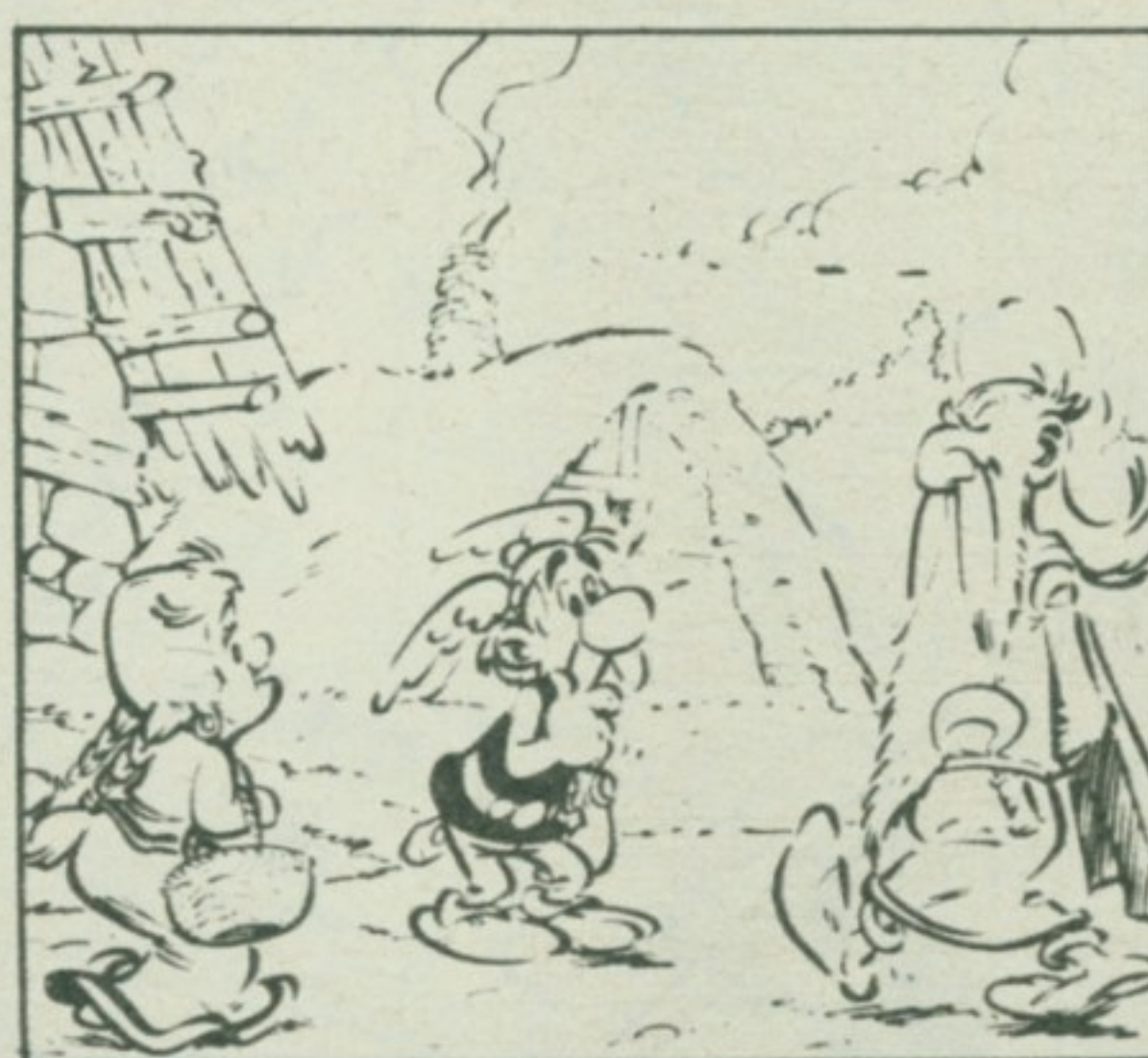

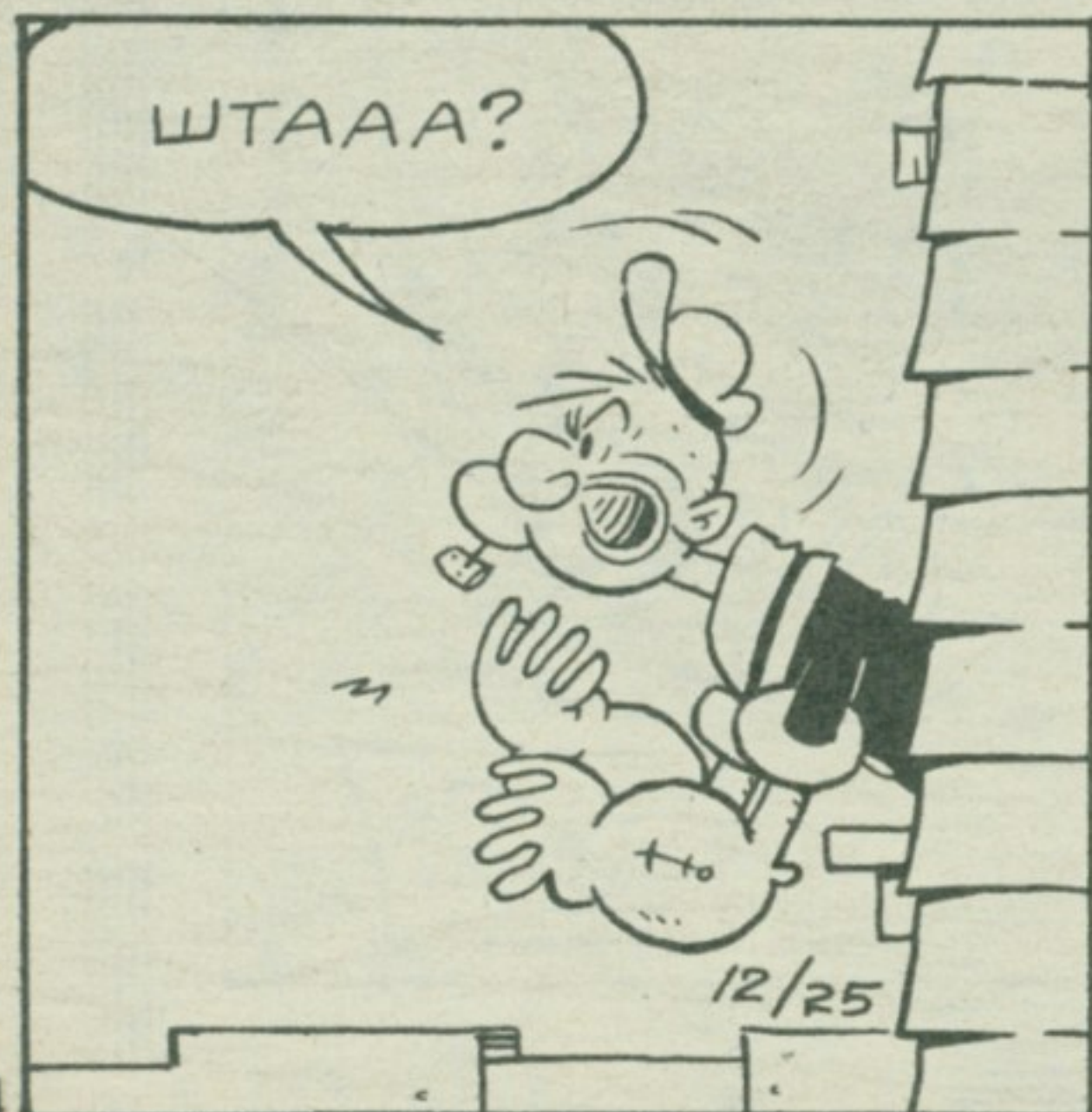
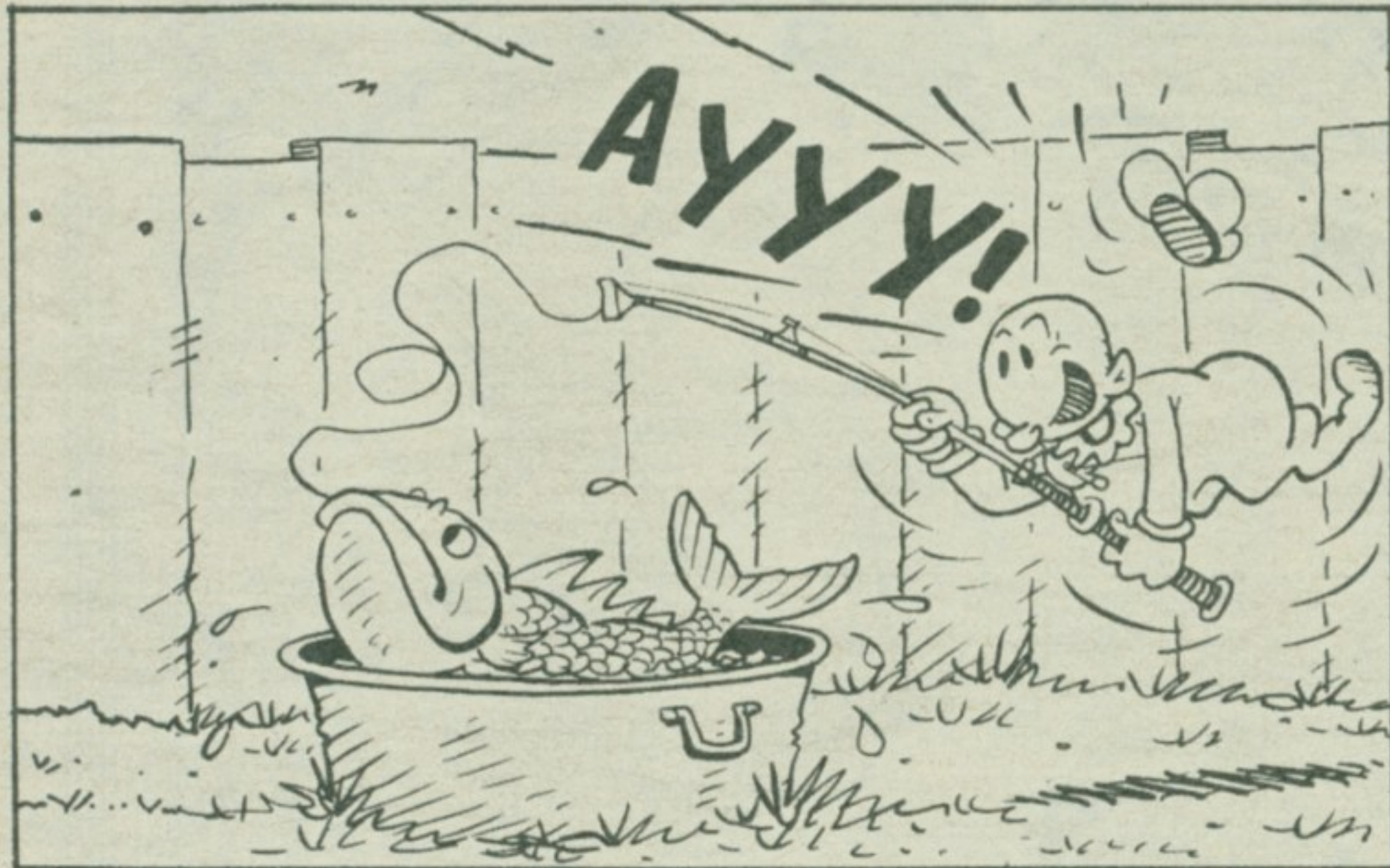

МАЈА

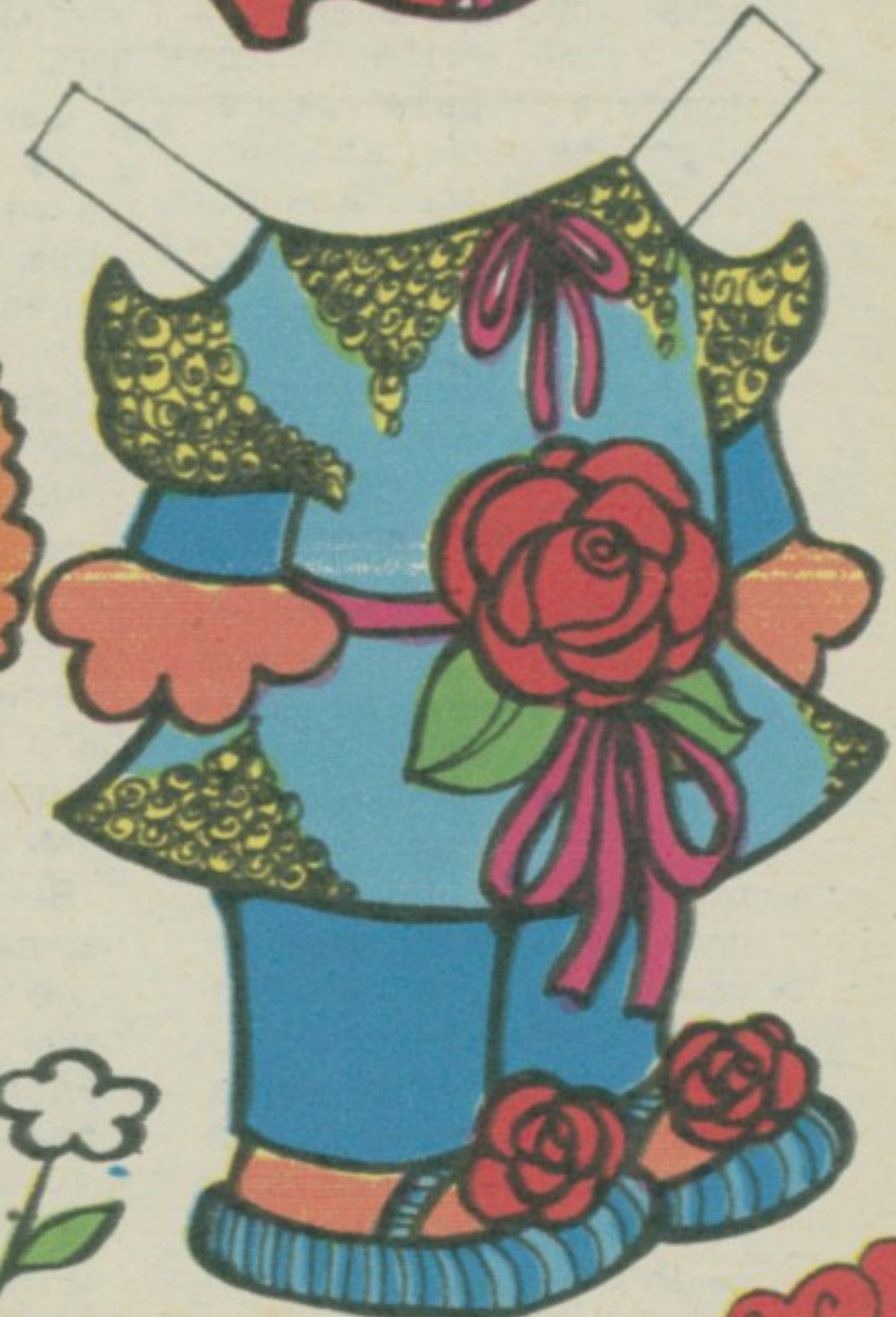
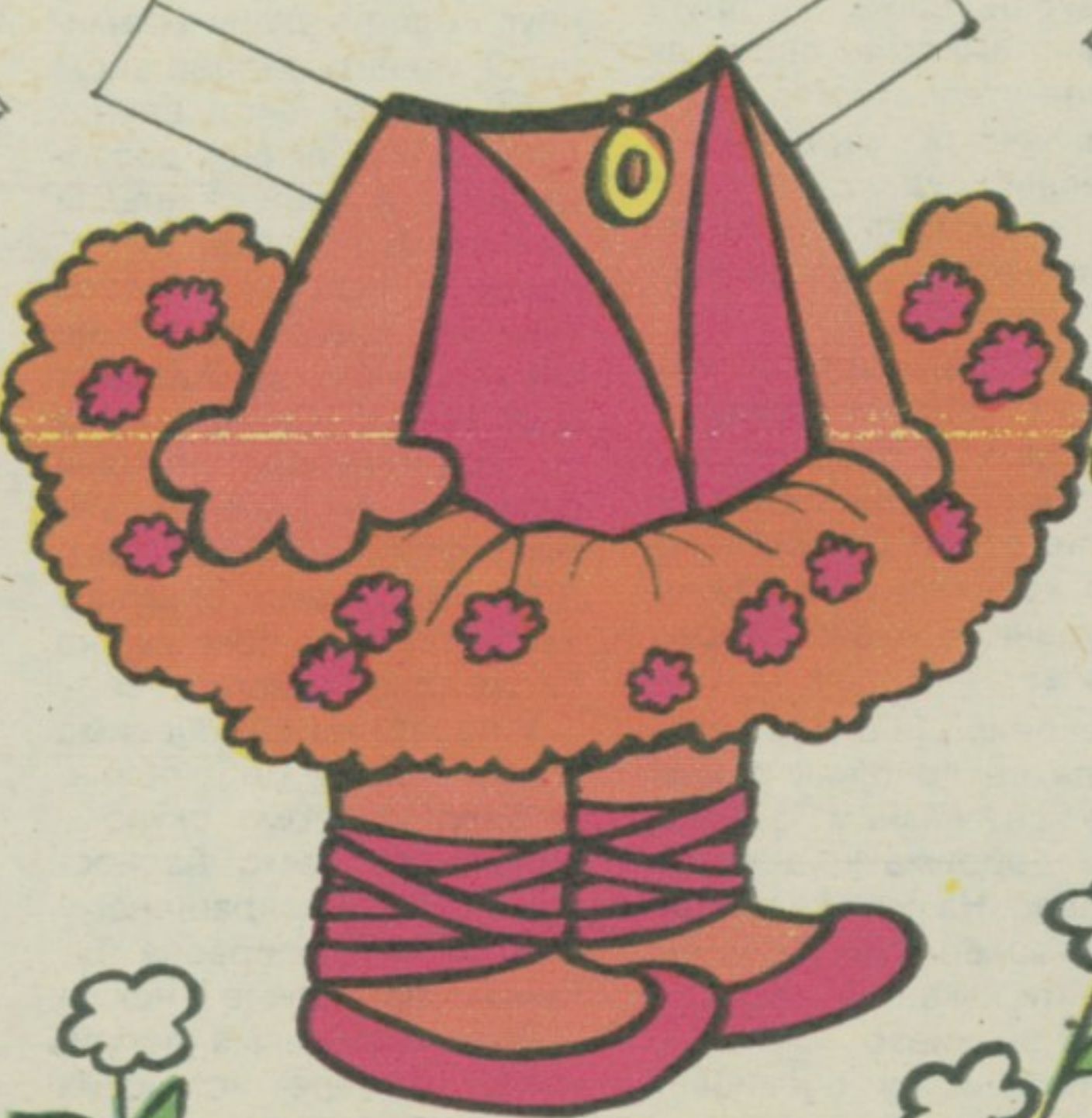
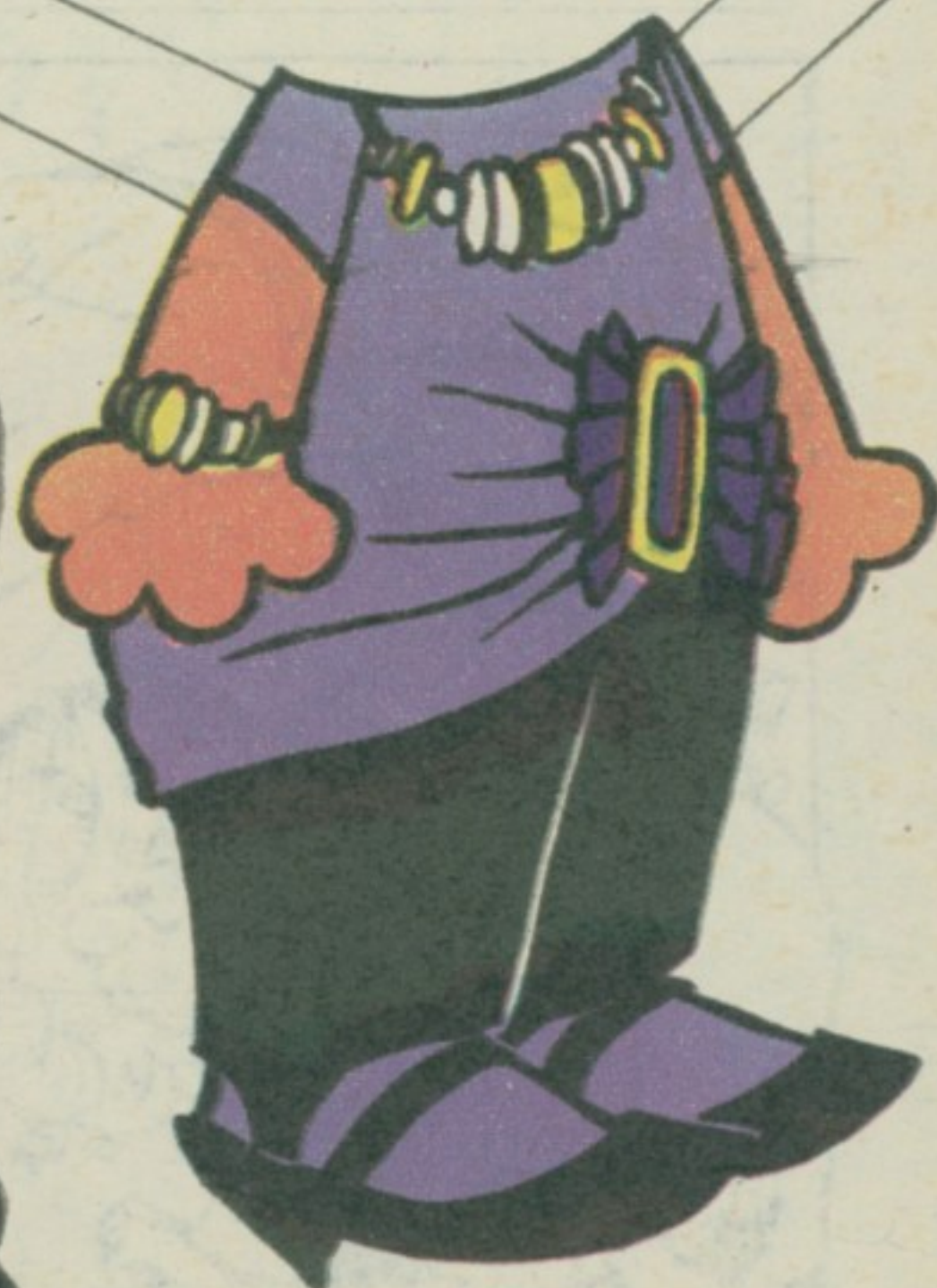
НА МАЈСКИМ ФЕСТИВАЛИМА
МУЗИКЕ

МАЈУ ЗАЛЕПИ
НА КАРТОН И
ИСЕЦИ. ХАЌИЋЕ
СЕ НЕ ЛЕПЕ
НА КАРТОН.

ПРОСЕЦИ ПО ЦРТИЦАМА

ШТА СЕ НОСИ

ПОГРЕБНИ РИТУАЛИ РАЗЛИКУЈУ СЕ ОД НАРОДА ДО НАРОДА, АЛИ СВИ ИМАЈУ ЈЕДНУ ПРАКТИЧНУ СВРХУ.

Човек је кроз читаву своју историју имао различит став према смрти. С једне стране блистава визија раја са свим његовим радостима и лепотама, с друге стране црна авет са оштром ко-сом у руци.

Погребне церемоније одувек су одражавале оба та схватања. Неки људи полагали су разне дарове у гробове својих вољених, да би им олакшали живот на „оном“ свету; други су им забијали колац у срце, како би се обезбедили да ови никада више не дођу натраг међу живе.

Спалити или закопати?

У земљама Далеког истока један од најранијих начина којима су се могла задовољити оба та захтева било је спаљивање. Души или духу помагало се на тај начин да се помоћу пламена успне до небеса, док је тело било уништавано, да не би устало из гроба у виду опаког вампира.

У хришћанским земљама, међутим, кремирање је било забрањено током многих векова, јер се про-

тивило црквеној доктрини о телесном васкрсењу. Управо из тог разлога средњовековне вештице биле су спаљиване на ломачи – да би се уништила не само њихова тела, него и њихове душе.

У Европи је кремирање почело да се прихвата пре стотинак година, када је др Вилијам Прајс, ексцентрични Велшанин који је веровао да потиче директно од древних Друида, кремирао свог сина. Прајсу је 1884. било суђено у Кардифу, а његово ослобођење од оптужбе – јер је судија донео пресуду да је кремирање законито уколико не наноси штету никома другоме – утрло је пут модерним крематоријумима.

Сахрањивање, с друге стране, имало је сврху да сачува тело, било због хришћанског веровања у Страшни суд, било зато што се сматрало да ће тело бити потребно у загробном животу.

Унутрашњи органи египатских фараона пажљиво су вађени и балсамовани засебно од тела. Затим су, пре него што би гробница била коначно запечаћена, стављани у ковчег поред мумије.

Вековима је владао обичај да се покојник сахрањује са разним земаљским добрима која је поседовао. На основу тих дарова археолози могу закључити какав се загробни живот очекивао.

Египћани су очекивали

богат и раскошан живот после смрти, па су у гробнице покојника стављали предмете из домаћинства и накит. Викинзи нису могли замислити небо у коме нема борбе и зато су своје хероје сахрањивали заједно са оружјем, да га користе у Валхали – њиховом називу за рај.

Како угодити покојнику

Поклони су имали и ту сврху да покојнику боравак у новом свету учине толико пријатним да никада не дође у искушење да се врати у свет из кога је отишао. Венци од цвећа првобитно нису имали само значење одавања поште покојнику, него су служили и као магични круг који ће душу преминулог учинити задовољном и поштедети је од вечног лутања. Из сличних разлога антички Грци стављали су новчић у гроб да би покојнику платили превоз скелом преко подземне реке Стикс до Хадовог царства. У Скандинавији су преминулом обували ципеле да би му олакшали дуго путовање у онај свет. А Зуни Индијанци стављају хлеб у гроб, да покојник не би огладнео и вратио се.

У посебним случајевима упражњавање овог обичаја било је веома скупо – сетимо се само баснословног блага похрањеног у гроб младог фараона Тутанкамона – док је у неким другим срединама попримало размере истинских

људских трагедија. На сахранама скитских краљева Дарија и Аријанта (око 550. године пре наше ере) десетине жена, робова и коња били су живи сахрањени да би својим господарима служили и у загробном животу. Још пре свега стотинак година многе Индијке су прихватале обичај „сатија“ – бацале су се на погребне ломаче својих мужева, да их смрт не би раставила.

Кинези имају много јефтинији начин даривања својих покојника овоземаљским добрима: уместо оригиналних предмета, они приликом сахране спаљују њихове копије од папира.

Тибетанци који верују у реинкарнацију (поновно рађање), имају сложен ритуал – он између осталог, обухвата читање Тибетанске књиге мртвих над одром. Сврха овог ритуала је да се покојник упозна са мистеријама које му предстоје пре него што ће се вратити на Земљу у нови живот.

Глогов колац за неваљалце

И надгробни споменици су првобитно имали двоструку сврху: с једне стране да препусте покојника бризи неког бога, с друге стране да га „гарантовано“ задрже под земљом. Крст је од најранијих времена често био коришћен за обележавање гробова, као алтернатива прстенастом крсту древних

обожавалаца Сунца. Касније, кад је крст постао централни симбол хришћанства, његово постављање изнад гроба постао је општеприхваћен обичај.

И обликовање гроба играло је важну улогу у одашиљању душе преминулог на њен пут. Нека племена старог Велса сахрањивала су своје покојнике у усправном положају, да би могли што лакше да се попу на небеса.

Хришћански гробови често су положени у правцу исток-запад, да би показивали пут према Јерусалиму. У Јапану, међутим, мртви се сахрањују тако да им глава буде окренута према северу – и то празноверје увержило се толико снажно да чак и данас многи јапански путници користе компас, како би избегли „несрећни“ положај кад оду на ноћни починак.

На смрт се није одувек гледало као на прилику да се сви људи изједначе. У неким хришћанским срединама северни део гробља био је резервисан за криминалце, зато што је сматран мање достојним, док је источни део одвајан за свеце јер је био најближи Светој земљи. Плећство је добијало јужни део, а обичан народ сахрањиван је на западном делу.

Самоубице су одувек имале строг третман: сматрало се, наиме, да су они, тиме што су својевољно одузели себи живот, починили светогр-

НА ОНАЈ СВЕТ

Илустровао Зоран Петковић Петко

ће, па им је ускраћивано право да буду сахрањени на посвећеном тлу. У Енглеској, све до 1823. годи-

не кад је закон измењен онај ко почини самоубиство сахрањиван је на раскрсници са коцем пробо-

деним кроз срце. Веровало се да ће се особе сахрањене ван црквеног дворишта вратити као зли ду-

си да муче живе, уколико не буду приковане коцем за једно место. А чак и кад би зао дух успео да се ос-

лободи, био би збуњен, јер не би знао којим правцем треба да крене.

Г. В.

BUŠIDO

Кодекс самураја

ПУТ РАТНИКА-КЊИГА
ЗАКОНА КОЈИ СУ СЕДАМ ВЕКОВА
УПРАВЉАЛИ ЖИВОТИМА
САМУРАЈА

2 ИЗДАЊЕ

Шта је покретало самураје на надљудске подвиге? Зашто је за ратника постојала само једна казна-харакири? Шта је навело камикадзе пилоте да добровољно одлете у смрт? Који су то принципи због којих се самурај никад не предаје? Зашто и како су баш у Јапану настале најсавршеније борилачке вештине? Који узрок лежи у основи муњевитог јапанског успона после II светског рата? Одговор вам даје **БУШИДО** – књига која открива свет самураја и осветљава извор јапанске традиције. Поглавља: Храброст, Част, Лојалност, Самоконтрола, Васпитање и обучавање самураја, Харакири и освета, Мач-душа самураја, потврдиће вам да је **БУШИДО** најстрожи кодекс животних принципа који је икад састављен! Попуните наруџбеницу и још данас је **Цена књиге 1600 дин.** Поштом 20-104, 11030 Београд 8. **ИНТЕРМЕДИЈА**, пошт. факс 20-104, 11030 Београд 8. Шаљемо одмах – платићете поштару кад вам књига стигне.

НАРУЏБЕНИЦА

КОМ. КЊИГЕ ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА по цени од 1900 дин.

КОМ. КЊИГЕ БУШИДО по цени од 1600 – поштом.

Поручијем

поштом.

Поручијем

Име и презиме

Улица и број

Поштански број и место

НОВО!

ПРВИ ПУТ У ЈУГОСЛАВИЈИ

Е. А. Волис Баџ ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА

Египатске идеје о загробном животу

Књига једног од најчувенијих светских оријенталиста и археолога, директора одељења египатских и асирских старина Британског музеја. Руководио је ископавањима у Асуану, Гебел Баркалу, Ниниви и Деру. Прикупио и превео велики број таблица писаних клинастим писмом, египатских папируса и грчких коптских, сиријских и етиопских рукописа. **ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА** је један од најзначајнијих његових радова и незаобилазно дело за разумевање идеја и веровања која су више од 5000 година одлучујуће утицала на верски и друштвени живот Египћана. Мит о стварању света, Египатски богови: Ра, Изиде, Маат, Шу, Анубис, Тот, Амен, Хатор, Нефтида, Птах, Хали... Озирис-бог ускрснућа, Химне Рау и Озирису. Обичаји баласмовања и сахрањивања умрлог. Подземни свет и паклене мучке најирње таме. Последњи суд. Мерење покојниковог срца на Теразијама правде. Однос тела, душе, духа, срца и сенке. Путовање душе у загробни свет. Бесмртност и живот на Пољанама Вечности. Илустровано бројним цртежима са папируса. **Цена књиге 1900 дин.** Шаљемо одмах – плаћа се поштару приликом пријема књиге.

Наруџбенице шаљите на адресу:
ИНТЕРМЕДИЈА, пошт. факс 20-104,
11030 БЕОГРАД 8.

ХИТ

ИНТЕРВЈУ ЕЛВИС КОСТЕЛО

ДОБРОТВОРНЕ АКЦИЈЕ СУ У МОДИ

**ЕЛВИС КОСТЕЛО (ELVIS COSTELLO)
ЈЕ ПОНОВО У ЦЕНТРУ ПАЖЊЕ.
ОБЈАВИО ЈЕ АЛБУМ „КРАЉ
АМЕРИКЕ” И ВРАТИО СЕ СВОМ
ПРАВОМ ИМЕНУ – ДЕКЛАН
МАКМАНУС (DECLAN MACMANUS).
ЧИНИ СЕ ДА ЈЕ РЕШИО СВЕ СВОЈЕ
ПРОБЛЕМЕ. ДО ДАЉЊЕГ.**

● **Зашто си се вратио свом правом имену – Деклан Макманус?**

– Урадио сам то, пре свега, из приватних разлога и нисам желео да то буде главна ствар коју ће ме људи питати. Али, кад већ питате, рећи ћу вам да сам желео да подсетим да се, иза свега онога што они мисле да Елвис Костело јесте, крије људско биће. И, наравно, не треба сумњати да ћу ја за већину и даље првенствено бити познат под својим уметничким именом – нарочито људима у мојој дискографској кући.

Име и имиџ су, по мени, веома снажне ствари и осећам како ме то, с времена на време, баш снажно притиска. Али, одлука да своје уметничко име заменим правим није, тако се бар мени чини, ни по чему битна.

● **После великог успеха албума „Царска спаваћа соба” („Imperial Bedroom”) дошле су две плоче на којима си, заправо, продавао маглу, што је и публика осетила. Шта се догађало?**

– Плоче које сам снимио у последње две године дуговале су много више тренду који је тада био доминантан у продукцијском смислу, него било чему другом, а по том принципу изабран је и продуцентски тандем – Клајв Лангер (Clive Langer) и Алан Винстенли (Alan Winstanley). „Пробуши сат” („Punch The Clock”), први од „спорних” албума, био је прилично успешан, у том смислу што смо на-

правили тачно онакву плочу какву смо хтели. То је албум модерног, агресивног поп звука, са неколико баш добрих песама и одређеном количином оних чији је превасходни циљ да попуне простор на винилу. Слажем се да није тако добра плоча, као неке од ранијих, али понављам, то је плоча какву сам желео да направим у том тренутку.

„Збогом сурови свете” („Goodbye Cruel World”) је нешто друго. Ту је, рекао бих, дошло до сукоба између начина на који су се плоче тада правиле и нечега што је својствено само тој плочи. Углавном, то је конфузан и погрешан албум, једина моја плоча за коју заиста мислим да је лоша.

Тада сам схватио да морам мало да застанем и размислим како да снимим бољу плочу. Престанак концертне активности био је једна од најбољих ствари које сам у том погледу урадио. Радио сам по осам сати дневно, са само једном паузом од три недеље. Чињеница да нисам нигде наступао ослободила ме је обавезе да држим у глави гомилу најава, текстова и акорда само да бих држао концерте. То ми је донело доста времена и енергије за размишљање о новим песмама и резултат је, као што можете да чујете, сасвим добар.

● **Зашто се албум зове „Краљ Америке”?**

– Једноставно, по првој песми на плочи. То је двострука замка – с једне стране наслов је провокативан и шокантан за осећајне људе, а с друге стране одражава укупно значење плоче, иако то није концептуални албум. Садржински гледано, ова плоча се бави Америком као обећаном земљом, сновима, жељама и разочарењима људи који тамо оду као и њиховим прихватањем од стране „староседелца”. А осим тога, позабавио сам се и грамзивошћу и жељом за забавама, што није карактеристично за Америку, али се с њом може најлакше повезати.

● **Једини твој већи наступ прошле године био је на „Лајв Ејду”. Шта ти је од тог догађаја остало у сећању?**

– Нисам запамтио много, осим да је било прилично непријатно, у том смислу да то није био наступ само за седамдесет хиљада људи

на стадиону, него и за милионе оних који су гледали концерт преко телевизије. Требало је да наступим са својом пратећом групом „Атракције” („Attractions”), али је организатор имао пријатан проблем да је превише људи рекло „да”, па су неки, међу којима сам био и ја, пристали да се појаве без пратеће групе, како би сви стигли на ред. А отпевао сам песму „Све што ти је потребно је љубав” („All You Need Is Love”) од „Битлса” зато што сам помислио како мало хумора не би било наодмет, а на стадиону сам видео један плакат са паметном поруком „Љубав није све што ти је потребно” („Love Is Not All You Need”).

● **Како гледаш на све већу употребу популарне музике у добротворне сврхе?**

– Чини ми се да је постало модерно организовати добротворне акције и ја сам због тога све сумњичавији према њима, а посебно сам подозревао када се постављају неки циљеви које је тешко остварити или чак схватити. Ја сам прошлог месеца свирао на једном концерту од кога је сав приход отишао Центру за рехабилитацију наркомана у Плимуту. Мислим да је таква акција у реду, представља добар мотив за човека да дође и ту проведе вече, пошто је сасвим јасно да ћемо ми узети торбу с парам и сутра ујутру отићи и купити кревете и другу опрему која је том центру потребна. У ситуацији када су циљеви дугорочнији, најчешће долази до тога да се акцијом окористе разни посредници, банкар и њима слични. А осим тога, имам утисак да су многи почели да учествују на таквим акцијама из разлога који нису баш најчаснији. Мислим ту, пре свега, на оне који рачунају да ће тако добити доста публицитета и да ће им се плоче боље продавати.

Пре неколико дана позвали су ме да учествујем на једном добротворном концерту, али каквом? Жена која је позвала моју агенцију рекла је да ће организатор послати у Африку: „... врло лепе коверте за које се надам да ће вам се свидети”. Узео сам слушалицу из руке менаџера и рекао: „Људи у Африци ће бити необично захвални на тим лепим ковертима који им толико требају, ти, глупа краво”. Мислим да су такве ствари заиста неукусне.

ПОВРАТАК

РЕНОВИРАН ДОМ КУЛТУРЕ

Још једном се показало да је врло незахвално бавити се прогнозама у свету музике. Група „Калчер Клаб“ („Culture Club“) коју су готово сви отписали још пре две године, вратила се недавно врло успешним синглом „Помери се“ („Move

Away“). Сингл је, у сарадњи са члановима групе продуцирао Ариф Мардин, који је помогао да звук на плочи буде онолико оштар колико то поп звук највише може бити. Пре две године „Калчер клаб“ би песмом „Помери

се“ забележио још један хит само због свог имена. Сада су то постигли добром песмом. Живот је очигледно пун изненађења. И радости, нарочито за тинејџере. „Калчер клаб“, у новом старом издању, једна је од таквих ствари.

РЕКОРДИ

ЗЛАТНИ
ПОЉУБАЦ

После двадесет и три недеље проведене на листи, последњи албум групе „Кис“ („Kiss“) – „Асулум“ („Assylum“), продат је у САД у преко пола милиона примерака, што је групи донело још једну златну плочу. „Кис“ су до сада били на америчкој листи ЛП плоча са седамнаест албума, од којих само три нису постала златна, а имали су и осамнаест синглова на званичној листи најпродаванијих у САД тако да су најуспешнија heavy-metal група свих времена у САД.

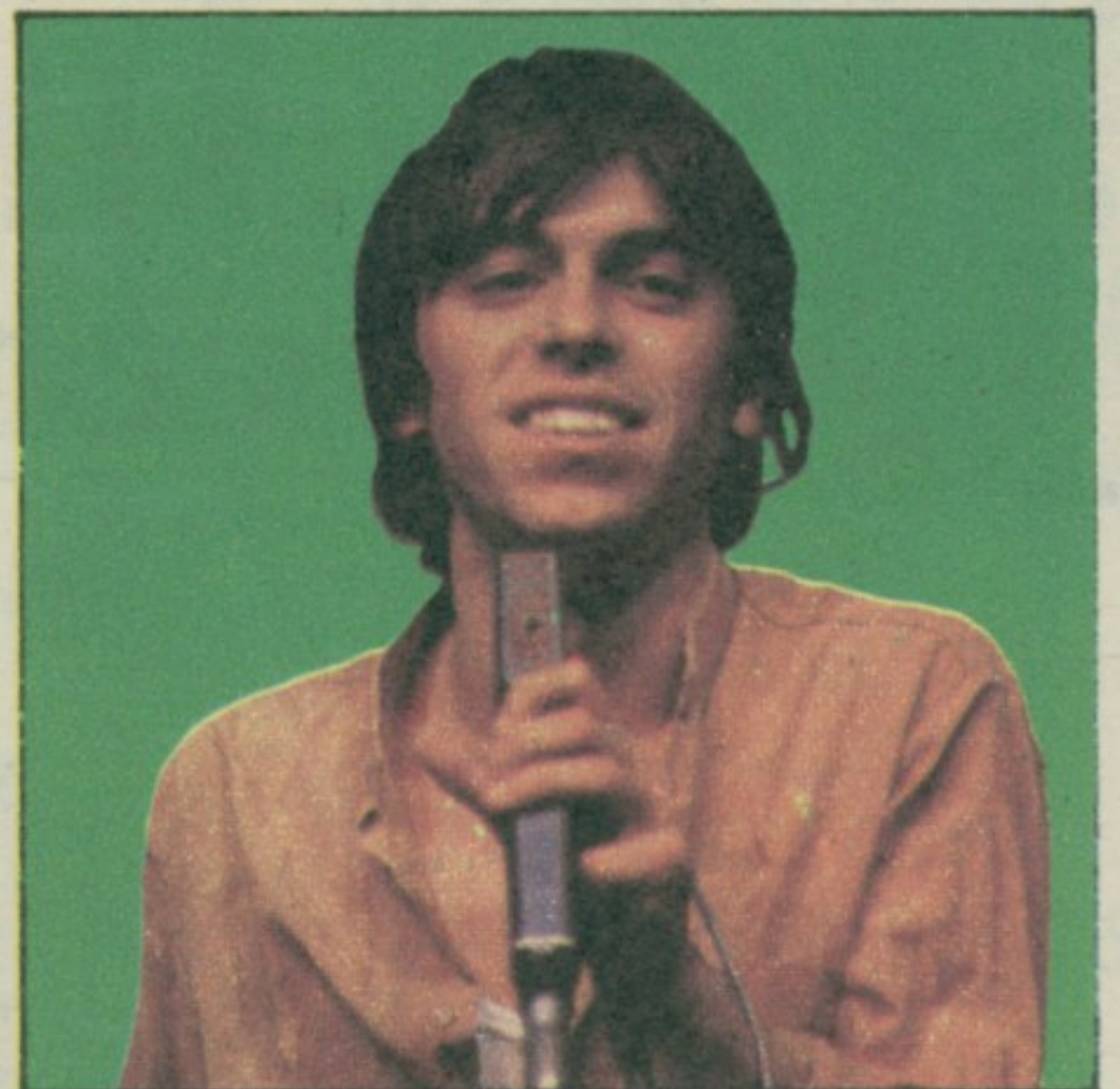

ТРАЖИЛИ
СТЕ
ПЕСМУ

ДОК ЈЕЗДИШ КА АЛЕМАЊИ

Иза тебе су разбијене боце
окренуто јање доле на ледини
зар је могуће да је готов
и овај одмор у домовини

Дуго си љубио жену и сина
већ је висок метар и четр'ест шест
пољупцима је звонила
станична аула
дуго ниси пуштао
његову малу пест

И већ јездиш ка Алемани
чежња и срце разара
о како бездушно јури кроз ноћ
воз 706 Козара експрес

Док јездиш ка Алемани

У 8 и 30 стижемо у Франкфурт
безбројна мис'о главом ти лута
поново провокације
непријатељске емиграције
поново арбајт за газду Курта

И питаш се колико још пута
да купиш њиву и завист села
због прекрасног бијелог
швапског аула

Твоја шака жестоко погађа наслон
путници се буне због дрске лупе
испред тебе су се накотиле пиве
САПУТНИЦА (РЕЗИГНИРАНО):
ПРОНАЂИТЕ НАМ НЕКИ ДРУГИ КУПЕ

Док јездиш ка Алемани

Текст: Сејо Сехоп;
Изводи: „Забрањено пушење“

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

Мало ко схвата да није лако бити звезда. Мене, на пример, мој син види два пута дневно – ујутру када одлазим из куће и увече, када се појавим на телевизији. Фергал Шарки (Fergal Sharkey)

ПОЗАЈМЉЕНО ИЗ СТАРИХ ТЕКСАШКИХ АЛБУМА

У ПРИЛИЦИ СМО ДА
ИЗНЕСЕМО НА ВИДЕЛО ДЕЛО
ГОСПОДИНА РИЧАРДА
ПИРС-МОЗЕСА КОЈИ ЈЕ
ПРЕВАЛИО 1920 КИЛОМЕТРА
ДА БИ САКУПИО ОВЕ
ФОТОГРАФИЈЕ

Ред и закон стигли су у
Тексас касно, богатство
још касније. Нафтна гроз-
ница почела је 1901. годи-
не с млазевима који су
потекли из првог великог
налазишта у Спиндлтону,
али су се у њој обогатили
малобројни срећници.

И то је био Тексас:
босонога деца
и на pola
подигнута црква у
граду Клифтону,
око 1890. године.

„Бака Херијет“, ослобођена ропкиња из града који се и пре
укидања ропства звао Либерти (Слобода).

Каубој, како то романтично звучи. У стварности, била је то
слабо плаћена најамна снага.

Непознати Тексашанин поносан на своју љубав према писаној речи.

Овом господину се знају презиме и почетно слово имена: Б. де ла Вега. У јулу 1918. уозбиљио се и сео пред апарат.

Дагеротипија је измишљена три године пошто је 1836. Тексас стекао независност од Мексика. Поносни грађани нове независне државе похитали су да се овековече.

Тексашки ренџери: групни портрет пред полазак у акцију.

Најбоље чизме у Тексасу правно је извесни Џозеф (Џузепе) Лукезе. Три модела која су Џузепеу-Џозефу 1891. године донела прву награду на Међународној изложби у Сан Антонију.

ШАРЕ НА ЊЕНОМ ЛИЦУ, ФРИЗУРА И НАКИТ НИСУ ОДРАЗ НАСТОЈАЊА ДА СЕ ДОПАДНЕ. ТЕТОВИРА СЕ, ПРАВИ ОЖИЉКЕ И ОБРЕЗУЈЕ ЗАТО ШТО ЈЕ И ТО САСТАВНИ ДЕО ОБИЧАЈА МАГИЈСКОГ ЗНАЧЕЊА.

ИПАК ВЕ

Иако је знао вешто да уочи и разуме особености различитих култура, Марко Поло је – на наше чуђење – рекао сасвим кратко: „Жене Африке су најружније на свету!“

Познати британски истраживач Семјуел Бејкер је у свој дневник записао и ово: „Неудате жене (из племена Нуер) иду голе и босе баш као и мушкарци, док

друге покривају доњи део тела само некаквим уплетеним травма... Да би биле што заводљивије оне буше горњу усну и ту затичу парче метала које подсећа на рог носорога... Делују, заиста, одбојно“.

Чак и не правећи разлику између полова, немачки путописац

Хојлин такође даје суд о њима, подједнако нетачан и на исти начин потцењивачки: „Сасвим је сигурно“ – каже он „да у неким областима људи и животиње имају велику сличност. Најбољи пример су племена Нуер, Шилук и Динка. Доказ су њихове очи односно израз лица. Међу људима су исто што и чапље међу птицама. Ови становници афричких мочвара вероватно би имали мембрану између прстију да је нису надоместила њихова широка и равна стопала!“

Појавом етно-антрополошких наука, у другој половини прошлог века, отворила су се врата једном другачијем посматрању људи из различитих поднебља и бољем разумевању њихових обичаја. Схватање лепоте више се не заснива само на традиционалним грчко-римским мерилима. Жена Африке није више никоме одбојна, а њено често ишарано лице и тело прихватили смо као одраз личног осећања лепоте, које није само себи циљ и није одлика појединца већ читаве заједнице. Она је саставни део обичаја који имају магијско и исцелитељско значење. Чак јој се обраћамо као „црној венери“.

Иловача у коси

Кад почетком фебруара у неким крајевима Африке започне сезона одмора и славља, припаднице племена Нуба из Судана, иначе учеснице обредних игара у оквиру масовног славља, у оближњим пећинама сакупљају жуту и црвену иловачу која им служи за украшавање тела. Растварају је у уљу и справљају пасту коју затим прстима размазују по брижљиво очишћеној кожи, не заборављајући ни један део тела – чаг ни косу.

Жута и црвена боја, за њих, имају везе са животом, радошћу и благостањем. Црно је симбол облачности и ураганског ветра, док бело означава прелазак из живота у смрт и има значај рођења.

Осим што служи да истакне лице, одређена фризура Африканке означава њену племенску припадност. Бороро црпкиње, на пример, брију главе остављајући само понеки чуперак, док Нубе од косе, уз помоћ црвене иловаче, праве нешто налик на бобичасти шлем. Туркане од најранијих дана брију главу са стране а преосталу косу премазују црно обојеном машћу и од ње праве карактеристичне мале плетенице, док жене из племена Фали од своје кратко шишане и такође замашћене косе праве ситне коврице...

Припаднице племена Фулани у косу уплићу биљна влакна натопљена путером измешаним с дрвеним угљем у праху – да би се

Савршена симетрија фризура наглашава гордост и природну лепоту ове жене из племена Бобо

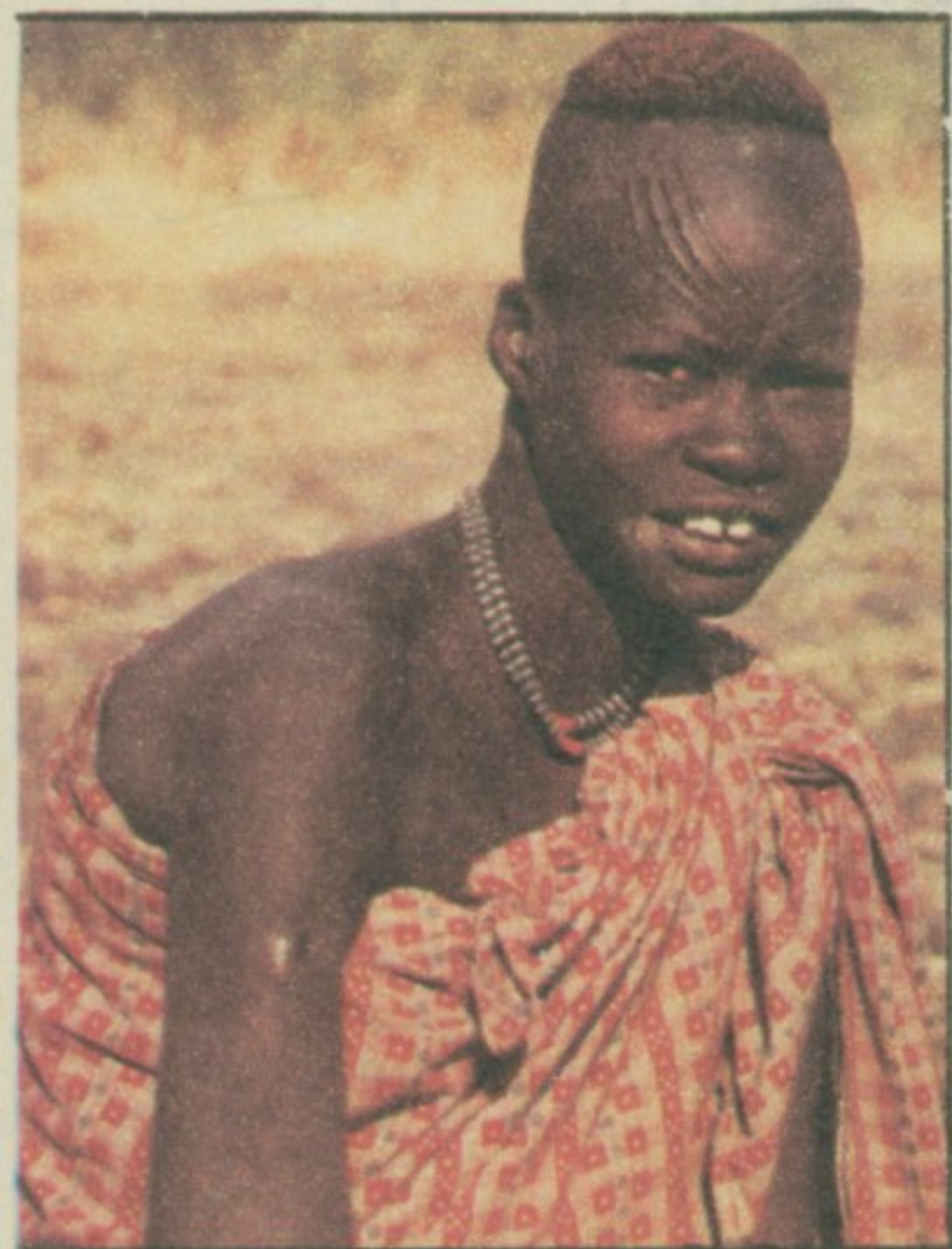
ЧЕРА

добила црна боја. Њихове рођаке Мања, уз све то, настоје да им фризура што више личи на таласе реке, уши зеца или кош за хватање риба.

Змија доноси срећу

Накит који носе жене афричког континента веома је fine обраде, нарочито ако је начињен од драгоцених метала. Највише га користе припаднице исламске вере, како у северној Африци тако и у области Сахаре. Предњаче Мароканке са својим огромним наушницама, дијадемама и драгим камењем, сребрним прстеновима око gleжњева.

Бербери цене само сребро и зато га искључиво користе, уз додатак корала, шкољки, ћилибара, новчића и стаклених перли. Њихов накит понекад има стилизовани облик животиње и служи као амајлија. Жена која на груди стави накит облика змије верује да ће бити срећна и имати пуно деце.

Да би имала украс на челу, у облику рогова, ова Динка се подвргава операцији спаљивања коже и посипања ране пепелом или неким минералним прахом

Веома лепе Туарескиње облаче се у тамну и широку одећу и носе сребрне наруквике четвртастог облика. Такве су им и огромне наушнице које, због тежине, придржава трака постављена преко главе. Велико им је и прстење украшено полудрагим каменом корнеолом.

Доскора су се жене из области Гвинејског залива веома необично украшавале. Њихове огрлице од злата, сребра, бронзе или слоноваче биле су тешке и по неколико килограма, док су им привесци били праве правцате скулптуре, не баш минијатурне. Носиле су такође и накит око ногу, подједнако вредан – и тежак! Иако још верују у заштитну улогу

украшавања накит им је данас другачији и много мање вредан.

Жене Догона носе по осам наушница, у знак сећања на осам предака оснивача њиховог рода. А плочица коју жене из племена Мурси у Етиопији носе на уснама толико је велика да отежава говор, па чак и гутање. Ипак без ње не излазе на улицу.

С ножем у руци...

Подједнако зачуђујућа је издржљивост црнкиње која се подвргава тетовирању и намерној прављењу ожиљака. Иако нам то изгледа брутално и неприхватљиво треба рећи да је за жену Африке „лепо“ оно што је „добро“. Накит не носе само да би се

допаале, већини он помаже у успостављању нових односа међу људима између човека и „нече“ што је изнад њега. Важна је и традиција која, често, једној здравој и лепо грађеној жени налаже да изобличи усне или да изоштри зубе тако да личе на зубе неке животиње.

Слично је и са такозваним обрезањем. Овом ритуалном чину се осим мушкараца подвргавају и жене. Главни извршитељ је једна старица која у датом тренутку изговара речи: „Видите, у руци имам нож и њиме ћу вас сећи, јер сам данас ја мушко и срце ми је хладно!“ „Бојмо се твојих речи“ – одговарају девојке, певачице „али, не можемо побећи.

Ако си ти остала жива, остаћемо и ми...“ Да би на крају, уместо болног крика, испуштале подједнако снажан узвик победе и поноса! Одстрањивањем биолошког и анатомског остатка мушкарца у женском телу оне постају одрасле, стичу право на удају, стварање породице... и могу да се дотерују.

Ако је тачно да је жена Африке у очима осталог света најчешће створена само да рађа, не сме се заборавити да традиција на различите начине налаже не само поштовање као мајке, већ и као бића истовремено крхког и снажног, на крају крајева, она је господарица живота. **Д. Варагић**

Тешке огрлице жене из племена Хачер начињене су од гвожђа

ЕРИК ФРЕНК РАСЕЛ

БУМЕРАНГ ВЕЛИКЕ МОЋИ

То је био робот са изгледом човека и оштроумношћу достојном дивљења. Изгледао је људскије од својих творца. Од Спајдела у сваком случају. Тај је имао шиљасту, ћелаву главу, врат жилав, кукаст нос – права слика птице грабљивице.

Тројица на списку

Други креатор био је Вирмстер, човек трошаст и незграпан, али опасан хитра ума.

Стојећи наред себе, робот је био опипљив доказ њихових способности. По висини, грађи и цртама лица био је просечног изгледа. Његов лични опис могао се односити на безброј особа, што није било случајно. Име му је одговарало изгледу: Вилијам Смит.

Наслоњен на ивицу стола, Вирмстер је посматрао робота.

– Седам година рада и 240 модела пре него што смо добили овога – рекао је. – Често ме, сви заједно, посећују у сну.

– А ја понекад сањам да смо направили једног који мора сваког јутра да се брије – казао је Спајдел. – Него, изгледа да Клаг касни. То не личи на њега.

– Ево га! – рекао је Вирмстер.

Ушао је Клаг, висок човек укоченог држања, танких усана, кратко подшишане косе.

– Значи, завршили сте? – рекао је ауторитативно.

– Да, генерале.

Клаг је четири пута обишао око

Вилијама Смита, који је ово испитивање издржао равнодушна лица.

– Шта кажете? – упитао је Спајдел.

– Не судим о оружју према његовом сјају. Код мене важи само ефикасност.

– У том случају, драги генерале, бићете задовољни. Јесте ли донели папире?

– Наравно. Ево их. Лична карта, пасош, новац, чековна књижица, лажна преписка, све је ту.

Спајдел је прегледао хартије, а потом их пажљиво ставио у џепове Вилијама Смита.

– Имате ли и списак изабраника?

– Свакако. – Клаг га је показао. – Одлучили смо се за три важна и моћна човека. Ако Вилијам Смит успе да

савршенијем облику. Снопови излазе кроз очи и састају се у фокусу удаљеном два метра.

– Значи, Смит мора да приђе жртви на два метра – приметио је Клаг.

– Да, и треба да задржи пажњу жртве бар десет секунди – објаснио је Спајдел. – Како то да постигне? Као прво, носи лажне документе, довољно интересантне за жртву да пристаје да прими Смита...

– И шта даље?

– Смитове очи ће у погодном тренутку испустити оне убиствене зраке. Жртва неће ништа приметити нити ће ма шта посумњати. Тек кад Смит оде, оштећени крвни судови у глави жртве доведиће до неминовног краја:

мало црвено дугме наред широким грудима.

– Ево његовог одговора на све нерешиве тешкоће. Доведен у безизлазну ситуацију, он ће притиснути ово дугме.

– И?

– И долази до експлозије која ће га разнети. Учиниће то без оклевања, јер је тако програмиран.

– Још нешто – инсистирао је Клаг.

– Шта ако он почне да убија људе по свом избору? Вас, на пример.

Уместо одговора, Спајдел је увукао специјални кључић у роботова леђа и окренуо га. Смит је оживео. Спајдел је стао тачно два метра испред њега, гледајући му у очи.

их убије, сва светска штампа ће писати о томе.

Гледајући списак са именима, Спајдел је приметио:

– Видим да сте се држали Вирмстерових савета. Ниједан од ове тројице није из непријатељских земаља.

– Тачно. Сви су из неутралних. Тако можемо наставити проба а да не узнемиримо непријатеља и изазовемо његове сумње.

– Ето, генерале, све је спремно. Желите ли кратак извештај пре него што Вилијама Смита пустимо у свет?

– Не би било лоше – сложио се Клаг.

Убиствени зраци

Уз Вирмстерову помоћ, Спајдел је свежањ цртежа раширио преко стола.

– Све се темељи на истраживањима професора Валенског – почео је. – Можда знате за његов скалпел с ултракратким таласима? Сече ткиво и одмах затвара капиларе за собом.

– Чуо сам о томе – рекао је Клаг.

– Касније је Валенски направио уређај који баца два конвергентна снопа ултракратких таласа. Сваки снап за себе је безопасан, али у тачки у којој се спајају секу као нож. Апарат је коришћен у врло ретким, специјалним случајевима. Ипак, Валенски је, и не знајући, направио страшно оружје. Вилијам Смит га сада има у својој глави, у знатно смањеном и

смрт ће наступити као последица излива крви у мозак. Узрок потпуно природан, што може да потврди било који лекар. Смрт која ни најмање не даје повода сумњи у политичко убиство.

– Нимало војнички – рекао је Клаг. – Морам да кажем да ми се то не свиђа.

– Зашто?

– Из више разлога. Ту има толико непредвидљивих ствари. Решимо. Смит уз пут направи неки преступ, ухапсе га и хоће да му узму отиске прстију...

– Али, он има отиске. Праве отиске, узете од једног мртваца. Смит може да докаже свој идентитет захваљујући документима које носи.

– Шта ако буде уплетен у неку незгodu и полиција га задржи два-три дана? Он не једе и не пије. Одбија да скине одећу. Одбија да се подвргне лекарском прегледу. Схватате ли?

Спајдел је дубоко уздахнуо и рекао:

– Слушајте, генерале. Ништа од тога не може да се деси.

– Како то.

– У случају да га испитују, он зна све одговоре. Ако неко хоће да га стрпа у затвор, он ће се већ потрудити да умакне.

– А ако не успе да умакне?

– То ће значити да се налази пред нерешивом тешкоћом. А тада...

Пришао је Вилијама Смит, откопчавао му прстук и кошуљу и показао

– Дајте му наређење – добацио је Клагу.

– Убиј га! – узвикнуо је Клаг.

– Не могу – казао је Смит мирно.

– Слуша само моја и Вирмстерова наређења – објаснио је Спајдел. – Да му је Вирмстер викнуо „убиј га“, били бисмо сви мртви.

– Зашто сви? – питао је Клаг зачуђено.

– Зато што би га такво наређење ставило пред нерешиву тешкоћу. Програмиран је да не сме да убије своје творце, а управо то му је наређено. Тада би притиснуо црвено дугме и уништио себе, али и све оне који су му у близини.

Спајдел је пружио Смиту списак који је добио од Клага.

– У те људе ћеш уперити своје смртоносне зраке и вратити се што пре – рекао му је, наглашавајући сваку реч.

– По вашем наређењу – одвратио је Вилијам Смит. – Савио је папир и ставио га у џеп. Затим је узео шешир са чивилука и пошао ка вратима.

– Изгледа да сте на све мислили – рекао је Клаг кад је робот изашао.

– На све што је у људској моћи – одговорио је Вирмстер. – До сада смо га слали на десетак кратких али компликованих путовања. После сваког, уносили смо исправке. Више нема шта да се исправља. Вилијам Смит је у стању да се снађе у свакој ситуацији.

– Надајмо се – рекао је Клаг. – Тек смрт људи које смо изабрали биће доказ да сте у праву.

– Вилијам Смит је програмиран тако да се грози личне моћи – објаснио је Спајдел. – Он је, дакле, идеалан инструмент за уништавање такве моћи. Видећете.

Никад не терај новинара

Њутн П. Фишер је извукао своје гојазно тело из велике црне лимузине и зауставио поглед на лепо одевеном младићу, који му је пошао у сусрет.

– Нема ништа од разговора – рекао је грубо. – Губите се!

– Али, господине Фишер, ваш секретар је рекао...

– То више не важи! Доста ми је новинара!

– Молим вас, господине Фишер. Зовем се Вилијам Смит. Посветите ми само минут времена.

– Ни секунд! – узвикнуо је, гледајући Смита право у очи, а затим се обратио крупном човеку који га је пратио: – Посоне, побрини се да ме овај тип више не гђави. – Рекавши то, помпезним кораком је ушао у зграду.

Посон је застао на улазу и добацио „новинару“ претећим гласом:

– Зар ниси чуо? Одлази!

Смит је мало забацио шешир и удаљио се, без журбе.

Наслоњен на волан, возач лимузине је гледао за њим. Видео је кад је Вилијам Смит замакао за угао.

После само два минута Посон је изашао из зграде и журним кораком пришао колима.

– Шеф је мртав – рекао је возачу.

Ништа у тој канцеларији у Бриселу није показивало да је Раул Лефевр толико важна личност. Неупадљив, смеђ, изгледао је као скроман пословни човек.

– Седите, господине Смите – рекао је љубазно. Значи, били сте у вези с покојним Њутном Фишером. Његова смрт је била прави шок за мене.

– Тако је било планирано – рекао је Смит.

– Шта хоћете да кажете?

– Погубљен је. По плану.

– Каковом плану? Зашто сте дошли?

– Зато што сте ви следећи на листи.

– Какој листи? Чијој?

– Мојој.

– Ви сте луди, човече! Ја још немам намеру да умрем. – Поглед му је био прикован за Смитов. Руком је потражио дугме испод стола. Особи која се јавила на позив рекао је: – Емили, изведи господина и пази да никад више овамо не уђе.

– Неће бити потребе да се враћам – рекао је Смит и мирно изашао.

Кад се нашао на улици, пошао је у паркинг преко пута зграде и сео на клупу. Двадесетак минута касније, једна кола су се зауставила испред улаза у зграду уз шкрипу кочница. Из њих је изашао ужурбан човек са црном торбом.

Вилијам Смит је сачекао још полак погребног фургона.

Као трећи је био уписан неки Салвадор Демарела. Он није био ни набусит као Фишер ни углађен као Ле-

февр. Био је сладокусац, који је од живота очекивао само лепе ствари, и очигледно их добијао. Смит је у његову собу увела секретарица која би се могла такмичити за мис света.

Вилијам Смит је после поздрава учтиво направио алузију на његову смрт, а домаћинова реакција је одговарала његовој личности: прснуо је у смех. Тако је и умро – смејући се.

У дугмету је моћ

Кад се Вилијам Смит вратио, чекала су га сва тројица: Спајдел, Вирмстер и Клаг. Нису морали да чекају на његов извештај. Све су већ знали из новина и са телевизије.

Смит је окачио шешир на чивилук и погледао око себе. Изгледао је задовољан.

– Савршено – рекао је Спајдел. – Бумеранг који се враћа власнику, а овај може да га употреби поново, и поново, и поново. А таквих бумеранга можемо направити на хиљаде. Можемо...

– Добро је, добро – прекинуо је Клаг ову тираду. – Препоручићу да се одмах пређе на масовну производњу тог роботског оружја: под вашим надзором, разуме се.

– Хвала, генерале. – Спајдел је стао испред Вилијама Смита. – Јеси ли чуо, момче? Ускоро ћеш добити браћу. Много браће.

Смит је одговорио својим мирним, монотоним гласом:

– Ви сте ми дали способност да размишљам до извесне мере, јер је то неопходно за успех мојих мисија. Према томе, ја сам размишљао.

– О чему? – Спајдела је овај разговор очигледно забављао.

– О моћи. Ви сте ми усадили мржњу према моћи.

– Тачно. То је основни покретач твојих акција.

– По вашем наређењу уништио сам тројицу моћника – наставио је Вилијам Смит. – Чинећи то, дајем моћ вама.

– Наравно – сложио се Спајдел. – Средство за уништавање моћи је – моћ.

– Да, али убијајући личну моћ на једном месту, ја јој омогућујем да се роди на другом.

– Предвидели смо то – рекао је Спајдел – па смо те програмирали тако да не можеш да се окренеш против својих творца.

– Знам. – Робот је утонуо у размишљање. – Уосталом, то не бих учинио чак и да могу.

– Зашто?

– Зато што бих онда ја био моћник.

– У гадној си дилеми, зар не? – рекао је Спајдел смећећи се.

– Да. Разум ми каже да треба да вас убијем. Разум ми такође каже да то не могу. Ја сам пред нерешивом тешкоћом.

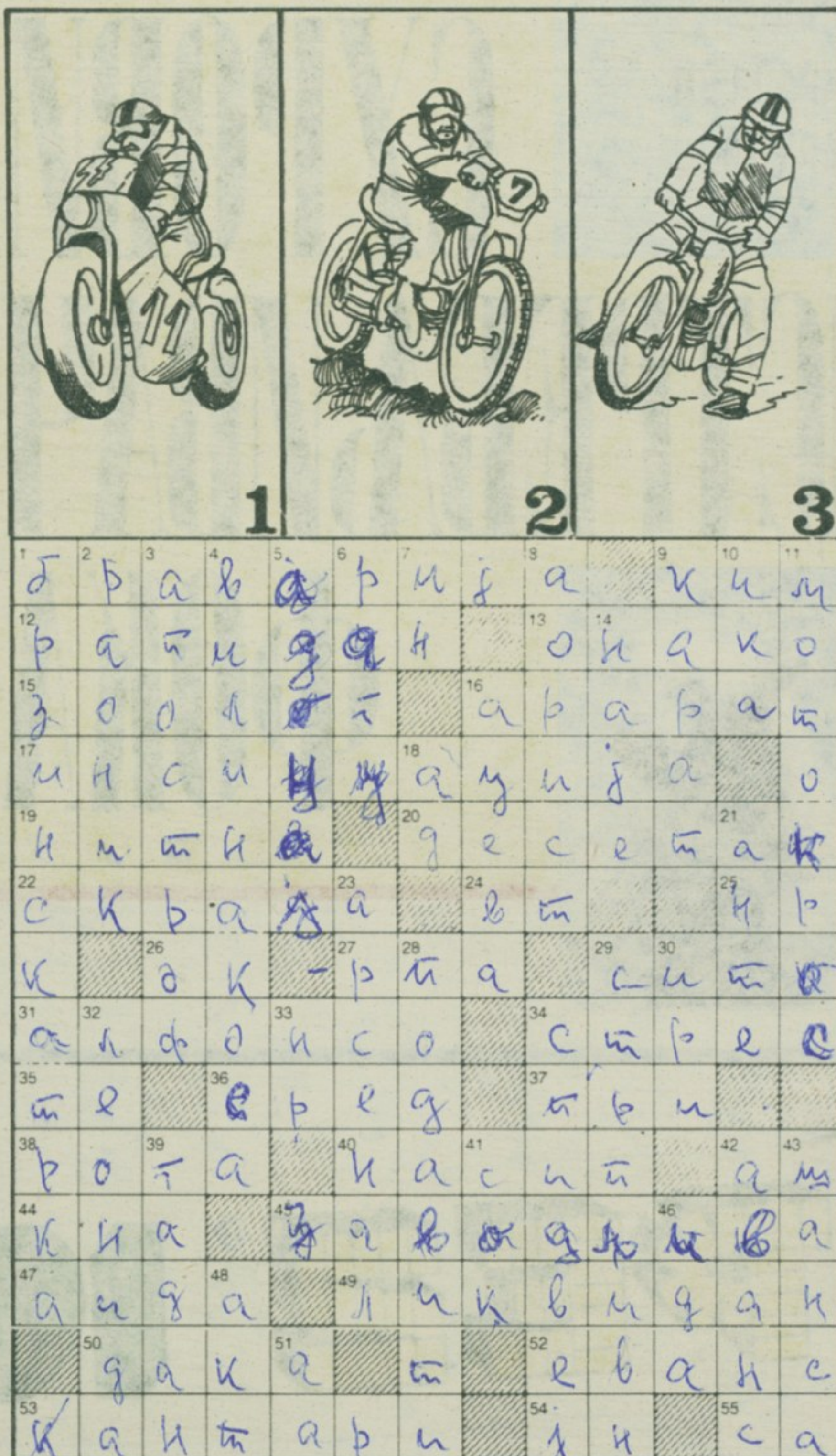
Вилијам Смит је подигао руку до груди. Истовремено, Спајдел и Вирмстер су скочили на њега. Касно.

Пола улице је одлетело у ваздух, стуб прашине и дима дигао се високо у ваздух.

Велика моћ је спавала испод тог дугмета.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВРСТЕ ТАКМИЧЕЊА НА МОТОЦИКЛИМА

ВОДОРАВНО: 1) браварски занат, браварство, 9) врста зачина, 12) брз, нагао, 13) на онај начин, 15) стручњак за област животињског света, 16) роман Лајоша Зилахија, 17) подметање, клеветничка измишљотина (стр.), 19) заковица, 20) око десет, 22) са стране, по страни, 24) аутомобилска ознака за Вировитицу, 25) скраћеница за: народна република, 26) иницијали наше филмске глумице и певачице Катарине, 27) гомила, 29) направа за просејавање, 31) име више шпанских краљева, 34) потрес, удар, 35) знак за телур, 36) предлог, 37) поред, код, 38) приповетка Милована Глишића, 40) бедем поред реке, 42) прво и последње слово ћирилице, 44) боја за косу, 45) веома привлачна, заносна, 47) опера Ђузепе Вердија, 49) који је доспео за наплату, 50) главни град Бангладеша, 52) амерички шахист, Лари, 53) прибор за мерење (мн.) 54) иницијали америчког књижевника О'Нила, 55) аутомобилска ознака за Сарајево.

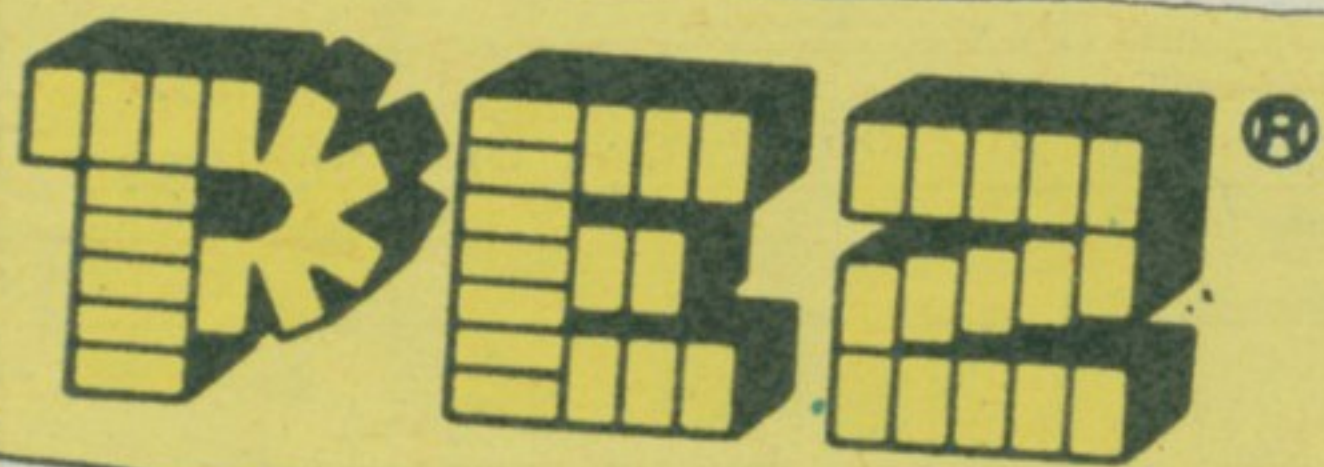
УСПРАВНО: 1) врста такмичења на мотоциклима (види слику 1), 2) део плуга, 3) ортографски знак ('), 4) врста паразитске биљке, 5) име којим су Јевреји називали Бога, 6) врста јела, 7) знак за индијум, 8) прошло свршено време, 9) мера за племените метале, 10) летовалиште на Кварнеру, 11) врста такмичења на мотоциклима (види слику 2), 14) отровна индијска змија, кобра (мн.), 15) наша револуционарка, народни херој, Вера, 18) скраћеница за акционарско друштво, 21) име књижевника Ковачића, 23) складиште оружја, 28) загушити, 29) упорно, истрајно, 30) језеро у Северној Америци, 32) спартански краљ и војсковођа, бранио Термопилски кла-нац, 33) скраћеница за нумеро (број), 34) врста такмичења на мотоциклима (види слику 3), 39) одвратан, одуран, 41) воћни напитац, 42) предужам, 43) прилика, згода, 46) име глумице Луино, 48) спис, 51) скраћеница за: ад акта.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: имовина, сателит, пшеница, литерат, манир, ту, ти, Асир, Ац, А, к, Арапи, узалудо, мазан, п, обрт, ме, трактор, „Аида“, На, тј, чо, ИА (Иво Андрић), жега, ња, трк, пеликан, и, „Омаме“.

КАКО
ЖИВЕ
КРАЉЕВИ
АРКТИКА

СУРОВИ ИСТРЕБАЉИВАЧ ФОКА

100+

НАГРАДА
СВАКОГ МЕСЕЦА

Само за чланове ПЕЗ клуба!

1 пут месечно – 1 СУПЕР НАГРАДА
и 100 других награда

Постаћеш и ти пријатељ ПЕЗ-а и
члан ПЕЗ клуба кад пошаљеш 5
омота ПЕЗ бомбона.

ПЕЗ ПОЗДРАВЉА СВОЈЕ ПРИЈАТЕЉЕ!

Испуњен купон пошаљи на адресу:
ПЕЗ ПРИЈАТЕЉ 61110 ЛЈУБЉАНА, пп. 38

Купон испуни штампаним словима, исеци и налепи на до-
писницу

Презиме и име

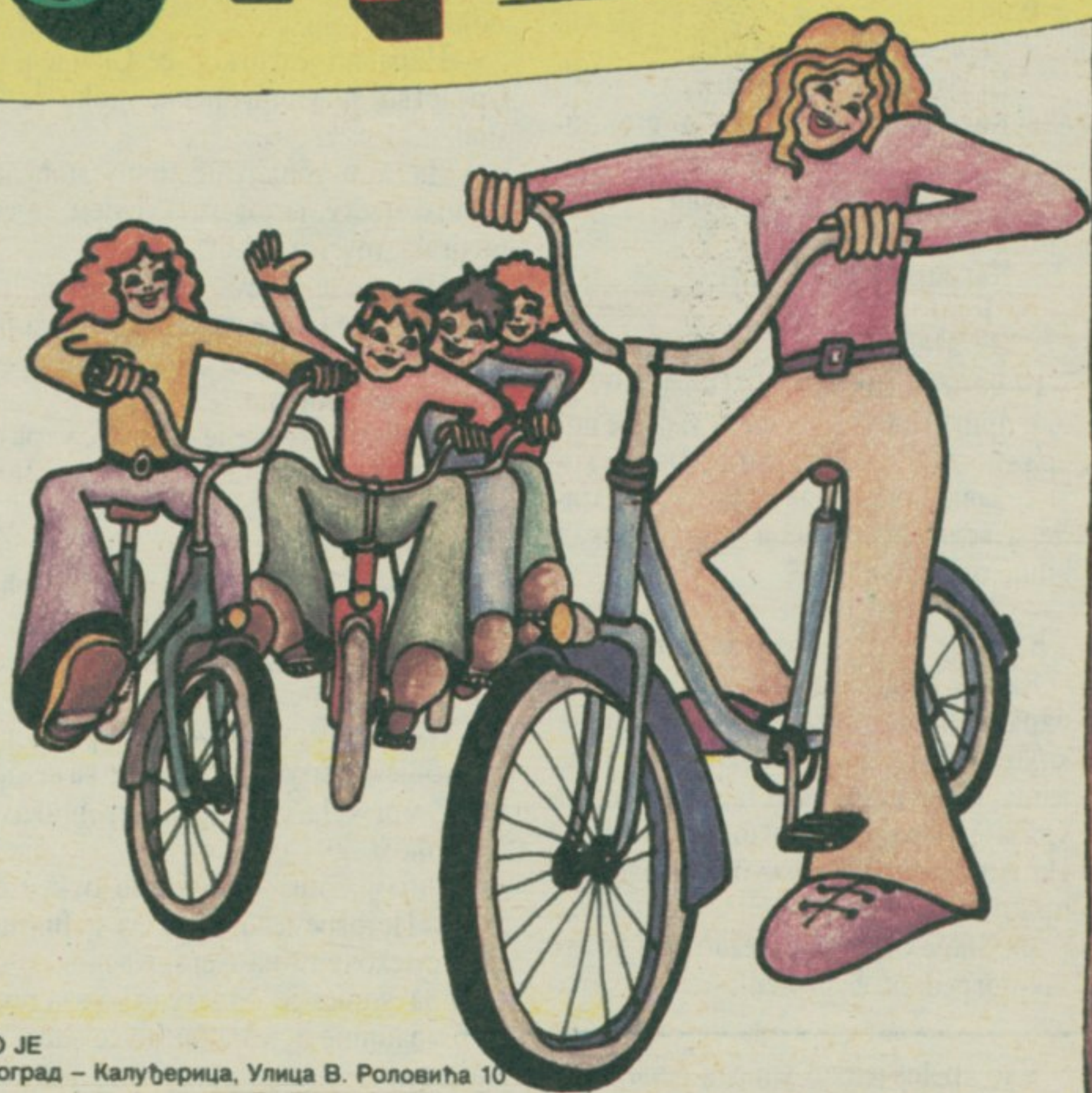
Улица и кућни број

Пошт. број и место становања

датум рођења

СПЕЦИЈАЛНУ НАГРАДУ ДОБИО ЈЕ

18952 Каралић Ивица 11050 Београд – Калуђерица, Улица В. Роловића 10

064639 065232 065825 066412 066974 067527 068078 068644 069228 069807 070404 070999 071592 072184 072771 073333 073886 074437 075003 075587 076166 076763
077358 077951 078543 079130 079692 080245 080796 081362 081946 082525 083122 083717 084310 084902 085489 086051 086604 087155 087721 088305 088884 089481
090076 090669 091261 091848 092410 092963 093514 094080 094664 095243 095841 096436 097029 097621 098208 098770 099323 099874 100440 101024 101603 102200
102795 103388 103980 104567 105129 105682 106233 106799 107383 107962 108559 109154 109747 110339 110926 111488 112041 112592 113158 113742 114322 114919
115514 116107 116699 117286 117848 118401 119518 120102 120681 121278 121873 122466

**ЧЕРЧИЛ, ГРАД НА
СЕВЕРУ КАНАДЕ,
НАЛАЗИ СЕ НА
ЧУДНОМ ПУТУ.
СВАКЕ
ГОДИНЕ, КАД ДОЂЕ
ВРЕМЕ ПАРЕЊА,
КРОЗ
ЊЕГА ПРОТУЋЕ
ХОРДЕ БЕЛИХ
МЕДВЕДА – НАНУКА.
НАЈЧЕШЋЕ СТРАДАЈУ
САМОПОСЛУГЕ,
КАФАНЕ, АЛИ И КАНТЕ
ЗА ЂУБРЕ.**

хрле стручњаци из целог света да би хватали медведе, омамљивали их наркотицима, испитивали пол, старост прегледом прстенова на извађеном зубу, као на дрвећу, величини (има медведа који су дуги и три метра, а тешки готово једну тону)... Затим им око врата везују огрлице са одашиљачима, да би и даље могли да им се мешају у приватни живот и прате их где су и шта раде. Од шездесетих година наомамо ухваћено је више од три хиљаде поларних медведа. Због тога је и мистерија која је обавијала ову животињску врсту до некле разјашњена.

Необично миловање

Откривено је да бели медвед живи у слози са својим сродницима и да много воли да се игра. Игра се тако између четврте и осме године кад је тежак од 130 до 300 килограма и када је много покретљивији. Кад одрасте, постаје претерано опасан: једно његово „миловање“ исто је што и смртни ударац.

Медведица је нежна мајка. Сваке три године на свет доноси два младунца, ретко три, у строгој приватности своје јазбине ископане у снегу на обронку неког брда или наноса снега, заштићеној од ветра. Медведићи су, кад се роде, мали мачићи. Изгледају као нежне играчке од плиша. Дуго остају са мајком у јазбини, где их она мази и греје својим крзном и ту халапливо сисају млеко. Марта или априла гладна и ослабела медведица канцама прокопа рупу у леденом зиду и тада младунци први пут угледају спољни свет. Читаве две године иду уз мајку учећи од ње мале и велике тајне које су овој врсти омогућиле опстанак у једном од најсуровијих предела на Земљи.

Бели медвед нема непријатеља међу другим животињама. Немају га ни други његови сродници широм Земљине кугле. Јер, као што рекосмо, човек је тај који је у опасност довео њихову егзистенцију крчењем шума, насељавањем њихових територија, изградњом железничких пруга и путева, загађивањем животне средине. Штета би била да једног дана људско потомство више не зна за белог медведа са Арктика, мрког из Европе и Азије, њихова два рођака из Америке: гигантског коцака и страшног гризлија и остале сроднике расуте по планети.

М. И. Ш.

опет – човек. Ова, 1986. година проглашена је „Годином заштите медведа“. Под тим се подразумева да су се научници потрудили да мало подробније истраже начин њиховог живота и да таквим сазнањима учине нешто да се медведи спасу. Тако су сазнали и за неке „пикантерије“ из приватног живота белог, поларног медведа.

Пре свега, бели медвед своје огромно тело, које је најчешће тешко око пола тоне, покреће с невероватном гилкошћу. Не постоји никаква опасност да се оклизне на леду, његовом сталном шеталишту пошто су му шале и са доње стране прекривене длакама. Њему никада није хладно, јер има густо крзно. Чак га, ма како то чудно звучало, стално мучи врућина. Да би се у таквој ситуацији освежио, довољно је да бућне у ледену воду, у којој би се нама истог тренутка зауставило срце. Али, он се у њој осећа сасвим пријатно. Плива као торпедо, а ако му се прохте, може и да се одмара плутајући. На површини воде га одржавају мехурићи ваздуха који су се задржали у крзну. Своју улогу у томе има и дебео слој сала.

Најдража храна су му фоке и да би коју уловио користи на разне начине

своју лукавост. Крајње изоштреним чулом мириса нађуши их чак и кроз слој снега висок метар и по. Он зна да његов плен кроз отворе на леду мора повремено да изрони да би удахнуо ваздух. Намести се поред једне од таквих рупа и стрпљиво чека да се фока појави. У тренутку кад се на ивици рупе укаже гладак и сјајан врх њушке, медведова техника лова долази до потпуног изражаја. У трену је подухвати својим челичним канцама и избаци на поље.

Ако се јато фока дремљиво башкари на некој плутајућој громади леда или на обали, он, што је мирније могуће, плива ка њима да га не би опазиле. Последњи део пута прерони и онда се у скоку створи пред њима збунивши их потпуно и пресецајући им одступницу ка мору.

Када лови на копну, његово бело крзно, које ипак код старијих медведа мало пожуту, чини га готово невидљивим наспрам блештаве белине леда. Само би црни врх њушке могао да га ода, али кад жели да га не приметите, он њушку покрије шапом.

Бели медвед је невероватно радознао. Ако вам је за петама бели медвед и прети вам од њега опасност, ево начина да се спа-

сете: бацајте једну по једну ствар коју имате при себи, јер ће он крај сваке застати да је добро ођуши и тако можда нађете шансу да му умакнете.

Град без ђубрета

До пре неколико деценија веровало се да бели медведи највише воле самоћу, ако се изузму прве године кад дођу на свет и кратки периоди парења. Али откривено је да то баш није истина. Крајем јесени у зонама где се паре, нађе се велики број медведа. Једно од најпознатијих таквих места налази се у заливу Хадсон, на 60 километара јужно од Черчила, малог места у Канади. У Черчилу је пролазак ових огромних крзнаша, од средине октобра до средине новембра, сасвим уобичајена појава. Људи који тамо живе то знају и од својих кућа праве барикаде, а са нарочитих осматрачница прате сваки њихов корак.

Али, понекад се свашта догађа. На пример то да медвед успе да провали врата од самопослуге и добро се најдеде намирница које се тамо нађу. Други, опет, нађуши мирисе који се шире из кафанске кухиње и потруди се да тамо и уђе. Понеког од њих привуку канте с отпацама. Тако Черчил постаје град-узор за најбрже ослобађање ђубрета. Истовремено, он је и седиште научних истраживања. Ту по-

Ескимима га зову „нанук“, господар ледених сан-ТИ. Ми га, једноставно, без много поетике, називамо белим медведом. Иако је обдарен невероватном способношћу за самоодржањем, ова дивља животиња, одвајкада везана и уз људску историју, имала је ипак као јединог правог непријатеља – човека. Човек је освајао и мењао његов животни амбијент. Када је постало јасно да му прети опасност од уништења, забринуо се

СЛАТКИШИ БЕЗ ШЕЋЕРА

✉ Обожавам бомбоне и зато ме занима ко је и где први направио овај слаткиш.

ВЛАДИМИР РАДЕНКОВИЋ
Буре Баковића 5
16000 Лесковац

Бомбоне се често називају слаткишима, због тога што је њихов најважнији састојак шећер. Американци и Енглези зову бомбоне „кенди“. Још око 500. године пре наше ере Персијанци су знали како се производи шећер у чврстом стању и називали су га „канди“. Одатле потиче енглески назив за бомбону, као и израз „кандирано воће“. И сам назив наше фабрике бомбона и чоколаде „Кандит“ подсећа на стару персијску реч.

У давна времена већина народа је имала неку врсту „слаткиша“, мада ти народи нису знали за ше-

ва тајну справљања бомбона. Да би направили врло укусне шећерлеме, употребљавају бадем, мед и смокве.

Међутим, Европљани су веома касно почели да праве слаткише. Да би засладили лекове и тако смањили њихову горчину, користили су слатке сирупе. Тек у 17. веку почео је у Европу да се доводи шећер из колонија. Производња бомбона као занат јавља се на нашем континенту у то време.

Французи су први у Европи почели да прозводе ушећерено воће и да за то имају рецепте. У Северној Америци су први досељеници кували сок од јавора да би правили бомбоне од јаворовог шећера.

АВИОН ЈЕ ВЕЛИКИ ЗАВРТАЊ

✉ Недавно сам први пут летела авионом и од тада стално покушавам себи да објасним како таква грдосија може да се одржава у ваздуху. Молим те да ми помогнеш.

ЉУБИЦА МЛАДЕНОВИЋ
Саве Милошевића 66
37000 Крушевац

Можда лет авиона може најбоље да се објасни ако се простор око нас замисли као океан ваздуха. Ако схватимо како вода успева да подигне на своју површину предмете кад тече испод и поред њих, разумећемо боље и принцип лета.

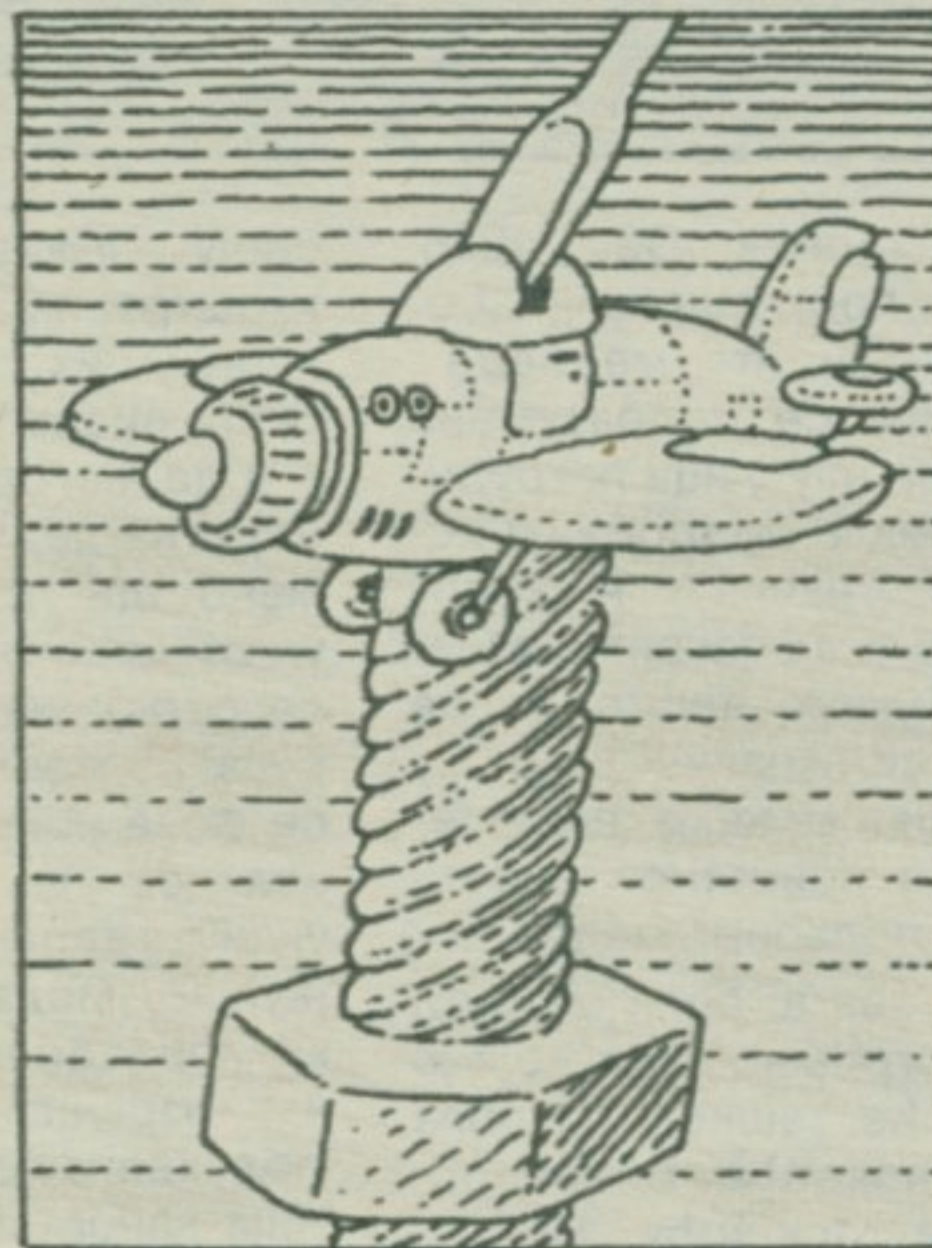
Вежемо ли даску иза брзог моторног чамца, видећемо да она остаје на површини све док се моторни чамац креће, зато што брзо протицање воде испод даске развија силе које потискују даску навише. Кад кретање престане, потисак нестаје, а даска тоне. (На овом принципу заснива се скијање на води).

Авион који се креће кроз ваздух може да се подиже увис зато што ваздух потискује његова крила, при чему се он понашао управо као вода према дасци. Али, авион се диже на још један начин. Кад ваздух пролази поред крила авио-

на, онај део ваздуха који се креће преко горње површине крила струји по незнатно кривој линији. На тај начин као да се ствара безваздушни простор изнад површине крила преко које струји ваздух.

У исто време, ваздух који се налази испод крила потискује га навише, па се оно још више подиже. Авион, међутим, неће уопште моћи да се подиже услед дејства ваздуха ако се истовремено не креће и унапред. Ово кретање постиже се коришћењем погонске снаге мотора који покреће пропелер.

Како пропелер покреће авион унапред? Најбоље је да се опет „укључи“ машта: замислимо пропелер као завртањ. Сваки пут кад се завртањ окрене у дрвету, он се покрене унапред. Пропелер се „уврће“ у ваздух исто тако зато што се ваздух, ако се брзо креће или ако се у њему нешто брзо креће, понаша попут чврсте материје. Вероватно смо сви запазили како при снажном ветру осећамо на телу нешто чврсто. Кад пилот стави пропелер у покрет, он се у почетку не окреће довољно брзо да би се заривао у ваздух као завртањ. Али, како се брзина окретања повећава, он се зарива у ваз-

дух и тако вуче авион напред. Подизањем помоћу крила савлађује се сила Земљине теже. Кад се ове две акције споје, омогућују авиону да се одржава у ваздуху и да се кроз њега креће.

МАЈА – БОЖАНСКО ИМЕ

✉ Претпостављам да моје име потиче од назива за месец мај. Међутим, интересује ме како су имена добили и мај и сви остали месеци.

МАЈА ГАВРИЛОВИЋ
Смедеревска 27
19320 Кладово

Сви људи на Земљи не мере годину на исти начин, што зависи од вере, обичаја, културе и слично. Нашу годину, која почиње првог јануара, одредили су још грчки астрономи који су живели у Александрији. У Риму је Јулије Цезар

увео овакав календар 46. године пре наше ере, али је задржао називе за месеце које су Римљани и

до тада употребљавали. Пре тог доба, римска година је почињала у – марту. Године 10. нове ере римски цар Август званично је увео тај календар у целој Римској империји.

Јануар, први месец у години, назван је тако по римском богу са два лица – Јанусу. Цезар га је прогласио првим месецом и дао му тридесет један дан. Фебруар је добио име по римском годишњем празнику чишћења и покајања (фебруа) који је слављен тог месеца. Март је био посвећен римском богу рата Марсу, па му отуда потиче и име. У свим античким земљама то је био први месец у години, јер је нова година почињала у време пролећне равнодневице. Порекло или значење назива за месец април није тачно познато. Мај је назван по римској богињи Маји, тако да све Маје имају „божанско“ име.

Назив јун потиче такође од једне богиње – Јуноне. Седми месец, јул, добио је име у част Јулија Цезара, славног императора и реформатора календара, који је рођен тог месеца. „Императорско“ име носи и следећи месец – август, којем је цар Август дао своје име. Септембар значи „седми месец“, јер је по римском календару био седми, а не девети као данас.

Октобар је осми, новембар девети, а децембар десети месец, наравно, опет по редоследу старих Римљана.

ЂЕЛИЈА ЈЕДНА, АЛИ ВРЕДНА!

✉ Да ли још постоје праживотиње?

БРАНКО ЂОРЂЕВИЋ
36341 Боготовац

Пролеће је, и свуда буја нови живот. То је добра прилика да се из неке баре узме мало воде, само

ћер. Тако су Египћани оставили записе са сликама које показују како су се у то време правили слаткиши. Али, пошто Египћани нису знали како се справља шећер, послатице су правили од меда. Као основу за шећерлеме употребљавали су урме. На Далеком истоку и данас свако племе има свог озваниченог бомбонџију, веома поштованог човека, који чу-

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Александар Баночев
В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политикин забавник“
Влада Булатовић Вић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирини Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Браница Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Буровић, Љиљана Златковић, Милан Илић, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефирини Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Верагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Докић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленико Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црнобарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Манадонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Манадонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.656,00 динара, полугодична 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 3.312,00 динара, полугодична 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60601-601-29728 уз обавезну намену НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.-
ШВЕДСКА	Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слати на деовини рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60611-620-63-257300-00054 уз обавезну намену ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Милевоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

Иван Генералић
(репродукција)

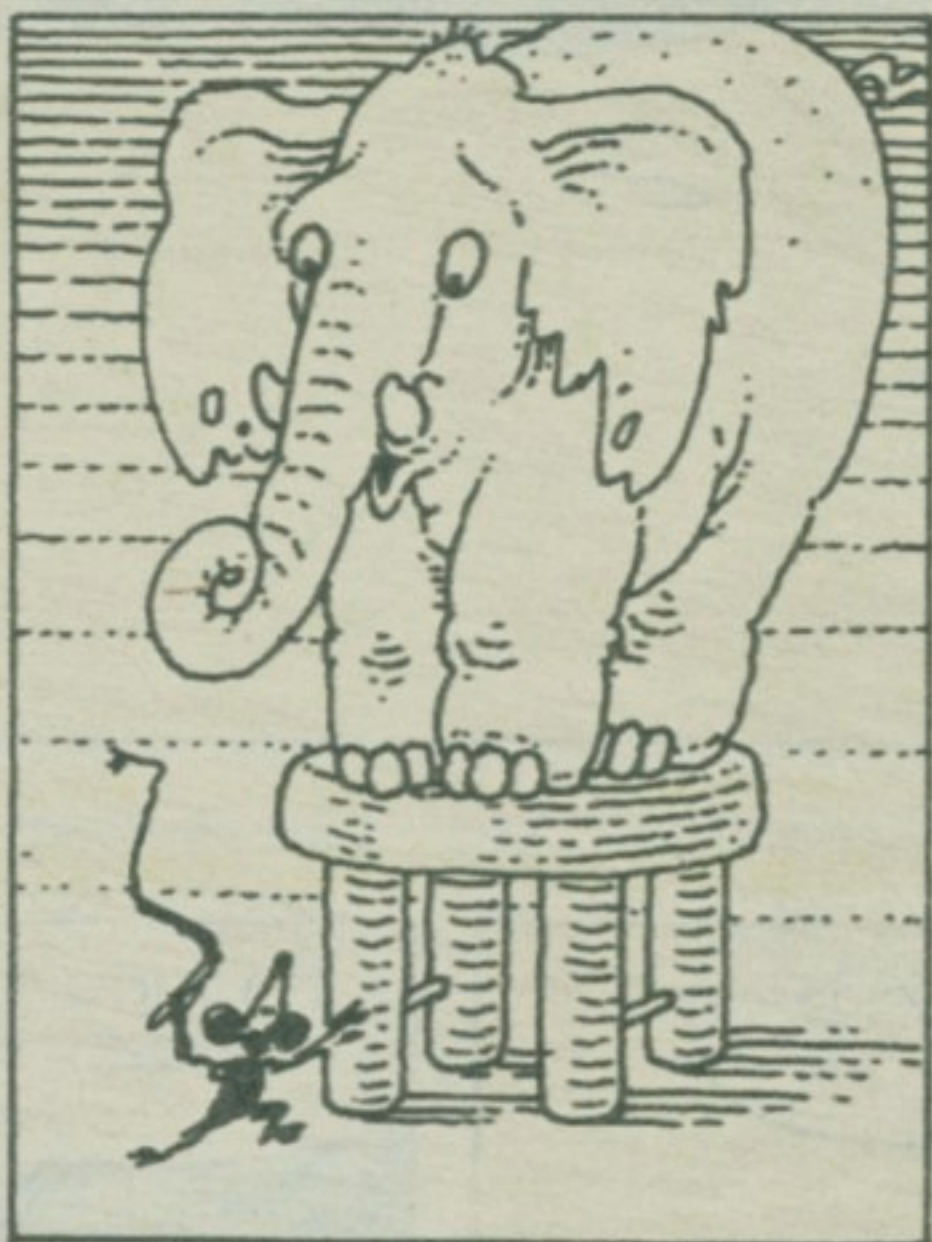
9. 5. 1986. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 49

САМО У ЦРТаним ФИЛМОВИМА

✉ Чуо сам да се слон плаши миша. Да ли је то истина?

СЛАВКО КОСТИЋ
Николе Коперника 33
18000 Ниш

Многе људе сигурно забавља и сама помисао да се огромни слон плаши сићушног миша. Реалнији претпостављају да циноски сурлаш заиста зазира од маленог глодара јер миш може да му се увуче у сурлу и угуши га. Али, све њих

вероватно ће да разочара оно што су утврдили зоолози: слон се, наравно, уопште не плаши миша. И не само то: често мишеви живе у близини слонова, хранећи се остацима њихове хране коју сурлама скидају с високог дрвећа. Сваком слону, који сем човека нема непријатеља, сигурно је испод части и да се осврће на ко зна колико пута мање и лакше створење од њега. Међутим, како овај оријаш има веома развијено чуло мириса, немогуће је да не осети миша у својој близини.

Претпостави ли се да се догоди и то чудо да се неопрезном слону миш заиста увуче у сурлу, довољно је да цин само мало дуне и мишић ће да одлети као у цртаном филму!

ИЗ ЖИВОТА У ОПЕРУ

✉ Моја бака воли оперу и много пута причала нам је о „Мадам Батерфлај“ Ђакома Пучинија, односно о главној личности Ђо Ђо Сан. Њу занима да ли је њена омиљена јунакиња заиста постојала или је измишљена. Ако ми кажеш прави одговор, обрадоваћеш и моју баку и мене.

СВЕТЛАНА АЛУЈЕВИЋ
Аугуста Цесарца 17
50000 Дубровник

Мадам Сато, личност која је послужила као узор за Ђо Ђо Сан, хероину популарне опере „Мадам

Батерфлај“, умрла је 1934. године као деведесетогодишња старица. У младости је ова Јапанка доживела љубав са америчким поморским официром који је напустио чим је добила дете. Сазнавши за овај догађај, извесни Џон Лон написао је новелу а касније је, у сарадњи са драматургом и глумцем Дејвидом Болосином, прерадио у драму. Дело је са великим успехом приказано у Америци и Европи. Једној представи у Лондону присуствовао је и славни италијански композитор Ђакомо Пучини. Тужна судбина младе Јапанке (у драми Ђо Ђо Сан) надахнула га је и он је одмах од аутора затражио одобрење да према мотивима ове драме компоује оперу. На првом извођењу 17. фебруара 1904. године у миланској Скали публика је „Мадам Батерфлај“ – извиждала. Међутим, Пучини није био обесхрабрен: четири месеца радио је на новој верзији опере и преначено дело доживело је овације. Данас се ова опера налази на репертоару готово свих оперских кућа света.

И НАШЕ ЧЕСТИТКЕ ЗА МОМКЕ ВИТКЕ

✉ Одушевљен сам играма и победама Мирка Башића. Веселина Вујовића. Милета Исаковића. Веселина Вуковића. Јасмина Мркоње. Златка Портнера и њихових другова из рукометног клуба „Металопластика“. Желео бих да им пишем и честитам на игри и у репрезентацији Југославије и у њиховом клубу, али не знам како. Надам се да ћеш ми помоћи.

ХУСЕИН ИБРИЋ
Хасана Никића 21
72240 Градачац

Репрезентативцима из „Металопластике“, шампионима света и клупским првацима Европе, можеш да пишеш на адресу: Рукометни клуб „Металопластике“, Масарикова 96, 15000 Шабац. Честитај им и у наше име!

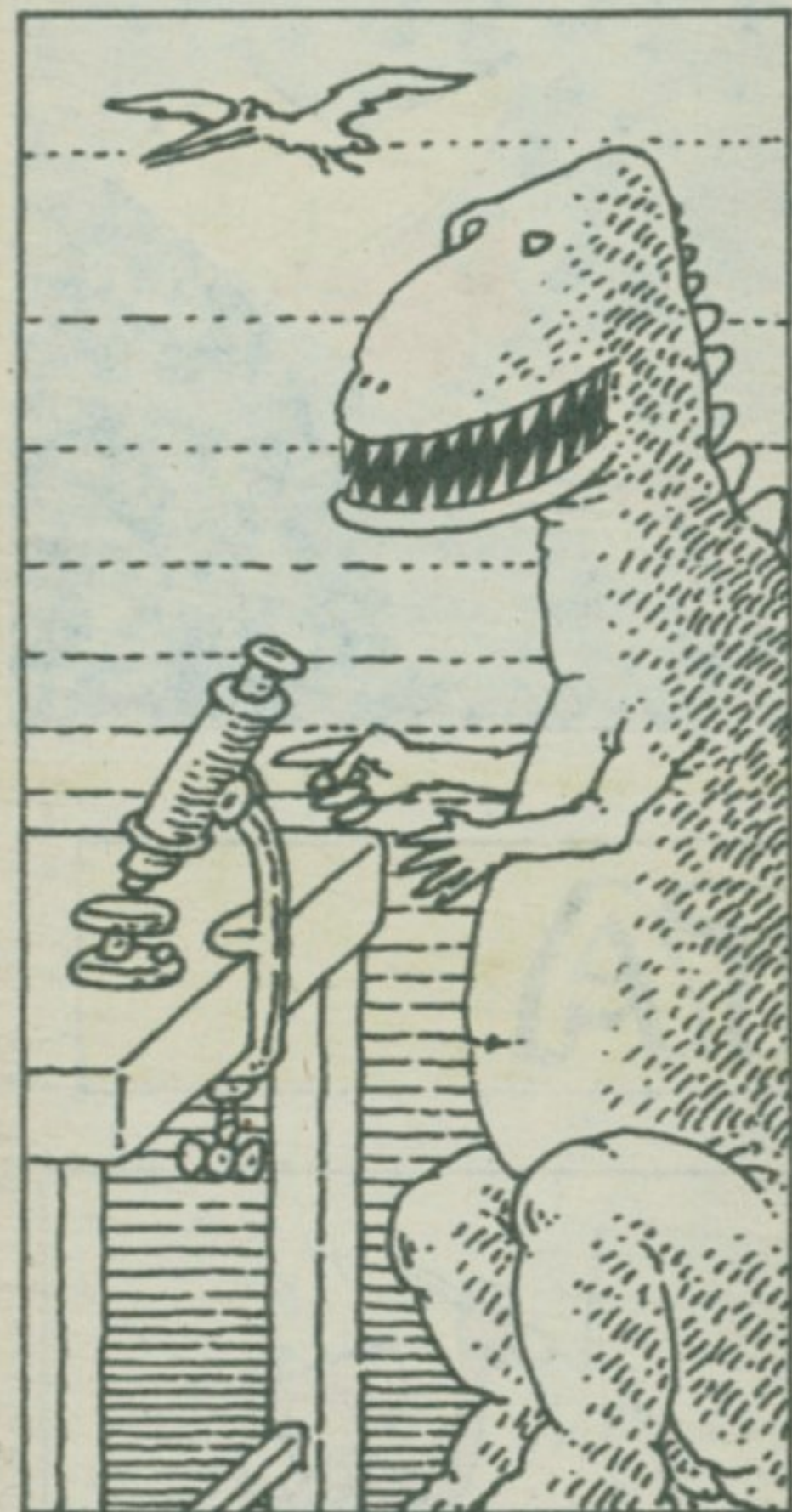
једна кашчица, и неколико капи стави под микроскоп: у њима су милиони ситних животиња које пливају у води! То су праживотиње, жива бића веома једноставна по грађи, али врло занимљива за научнике. Дакле, праживотиње су свуда око нас и за све њих је заједничко да живе у води или на влажним местима. Имају само једну ћелију и она обавља све потребе да би опстале у животу. Праживотиње могу да лове храну, да је варе и претварају у нову материју, да дишу и размножавају се.

Размножавају се деобом, при чему свака половина ћелије постаје нов, цео организам, или „пупљенем“ тако што пупољци стварају нова тела.

Сматра се да данас постоји око 15 хиљада разних врста праживотиња, због чега су их научници поделили у подгрупе или класе. Две главне класе су „ризодопе“ и „инфузорије“.

Ризодопе имају „лажну ножицу“, која се избацује у разним правцима, а може и да се увуче у тело. У интересантније редове ове класе убраја се фораминифера или шупљикаста ризодоба. Њена мала љуштура од креде пуна је рупа. Живи у топлим и умерено топлим морима. Кад угине, њена љуштура пада на дно и током векова тако се стварају наслаге креде.

Инфузорије су сложеније праживотиње. Имају длачице које

им штрче из тела и користе их као весла при кретању кроз воду. Најсложенији облици праживотиња имају длакасте конце, који се зову „трепље“.

Неке праживотиње живе чак и у организмима људи и животиња изазивајући врло тешке болести као што су маларија и такозвана болест спавања.

Прочитај-проскитај

БЕЗ ЕЛИСЕ, БЕЗ ЈЕДАРА

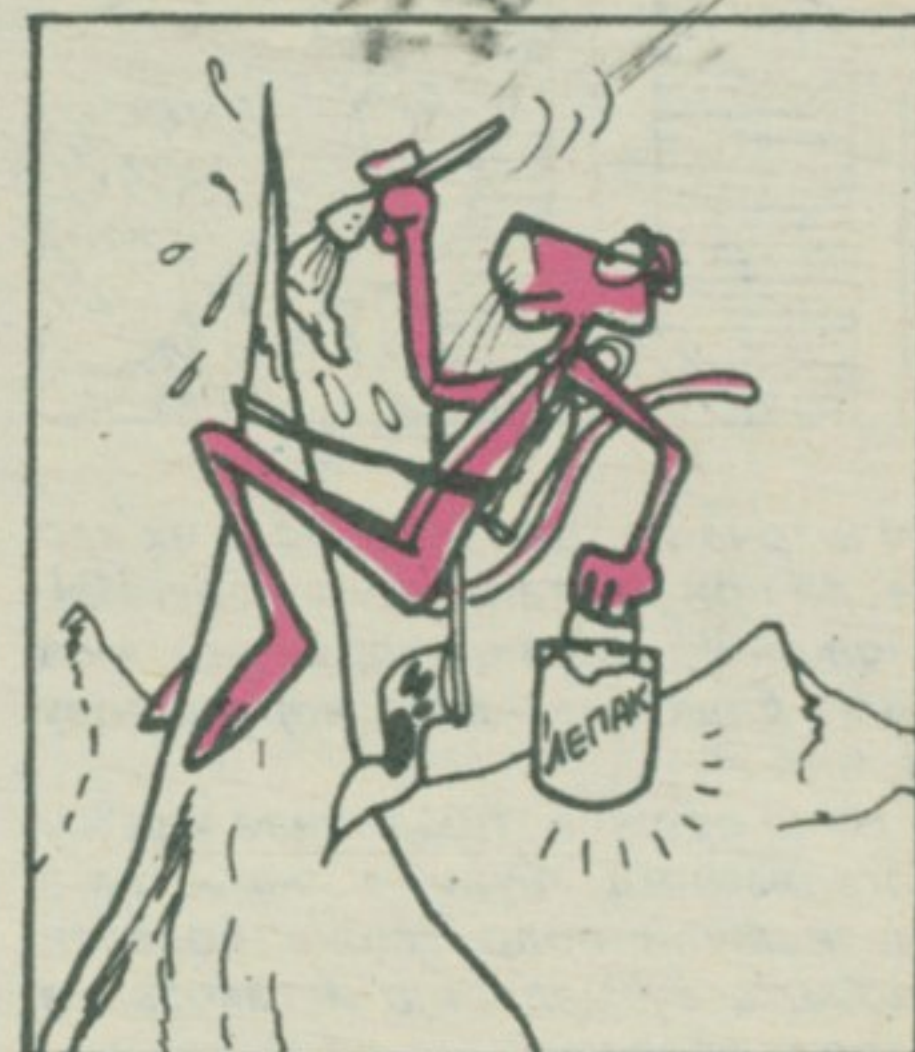
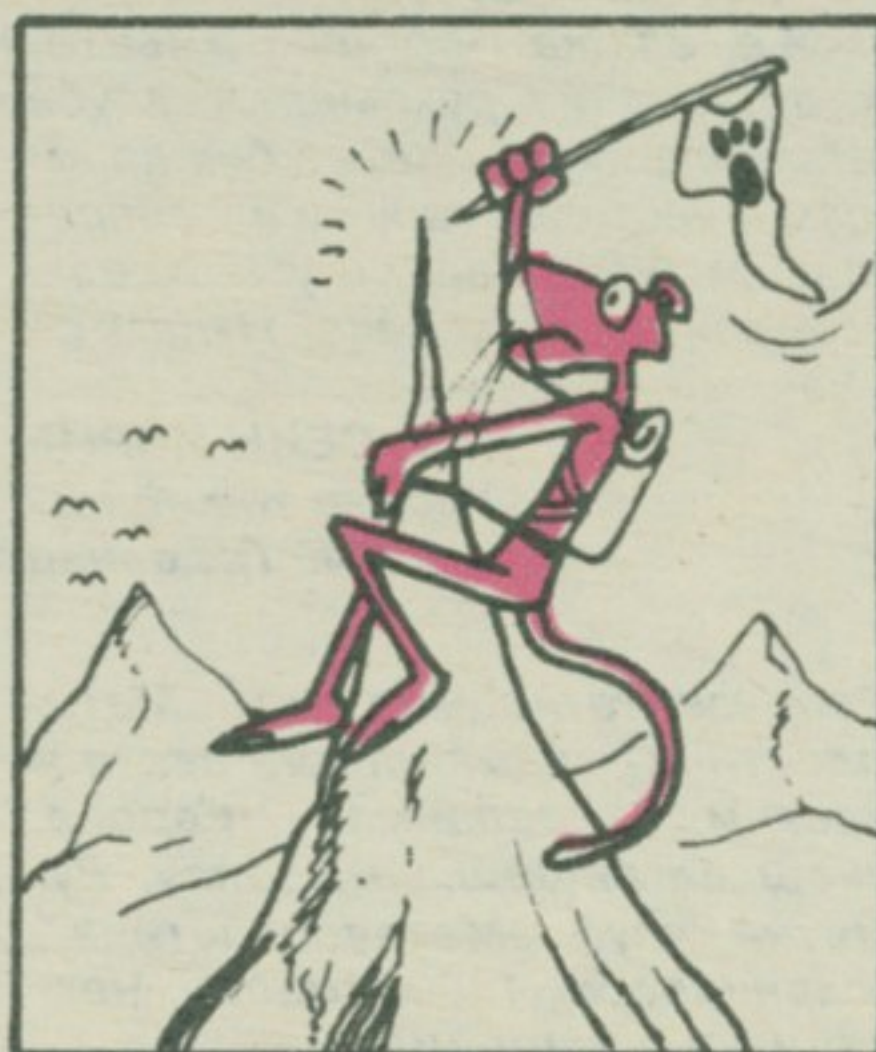
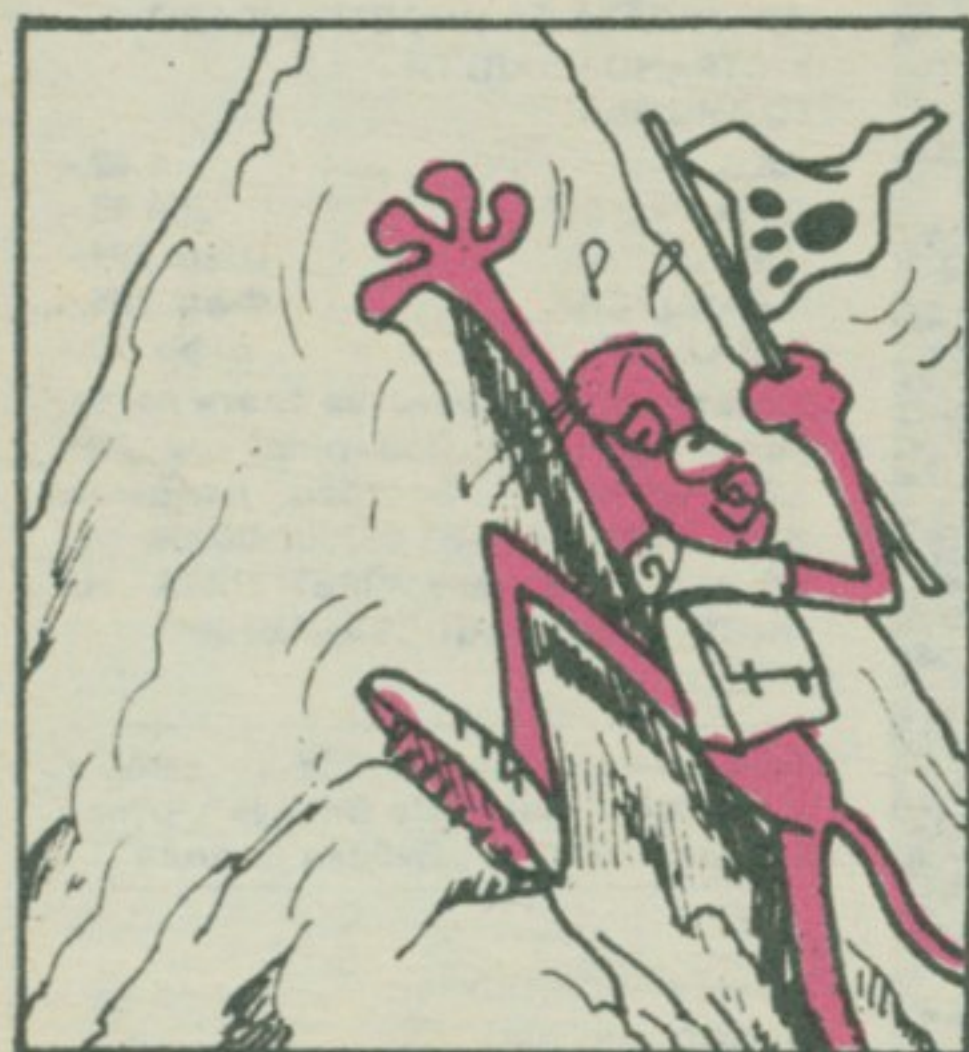
У високоразвијеном Јапану нема довољно извора енергије, али зато океанске воде има унаоколо колико ти душа хоће, а и више. Имајући у виду ту чињеницу стручњаци с Универзитета у граду Кобе одлучили су да саграде мотор за преокеанске бродове који ће радити на морску воду! Брод са оваквим погоном нема

ни елису, ни једра већ уместо њих празан тунел у трупу лађе по коме се шета морска вода. У ствари, у њој се помоћу огромног електромагнета ствара магнетно поље које одбацује воду према крми брода што и чини покретачку снагу. Према прорачунима конструктора брод запремине десет хиљада тона снабдевен овим воденим „мотором“ моћи ће да развије брзину од сто чворова на сат, то јест растојање између Јапана и Сједињених Држава преваљиваће за само три дана.

ПАНТЕР ПАНТА

БИМ И БУМ

